

4588 / V / K
78460
no. 74503
B226058

CURS DE GEOGRAFIE

PENTRU

INVĂȚĂMÎNTUL SECUNDAR

PRINCIPII ȘI ELEMENTE

DE

GEOGRAFIE GENERALĂ

PENTRU

CLASA I. SECUNDARĂ

DE

G. T. BUZOIANU

Profesor de geografie.

(Cu mai multe planșe și clișeu în text.)

EDIȚIA III-a.

CRAIOVA

Tipo-Litografia Națională Ralian și Ignat Samitca

1894.

1956

9953

Biblioteca Centrală Universitară	ST.
Cota	78460
Inventar	104764

Rc 59/01

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITĂȚII
CAROL I
BUCUREȘTI

B.C.U. Bucuresti

C104764

PARTEA I.

CAP. I.

DEFINIȚII

GEOGRAFIA este o știință care se ocupă cu descrierea și studiul suprafeței pământului.

Fiind-că pământul pe care locuim trebuie studiat din mai multe puncte de vedere, s'a împărțit și Geografia în următoarele ramuri principale :

1). *Geografia matematică* sau *astro-nomică*, care ne arată rolul ce joacă pământul ca corp ceresc, precum și mijlocul de a fixa distanțele pe diferite puncte dupe suprafața sa.

2). *Geografia fizică*, care se ocupă cu studiul terenului, arătând forma și diferitele accidente naturali : munții, fluvii, lacuri, mări, oceane și altele. La această parte a geografiei se poate adăuga încă o știință numită *Meteorologia*, care se ocupă în special cu studiul atmosferei, arătând mișcările ei, formarea vânturilor, a ploii și a altor accidente climaterice.

3). *Geografia politică* se ocupă cu împărțirea suprafeței pământului în state, cu orașele și locuitorii lor. De această parte a geografiei ține și *Etnografia* sau *Etnologia*, care se ocupă cu studiul omenirii în genere, arătând rasele în care se împarte, limbile ce vorbesc, religiile ce profesază, precum și gradul de civilizație la care a ajuns un popor oare-care.

4). *Geografia economică*. Această ramură se ocupă în genere cu bogățiile unui stat, în special cu agricultura, creșterea vitelor, producțiunea celor alte plante folositoare omului, producțiunea minerală, producțiunea industrială, comerțul și căile de comunicație.

CAP. II.

GEOGRAFIA MATEMATICA

§ 1. *CERUL*. Acea boltă albastră, luminată ziua de soare, iar noaptea de lună și de stele, se numește *bolta cerească*, sau mai simplu *cer*. Ea are forma unei sfere scobită și ni se pare tot d'auna rotundă, pentru că ne înconjoară de toate părțile. Marginea aceea albastră nu se poate defini materialicește, ea nu este altceva de cât marginea vederilor noastre.

§ 2. *STELELE*. În timpul nopții bolta ce-

rească este presărată cu o mulțime de puncte luminoase, pe care le numim în general *stele*.

Acele stele sunt niște corpuri cerești, rotunde cari sunt respândite în spațiu și se învîrtesc unele împrejurul altora, în virtutea unei legi universale, care se chiamă *Gravitațiune*.

Unele din aceste stele au lumina lor proprie, iar altele sunt opace și primesc lumina de la alte stele. Cele d'ântâi sunt stele propriu zise, sau *Sori*, iar cele d'al doilea se numesc *Planeteți*. Lumina stelelor este scânteetoare, aceea a planeteților liniștită.

O a treia categorie de stele sunt *Cometeții*. Aceștia se recunosc printr'o coadă luminoasă, care se ține de corpul principal. Mișcarea lor este foarte repede. Ei se pot observa cu ochii liberi numai câte-o dată; stau cât-va timp în zona vederei noastre și pe urmă dispar în spațiu.

§ 3. **SOARELE**. Steaua cea mai importantă pentru noi este soarele, pentru că fiind mult mai aproape de cât cele alte, ne trimite căldura și lumina atât de trebuincioasă vieței organice.

Soarele este de aproape un milion trei sute mii de ori mai mare de cât pământul.

Distanța de la pământ la soare este de circa 20 milioane mile geografice. Lumina lui străbate această distanță în 8 minute.

Ca ori-ce corp ceresc forma soarelui este ro-

tundă. El se învârtește împrejurul axei sale în timp de 25 zile și jumătate.

§ 4. **PLANETE**. Cele alte corpuri cerești cari ca și pământul se învârtesc împrejurul soarelui, se numesc planete. Ele constituie *sistemul nostru planetar*, și sunt următoarele: *Mercur, Venera, Terra* (pământul), *Marte, Jupiter* (Joe), *Saturn, Uran și Neptun*.

Intre Marte și Jupiter se află o grămadire de planete mici, numiți *Planetoizi* sau *Asteroizi*. Numărul acestora se urcă la 279. Cel din urmă a fost descoperit în Viena la 26 Octombrie 1888.

Se poate să mai fie și alții nedescoperiți încă.

Dupe pozițiunea lor față cu soarele planetele se împart în superioare și inferioare. Cele cari se află între Soare și Pământ, adică Mercur și Venera, sunt inferioare; iar cele alte: Marte, Jupiter, Saturn, Uran și Neptun, sunt superioare. ¹⁾ (fig. 1).

¹⁾ Dintre aceste planete Mercur, Venera, Marte, Jupiter și Saturn a fost cunoscute încă din vechime.

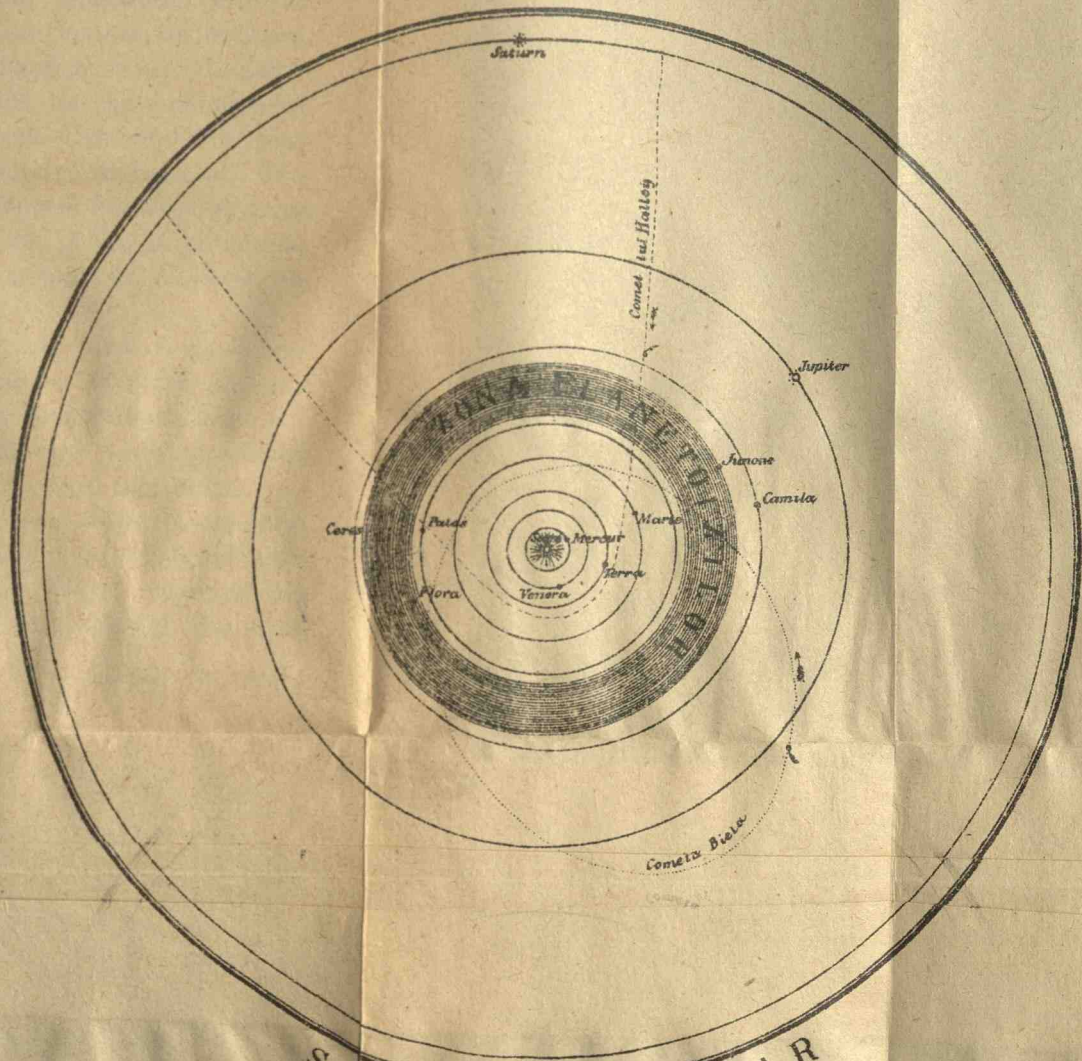
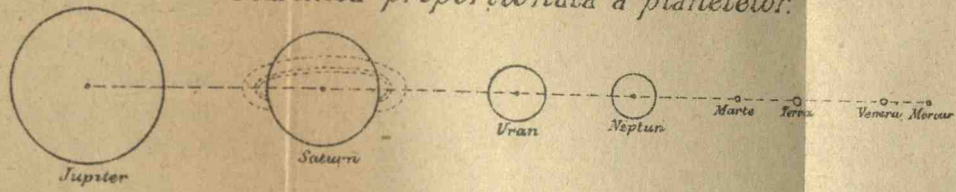
Pământul a fost recunoscut ca planetă de către astronomul *Copernic*, care a trăit între anii 1472 și 1543. Uran a fost descoperit de astronomul *Herschel* în 1781, Martie 13; iar Neptun a fost descoperit de astronomii *Leverrier* și *Galle* în 1846.

Planetoizii dintre Marte și Jupiter nu a fost cunoscuți până în secolul actual.

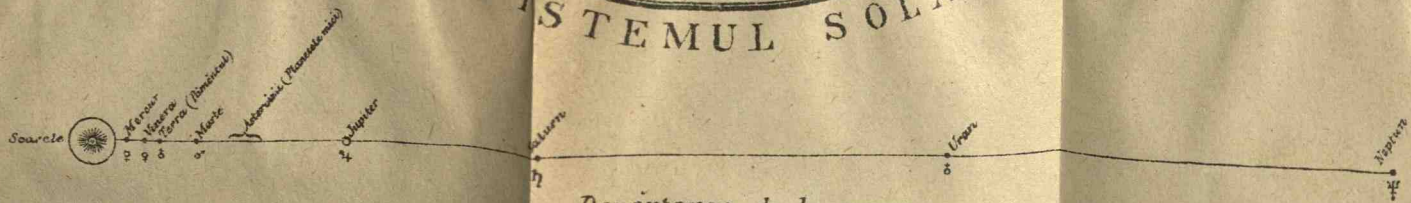
CAROL I REGELE

Fig. 1.

Mărimea proporțională a planetelor.

SISTEMUL SOLAR

Depărtarea de la soare.

§ 5. **SATELIȚII.** Toate planetele superioare, au câte unul sau mai mulți *sateliți*. Sateliții sunt niște corpuri cerești, mult mai mici de cât planetele și cari se învârtesc împrejurul acestora din urmă. Ast-fel, Pământul are un satelit, *Luna*; Marte are doi sateliți ¹⁾; Jupiter are patru, Saturn opt, Uran patru și Neptun unul.

§ 6. **LUNA.** Satelitul pământului este un corp opac, care primește lumina de la Soare. Se numește *Lună*. Suprafața sa este de patru-spre-zece ori mai mică de cât a pământului. Se învârtește împrejurul Pământului în timp de 27 zile, adică timpul ce întrebuițează luna spre a se învârti împrejurul Pământului. Luna sinodică este de 29 zile, 12 ore și 44 minute.

Luna urmează Pământul în mișcarea lui împrejurul soarelui.

Distanța de la Pământ până la Lună este de 51,000 mile geografice. Din toate corpurile cerești Luna este cea mai apropiată de noi. Ea prezintă vederei noastre numai o singură parte, cea altă rămâne veșnic invizibilă.

Dupe diferitele pozițiuni ce are Luna între Pământ și Soare, ea ni se prezintă sub diferite forme, numite *faze*. Ast-fel une-ori vedem toată suprafața sa luminată, atunci se zice *lună*

¹⁾ Sateliții lui Marte au fost descoperiți de astronomul Hall din Washington în anul 1877.

plină; alte ori numai jumătate, alte ori numai pe sfert în forma unei șeceri. Aceste din urmă faze se numesc primul și ultimul *pătrar* (fig. 2).

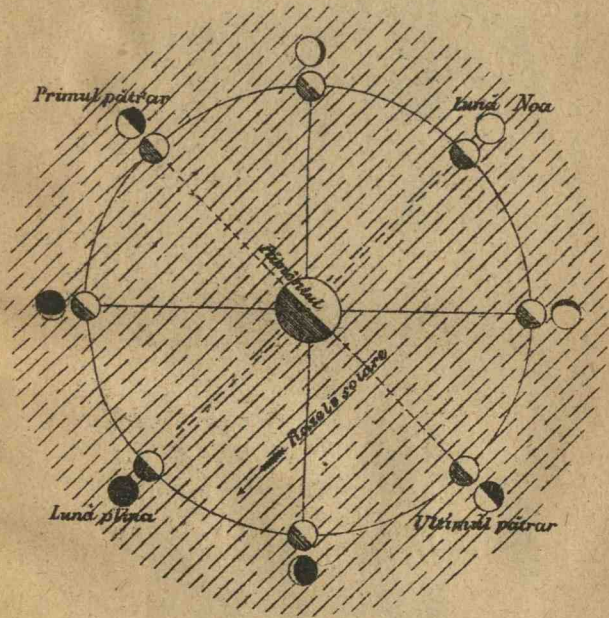
§ 7. *ECLIPSE*. În mișcările lor împrejurul soarelui, atât Luna cât și Pământul, ajung câte o dată în linie dreaptă. Când se întâmplă ca Pământul să fie între Soare și Lună, atunci Luna se întuneacă, pentru că Pământul împiedică lumina Soarelui de a merge la Lună. În acest caz avem o *eclipsă de lună*. (fig. 3)

Dacă se întâmplă din contră ca Luna să fie între Pământ și Soare atunci Luna întuneacă Soarele, pentru că împiedică lumina Soarelui de a ajunge până la Pământ. În acest caz avem o *eclipsă de soare*.

Eclipsele de Lună sunt *totale* sau *parțiale*. Sunt totale atunci când se întuneacă întreaga suprafață a Lunei, și parțiale, când se întuneacă numai o parte din Lună.

Eclipsele de Soare sunt iarăși *totale* sau mai bine zis *inelare*, atunci când Luna, aflându-se tocmai în dreptul Soarelui, îi acoperă centrul și nu lasă a se vedea de cât marginile soarelui sub forma unui inel; iar *parțiale*, atunci când numai o parte din Soare este întunecată.

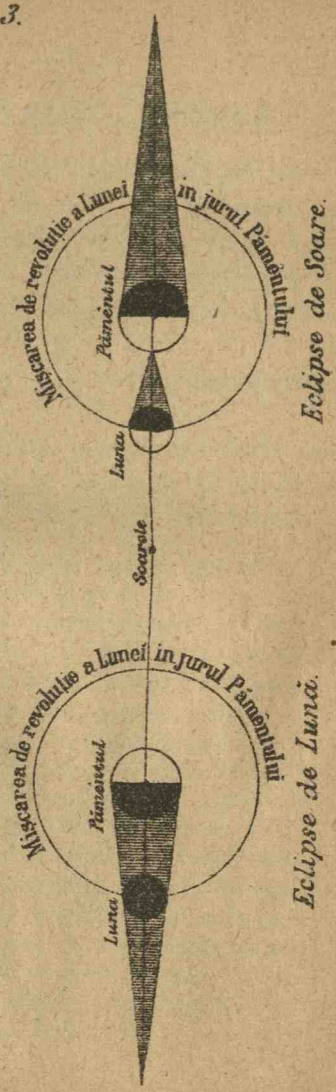
Fig. 2.

Fazele Lunii.

Fig. 3.

Eclipse.

CAP. III.

PĂMÎNTUL ÎN SPAȚIU. MIȘCĂRILE LUI.

Pămîntul, fiind un planet, este un corp cerelesc. Dacă este un corp cerelesc urmează ne-greșit să fie rotund și izolat în spațiu. În adevăr. Pămîntul pe care locuim are forma unei sfere puțin turtită la poli și mai umflată la ecuator ¹⁾.

Fiind un planet el se mișcă împrejurul soarelui.

Pe cînd Pămîntul și urmează calea împrejurul soarelui, el se învîrtește și împrejurul lui însuși în timp de 23 ore, 56 minute și 4

¹⁾ Sunt mai multe probe despre rotundimea formei Pămîntului. Cea d'întâi se poate lua legea universală, în virtutea căreia toate corpurile cerești trebuiesc negreșit să aibă această formă. — A doua probă este călătoriile făcute pe suprafața globului. În adevăr plecând cine-va dintr'un punct oare-care și mergînd tot înainte va ajunge, dupe un timp oare-care, în punctul de unde plecase. — O altă probă este următoarea : Dacă ne aflăm pe țărmul unei mări și observăm o corabie care se apropie de țărm, nu o putem vedea toată de o dată, ci mai întâi vîrfurile, apoi vîrfurile dimpreună cu mijlocul și, tocmai cînd se apropie, o vedem în întregul ei. — Cînd ne aflăm pe o câmpie întinsă, limita vederilor noastre se oprește pe un cerc mare, și ni se pare că cerul atinge marginea pămîntului de toate părțile. Dacă ne urcăm mai sus acest cerc se mărește : iar dacă ne mișcăm din acel loc, cercul rămîne același. Planul acestui cerc se numește *Orizont*.

secunde, adică într'o zi. Aceasta se numește mișcare de *rotațiune*.

Linia ce urmează Pământul în mișcarea de revoluțiune împrejurul soarelui, are forma unei elipse. Ea se numește *Ecliptică*.

Pozițiunea Pământului pe ecliptică nu este dreaptă, (perpendiculară); axa sa fiind înclinată cu 23° și $28'$. De aci rezultă: 1). Pământul este une ori mai aproape, alte ori mai departe de soare; — 2). Fiind înclinat, el oferă luminei soarelui, când unul când cel alt din emisferele sale.

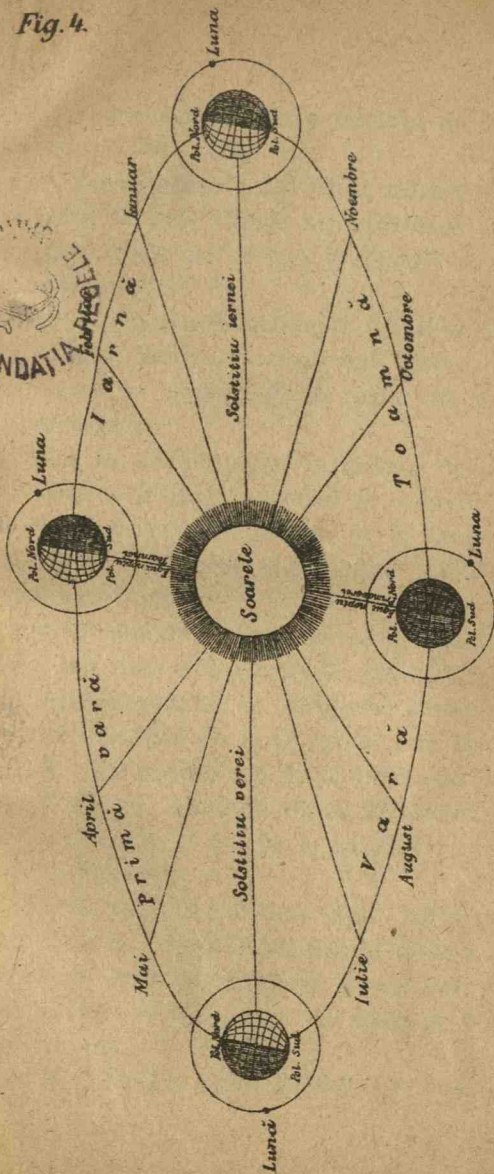
Când înclinațiunea axei se prezintă ast-fel în cât polul Nord să cadă în regiunea luminoasă atunci în emisfera de Nord, mai cu seamă în zona temperată, avem vară; iar în aceeași zonă din emisferul austral avem iarnă.

Când din contră înclinațiunea axei pământesteți se prezintă ast-fel în cât polul Sud să cadă în regiunea luminoasă, atunci este vară în emisfera de Sud și iarnă în cea de Nord.

De observat încă este faptul că, în timpul verei, Soarele stând mai mult d'asupra orizontului, zilele sunt mai lungi de cât noapțile și tocmai contrariul se întâmplă în timpul iernei (fig. 4).

Dar, în drumul său, Pământul trebuie să treacă pe ecliptică de la un solstițiu la altul

Fig. 4.

Miscarea de revoluție a Pământului. Anotimpurile.

și în același timp se face și trecerea de la iarnă la vară și vice-versa.

Să presupunem cazul când soarele trece de la iarnă la vară. Cu cât se depărtează de iarnă cu atât zilele se măresc și nopțile se micșorează.

Ca să atingă solstițiul opus, urmează negreșit să ajungă într'un moment dat când zilele să fie egale cu nopțile. Acest punct se numește *equinopțiu*.

Ceea ce s'a întâmplat în mersul de la iarnă la vară se întâmplă tocmăi în mersul de la vară la iarnă; prin urmare și în acest timp vom găsi un moment dat, când zilele vor fi egale cu nopțile.

Avem așa dar două epoce equinopțiale dupe cum am avut două epoce de solstiții. Fie-care din ele corespunde cu începutul unui anotimp. Ast-fel solstițiul de la 21 Iunie este începutul Verei; equinopțiul de la 27 Octombrie începutul Toamnei; solstițiut de la 22 Decembrie începutul iernei și cel de la 21 Martie începutul Primăverei.

Să se mai observe încă faptul că în emisferul opus se întâmplă fenomenul opus acestuia, adică pe când în emisferul boreal este vară în cel austral este iarnă, și tot așa și cu cele alte anotimpuri.

AXA, POLI, ECUATOR. Să presupunem

că Pământul ar fi străbătut prin mijloc de o linie, ast-fel ca ea să fie perpendiculară pe planul corespunzător cu partea umflată. Aceasta ar fi linia împrejurul căreia Pământul și-ar efectua mișcarea'i de rotațiune. Ea se numește *axă*. Cele două vîrfuri cari ar atinge fie-care câte una din părțile turtite ale Pământului, se numesc *poli*.

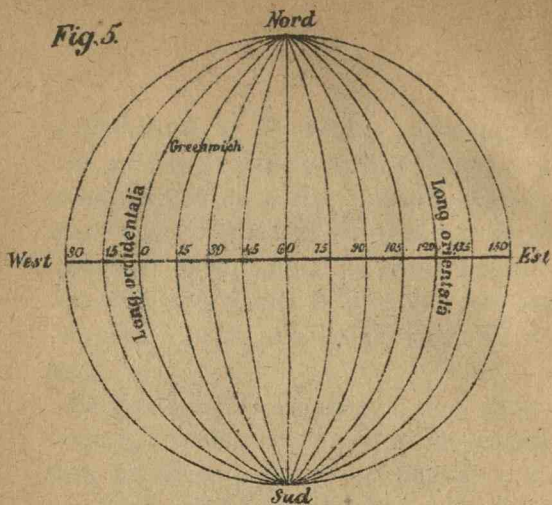
Să ne închipuim acum un cerc care ar înconjura Pământul tocmai pe la partea umflată, ast-fel ca fie-care din punctele circumferenței sale să fie egal depărtate de cei doi poli. Acest cerc se numește *Ecuator*.¹⁾

Meridiane. Se știe că un cerc se împarte în 360 de părți egale numite grade. Dacă vom împărți ecuatorul în 360 grade și vom duce prin fie-care punct câte un cerc, care să treacă prin cei doi poli, vom duce 360 de *Meridiane*, cari vor fi perpendiculare pe planul ecuatorului. Meridianele sunt toate egale, pentru că fie-care din ele coprinde unul și același spațiu.

Paralele. Dacă acum vom împărți un meridian oare-care iarăși în 360 de părți egale, și prin fie-care din aceste părți vom duce câte un cerc paralel cu Ecuatorul, vom avea niște cercuri pe care le vom numi *paralele*. Ele se

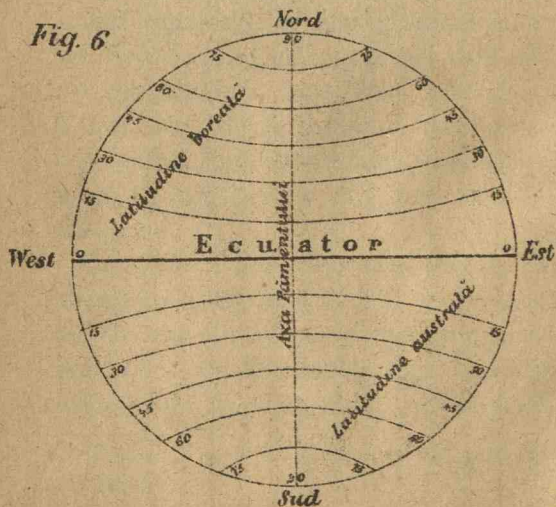
¹⁾ Ecuatorul împarte Pământul în două părți egale, numite emisfere.

Fig. 5.

Meridiane Longitudine.

Fig. 6

Paralele Latitudine.

numesc ast-fel tocmai pentru că sunt paralele cu Ecuatorul. Ele nu sunt egale între ele pentru că, cu cât ne apropiăm de poli cu atât spațiul ce coprinde un paralel este mai mic.

Longitudine. Latitudine. Diametrul Ecuatorului prezintă o lungime de 12,730 kilom.

Axa Pământului, care se poate considera ca diametrul ori căruia meridian, este ceva mai scurtă; ea prezintă o lungime de 12,690 kilometri. Prin urmare Ecuatorul este mai mare cât un meridian și deci, pe suprafața Pământului distanța în sensul ecuatorului este mai lungă de cât cea din sensul unui meridian.

Din această cauză măsurătoarea pământului în sensul ecuatorului sau al unui alt paralel se numește **Longitudine**; iar măsurătoarea în sensul unui meridian se numește **Latitudine**.

Longitudinea se măsoară, începând de la un meridian dat, care se numește **primul meridian**, și, dupe cum cercul este împărțit în 360 de grade, vom avea 180 grade longitudinea **orientală** și cele-alte 180 grade longitudinea **occidentală** (fig. 5).

Latitudinea se măsoară plecând de la Ecuator. De la Ecuator, care, dupe cum știm, învinge Pământul prin mijloc, până la unul din cei doi poli, nu este mai mult de cât un sfert de cerc, prin urmare vom avea 90 grade până

la polul Nord și alte 90 grade până la polul Sud. Așa dar vom avea 90 grade latitudine septentrională și 90 grade latitudine meridională ¹⁾. (fig. 6).

Tropicele. Afară de cercurile despre care am vorbit, se mai întrebuintează în chartele geografice și alte două cercuri numite **Tropice**. Ele sunt situate fie-care de câte o parte a Ecuatorului, unul din emisferul de Nord și cel alt în emisferul de Sud. Intre fie-care din aceste tropice și Ecuator este o distanță de 23 grade și jumătate. Cel din emisferul de Nord se numește tropicul **Cancerului** și cel din emisferul de Sud se numește tropicul **Capricornului**.

Cercurile polare. La o aceeași distanță de fie-care pol se află de asemenea câte un cerc mai mic, numite cercuri **polare**. Cel din emisferul de Nord se numește cercul polar **arctic**; iar cel din emisferul de Sud, cercul polar **antarctic**, adică opus celui dintâi.

Zonele. Cercurile polare și tropicele servesc a împărți Pământul în cinci zone. Ast-fel

¹⁾ Să presupunem că ni se dă un punct geografic situat la 75° longitudine orientală și la 35° latitudine meridională sau australă. Spre a-l găsi cu înlesnire n'avem de cât să mergem pe primul meridian de jos, spre polul Sud până la al 35-lea paralel și să continuăm spre dreapta, urmând pe acest paralel, până vom da de al 75-lea meridian. Aceasta va fi situația punctului geografic dat.

zona cuprinsă între cele două tropice se numește zona *intertropicală* sau *ecuatorială*. Ea se mai zice și zona *călduroasă*, pentru că în această zonă căldura este mai mare de cât în ori-ce altă parte a Pământului.

Zonele dintre poli și cercurile polare respective se numesc zone *glaciale* sau *înghețate*. Ele se numesc ast-fel pentru că aci frigul este permanent și apele îngheață mai în tot timpul anului. Sunt două: zona înghețată de Nord și cea de Sud (fig. 7).

În sfârșit zonele cuprinse între cercurile polare și tropicele respective se numesc zonele temperate, pentru că aci nu se observă nici căldura de la ecuator, nici frigul de la poli. Una din aceste zone cade în emisferul de Nord, între cercul polar de Nord și tropicalul Cărcerului. Aceasta e zona temperată de Nord. Cea l'altă cade în emisferul de Sud, între cercul polar de Sud și tropicalul Capricornului. Aceasta e zona temperată de Sud.

CAP. IV.

CHARTE GEOGRAFICE

Pentru înlesnirea studiului geografic ne servim de niște tablouri, cari reprezintă suprafața totală a pământului sau numai o parte oare-care. Aceste tablouri se numesc *charte*

geografice. O chartă care reprezintă întreaga suprafață a globului se numește *Planiglob* sau *Mapamond*.

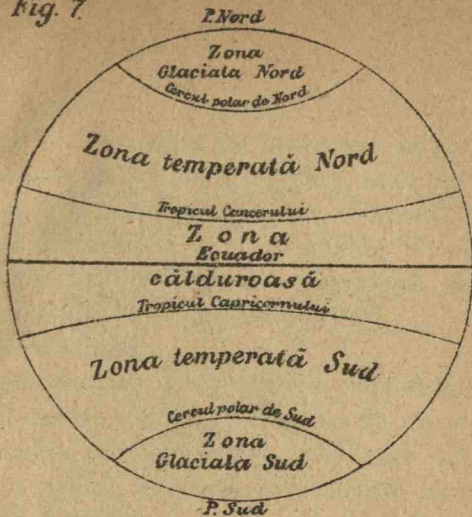
Spre a se putea avea o imagine exactă a globului pământesc ne servim de așa numitele *globuri geografice*, pe cari sunt trase toate cercurile și notate toate continentele și oceanele.

Chartele geografice se mai divid și dupe specialitatea ce tratează. Așa, o chartă care va arăta munții și apele unei țări sau unei regiuni oare care, se numește o chartă *fisică*. Când o chartă arată împărțirea unei regiuni oare care în țări, arătând și orașele etc., atunci avem înaintea noastră o chartă *politică*. Intr'un cuvânt, dupe materia ce tratează, vom avea charta *fisică* a Elveției, de exemplu, dacă va trata de munți și apele sale; charta *politică* a acestei țări, dacă va arăta împărțirea ei în cantoane; charta *etnografică* a Europei sau Asiei, dacă se va ocupa cu deosebirea tuturilor popoarelor ce locuesc într'unul din aceste continente. Tot ast-fel putem deosebi charte *geologice*, *mineralogice*, *zoologice*, *telegrafo-poștale* etc.

Toate chartele sau globurile geografice se calculează dupe o așa numită *Scară*.

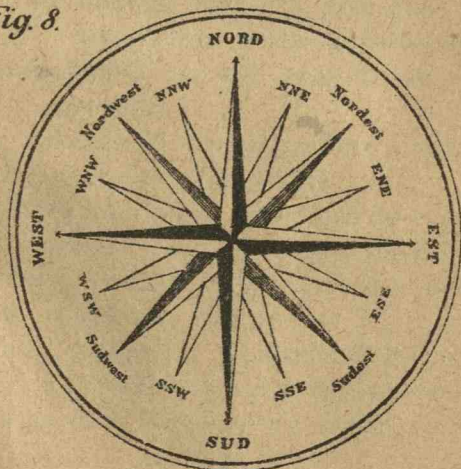
Se înțelege prin *scara geografică* relațiunea, sau raportul de mărime, ce există între un obiect luat în natură, o suprafață oare-

Fig. 7.

Zonele Pământului.

Fig. 8.

Roza Vânturilor.

care, o regiune etc., și același obiect, suprafața, regiune reprodusă pe hârtie sau pe glob.

Mai adese ori scările geografice sunt niște împărțiri a măsurii de lungime, adoptată într-o țară. De ordinar se ia ca unitate de măsură atât a lungimei, cât și a suprafeței, *metrul*, cu multiplii și sub-multiplii sei.

Un exemplu :

Suntem chemați a reproduce o suprafață de zece kilometrii patrați, pe o hârtie de un metru. Stabilim mai întâi *scara*. Cei zece kilometrii în natură, vor avea equivalentul lor pe hârtie pe o întindere de zece centimetrii. Stabilind acum raportul între un centimetru și un kilometru găsim că: un centimetru, fiind a o sută parte dintr'un metru și un metru a o mie parte dintr'un kilometru, vom avea raportul $\frac{1}{100000}$. Aceasta însemnează că charta noastră este de 100,000 ori mai mică de cât suprafața ce reprezintă.

Scara, stabilește și deosebirea între o chartă *geografică* și o chartă *topografică*.

Deosebirea între aceste două feluri de charte este următoarea: o chartă *geografică* reprezintă de ordinar o suprafață, o întindere mai mare de teren: o țară, un continent etc.

O chartă topografică reprezintă o porțiune mult mai mică. Charta geografică are avantajul de a ne da o idee generală despre o mare

întindere, dar nu poate da amănunte, pe când o chartă topografică ne arată exact și precis, toate sau mai toate, accidentele fizice și politice etc., ale suprafeței ce reprezintă.

Ast-fel s'a stabilit ca normă că scara char-telor topografice variază de la $\frac{1}{10000}$ până la $\frac{1}{100000}$. Chartele a căror scări trec de această țifără încetează de a mai fi charte topografice, ele devin geografice.

O chartă topografică propriu zisă reprezintă atât undulațiunile solului, mai mult ori mai puțin pronunțate, cât și toate accidentele politice. Când însă o asemenea chartă nu reprezintă de cât accidentele construite de om, cum diverse construcțiuni, drumuri, culturi etc. atunci se numește *plan* topografic.

Un text sau o carte care ar cuprinde mai multe chărți, fie topografice fie geografice, se numește *atlas*.

CAP. V

O R I E N T A R E A

Când ne aflăm dimineța pe o câmpie observăm că soarele răsare într'o parte oare-care a cerului. Cu cât timpul trece cu atât soarele se ridică pe bolta cerească, descriind un arc de cerc. Pe la jumătatea zilei soarele atinge punctul cel mai înalt, iar restul zilei se sco-

boară puțin câte puțin spre parte opusă până ce dispare.

Timpul ce întrebuințează soarele în acest mers al său (aparent ¹⁾), pe bolta cerească, din momentul când se ivește și până când dispare, durează în termen de mijloc 12 ore.

Punctul de unde răsare soarele se numește *Răsărit, Est* sau *Orient*, iar acela unde dispare *Apus, Vest* sau *Occident*.

Dacă ne vom așeza ast-fel în cât să avem răsăritul la dreapta și prin urmare apusul la stânga noastră, atunci vom avea în fața noastră *Nordul, Miază-noapte* sau *Septentrion*; iar în spatele nostru *Sud, Miază-zi* sau *Meridion*.

Acestea sunt cele patru puncte cardinale. Intre fie-care din ele se află și alte puncte intermediare.

Ast-fel între Sud și Est, *Sud-Est*; între Sud și Vest, *Sud-Vest*; între Nord și Est, *Nord-Est*; între Nord și Vest, *Nord-Vest*; (fig. 8).

Orientarea dupe soare. În termen de mijloc soarele răsare la 6 ore dimineața. La 12 ore ajunge la Sud, iar la 6 ore seara, la apus. Cunoscând aceste date, foarte lesne vom găsi și pe cele cari corespund cu punctele intermediare. Ast-fel soarele va fi la Sud-Est la 9 ore dimineața și la Sud-Vest la 3 ore dupe amiazi.

¹⁾ În realitate însă acest fenomen se datorează mișcării de rotațiune a pământului.

Pe chartele sau pe globurile geografice răsăritul este tot-d'auna la dreapta chartei, iar apusul la stânga. Nordul sus și Sudul jos, (fig. 9).

Pe chartă deci sau pe globuri este lesne de aflat direcțiunea geografică, pe teren însă trebuie să găsim mai întâi punctele cardinale sau intermediare.

Spre acest sfârșit se întrebuițează următoarele mijloace :

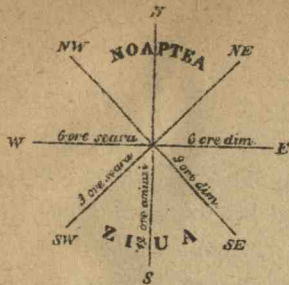
În timpul zilei se găsește direcțiunea geografică dupe pozițiunea soarelui. O dată cunoscută pozițiunea soarelui la ori-ce oră din zi, se poate lesne găsi și direcțiunea punctelor cardinale.

Orientarea dupe steaua polară. În timpul nopții trebuie să căutăm pe cer steaua zisă ***polară***, care arată tot-d'auna direcțiunea Nordului. Această stea se găsește în modul următor :

Se caută mai întâi constelațiunea numită *Ursa mare* sau *Carul mare* și se duce prin cele două stele cari 'i constituie roatele dinapoi o linie. Această linie prelungită, întâlnește o stea luminoasă care constituie vârful oiștei carului mic. Aceasta este steaua polară de care avem nevoie (fig. 10).

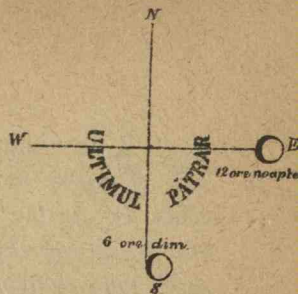
Orientarea dupe lună. Ca să ne orientăm după lună, trebuie să cunoaștem următoarele :

Fig. 9.

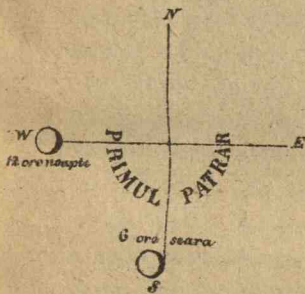
Dupe Soare.

Fig. 11.

Dupe Lună.

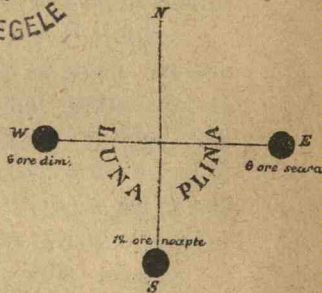
Fig. 12.

Dupe Lună.

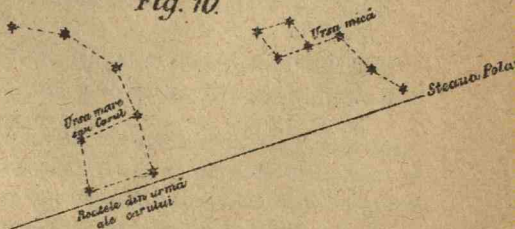

Fig. 13.

Dupe Lună.

Fig. 10.

Dupe Steaua Polară

Când este lună plină, ea se găsește la 6 ore dimineața la Vest, iar la 6 ore seara la Est. Când luna se află în primul pătrar (cu vârful spre stânga), ea se găsește la 6 ore seara spre Sud și la 12 ore noaptea spre Vest. Când este în ultimul pătrar (cu vârful spre dreapta), atunci luna se găsește la 12 ore noaptea spre Est și la 6 ore dimineața spre Sud.

Există încă un mijloc de a ne orienta. Acesta este prin ajutorul Busolei ¹⁾ care ne arată imediat direcțiunea Nordului și Sudului.

În timpul nopții, când nu se poate observa nici stelele, nici luna se mai poate cine-va orienta până la un punct oare-care și dupe mușchii arborilor sau stâncilor cari cresc de ordin pe partea despre Nord-West. Se mai poate de asemenea orienta și dupe direcțiunea vânturilor, într'o regiune, unde suflă vânturi regulate.

CAP. VI.

M E T E R E O L O G I E .

§ 1. *CLIME*. Se știe că la ecuator razele soarelui sunt mai puternice de cât în cele alte

¹⁾ Busola este un instrument compus dintr'un ac magnetic, suspendat pe o placă și acoperit cu un geam. În virtutea legei magnetismului pământesc acul magnetic îndreptează unul din vârful sale tot-d'auna spre Nord.

părți ale globului, și că cu cât înaintăm spre poli cu atât și forța lor scade. De aci deducem că la ecuator căldura atinge cel mai mare grad.

Dacă aceasta ar fi singura cauză de împărțire a căldurei pe suprafața globului, atunci am putea socoti matematiceste gradul de căldură al unei localități oare-care, dupe gradul său de latitudine. Sînt însă multe alte cauze cari modifică clima unui loc.

Ast-fel pe când în zona tropicală, căldura este aproape aceeași și în zonele glaciale frigul aproape permanent, în zonele temperate gradul de căldură se modifică într'un mod simțitor dupe *anotimpuri*, ast-fel vom avea călduri în timpul verei și frig în timpul iernei și trecerea de la un anotimp la altul se face gradate.

Vecinătatea mării modifică foarte mult clima țărilor ce udă, până la o oare-care depărtare pe uscat, prin aceea că răcorește verile și temperează frigul. Așa dar prin *climă maritimă* înțelegem o climă relativ dulce și uniformă, unde trecerea de la iarnă la vară și vice-versa se face încet și gradat. Din contră ținăturile departe de mare sau de ocean suferă iernuri grele și veri arzătoare, iar trecerea de la unul la cel alt din aceste anotimpuri se face foarte repede. Acestea sunt ceea ce se numesc climatele *continentale*.

Ridicarea d'asupra nivelului mării sau *Altitudinea*, modifică de asemenea clima unei regiuni. Ast-fel pe vârful unor munți înalți de 3000 metri, se găsesc zăpezi eterne. Chiar în zonele calde, sub ecuator, pe înălțimile ce trec de 5000 metrii se găsesc zăpezi eterne.

Direcțiunea vânturilor și curenții marini modifică și ei la rândul lor, clima unei regiuni. Sunt vânturi reci și vânturi calde, după regiunea de unde suflă, tot asemenea sunt curenții marini calzi, aceia cari vin de la ecuator și curenți reci, aceia cari vin de la poli; prin urmare și locurile bântuite de vânturi, sau udate de curenți și modifică clima dupe natura vântului sau a curentului.

Linii isoterme se numesc acele linii cari cuprind localitățile ce au suferit o aceeași temperatură anuală. Ele se sub-divid în linii *isotere*, acelea cari reprezintă localitățile ce au avut aceeași temperatură a verii, și linii *isochimene* cari reprezintă localitățile ce au avut aceeași temperatură medie a iernei.

Ecuatorul termal este o linie care reprezintă toate localitățile ce au suferit cea mai mare căldură. Ecuatorul termal nu corespunde esact cu cel terestru.

§ 2. *ATMOSFERA*. Globul nostru este învăluit de toate părțile, până la o distanță de aproape 50 kilometri, de un fluid foarte miș-

cător, compresibil și dilatabil. Acest fluid se numește atmosferă.

Pe dată ce într'un loc aerul s'a încălzit mai repede, el se ridică în sus și locul lăsat liber se umple cu aerul ce vine dintr'o regiune mai rece. Ast-fel s'a produs un curent. In limbajul ordinar acești curenți aeriani se numesc *vânturi*.

Vânturile se pot divide în două: generale și locale.

Printre cele d'întâi sunt: Vânturile *alizee* cari suflă din spre poli spre ecuator. Ele suflă mai cu osebire în regiunea intertropicală. Vânturile *musone*, suflă în oceanul Indian. Aceste vânturi sunt periodice în sensul următor: de la Aprilie până la Septembrie suflă musonul din emisferul austral spre cel boreal, iar de la Octombrie până la Martie suflă musonul contrariu.

Prin ținuturile ecuatoriale bântue niște vânturi de o violență necunoscută climelor temperate. Acestea sunt mai mult niște vârtejuri numite *tifoane* sau *cicloane*, a căror forță ajunge câte o dată până în a desrădăcina arbori mari.

Ploaia. Sub căldura soarelui apele Oceanului sau Mărei se transformă în vapori și se ridică în aer sub formă de nori. Pe dată ce dau peste o atmosferă mai rece, ei se condensază în mici picături de apă, cari cad pe suprafața globului în formă de ploaie. In timpul

iernei în zonele temperate, ploaia cade sub formă de zăpadă.

CAP. VII.

GEOGRAFIE FISICĂ

§ 1. *Suprafața pământului.* Inteaga suprafață a globului pământesc prezintă o întindere de peste 510 milioane kilometrii pătrați.

Ea se împarte în *uscat* și *apă*. Partea ridicată reprezintă uscatul (continentele), iar partea joasă, scobită, este plină de o apă sărată care se numește în general *Ocean*.

Din aceste două părți, oceanul prezintă cea mai mare întindere, 376 milioane kilometri pătrați, iar restul de 135 milioane este ocupat de continente și insule.

Suprafața globului nu este uniformă, ea prezintă un mare număr de accidente geografice pe care le putem reduce la 4 mari categorii : a) *Părțile uscatului*: continente, insule, peninsule, promontorii, istmuri; b) *Părțile cari formează relieful solului*: Munții, platouri, câmpii, pustii; c) *Părțile oceanului*: Mări, golfuri, băi estuarii, strâmtoni, pasuri; d) *Apele continentale*: Fluvii, râuri, pârâuri, lacuri, estuarii.

§ 2. *PARTILE USCATULUI* (continentele). Marile întinderi de pământ cari constituie uscatul, se numesc continente. Ele sunt în

număr de șase, dintre cari trei în emisferul boreal și cele alte trei trec în cel austral. Ast-fel avem continentele *Europa*, *Asia* și *America de Nord* situate în emisferul boreal și *Africa*, *Oceania* și *America de Sud* în cel austral.

Aceste șase continente le putem reduce la trei grupuri în modul următor: *Europa* cu *Africa*, *Asia* cu *Oceania* și *America de Nord* cu cea de Sud.

Prin denumirea de *insule* se înțelege niște porțiuni de pământ, mai mari sau mai mici, înconjurate de apă.

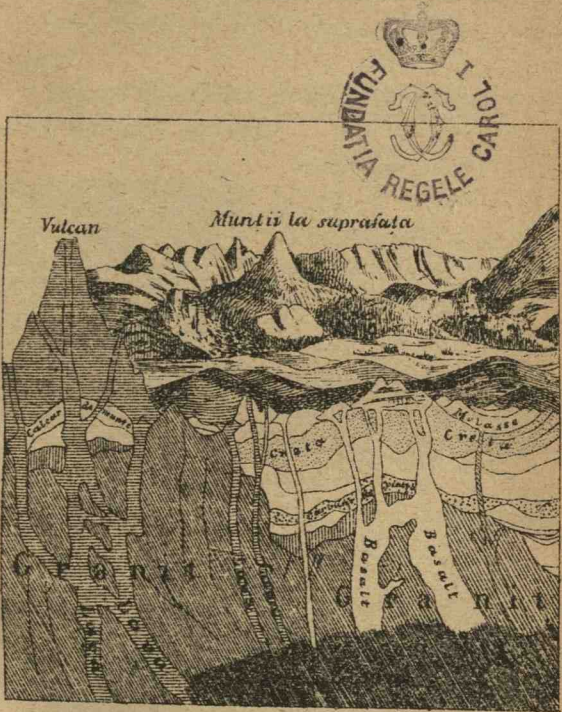
Porțiuni mari de uscat înaintate în mare se numesc *Peninsule*. Adese ori ele sunt terminate prin câte o limbă de pământ ascuțită. Aceasta ia numirea de *promontoriu* sau *cap*.

Se dă numirea de *Istm*, unei fășii de uscat care leagă două regiuni mari de uscat. Istmul de Corint, de Panama etc.

§ 3. **RELIEFUL SOLULUI.** Pe suprafața uscatului se întâlnește adesea ori ridicături mari de piatră sau de pământ. Aceste ridicături se numesc *munți* (fig. 14).

Înălțimea lor se socotește de la nivelul mării, care este partea cea mai joasă a uscatului. Munții sunt dispuși mai adese ori în formă de lanțuri. Ei prezintă mai de ordinar vîrfuri cari ating câte odată peste 8000 metrii înălțime. Munții Himalaya din Asia sunt cei mai înalți

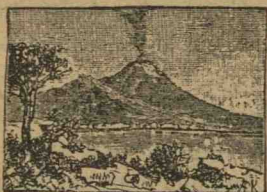
Fig. 14.

Coaja Pământului

dupe toată suprafața globului. Lanțuri de munți de o mică înălțime se numesc, *coline* sau *dealuri*.

Un munte mic, izolat, prezentând forma unui con se numește *movilă*

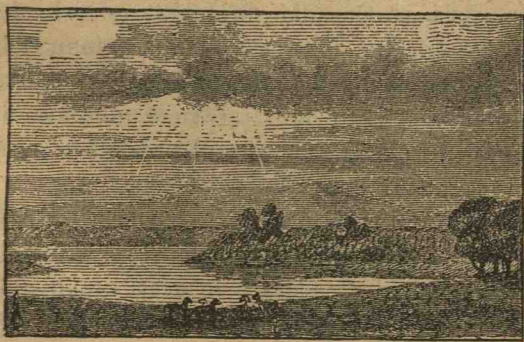

(Fig. 14).

Sunt unii munți cari, la epoce anumite aruncă din interiorul pământului, lavă, noroiu, sau apă. Aceștia se numesc *Vulcani* (fig. 14).

Un lanț de munți se termină în tot-d'auna printr'o coamă. Când se termină printr'o câmpie atunci se numesc *platou*.

Părțile joase ale uscatului, mai mult sau mai puțin întinse se numesc *câmpii* (fig. 12).

(Fig. 12).

Pe virfurile munților temperatura fiind tot-d'auna rece, se formează niște grămădiri de ghiață, cari se numesc *ghețari*. Din ast-fel de ghețari isvorăsc adese ori fluvii sau rîuri.

Unele câmpii sunt acoperite cu nisipuri și nu prezintă vegetație de cât prin unele locuri mai ridicate, cari se numesc *Oaze*. Acest fel de câmpii se numesc *Pustii*. Ast-fel sunt pustia Saharei, a Arabiei etc.

§ 4. *PARȚILE OCEANULUI*. Totalitatea apelor sărate care înconjură uscatul se numește *Ocean*. Se împarte în cinci mari secțiuni.

1). Oceanul *Atlantic*, situat între Europa și Africa de o parte și cele două Americi de alta. Suprafața lui atinge o întindere de aproape 100 milioane kilometri pătrați. În partea despre Sud prezintă adâncimi considerabile.

2). Oceanul *Pacific* sau *Cel mare* situat între Asia și Oceania de o parte și cele două Americi de alta. Este cel mai mare dupe glob. Atinge aproape 180 milioane kilometri pătrați de suprafață. Este presărat cu o mulțime de grupuri de insule; iar țărmul prezintă o serie aproape neîntreruptă de vulcani.

3). Oceanul *Indian*, situat între Africa, Asia și Oceania. Prezintă o suprafață de vre-o 78 milioane kilometri pătrați. În acest ocean suflă acele vânturi periodice numite *musoane*, atât de folositoare navigațiunei.

4). Oceanul *înghețat de Nord*, care ocupă mai toată zona glacială de la polul Nord. Mai tot timpul anului este acoperit de ghețuri, din care cauză navigația pe acest ocean este aproape imposibilă ¹⁾. Ocupă o suprafață de circa 11 milioane kilometrii pătrați.

5). Oceanul *înghețat de Sud*, care ocupă mai toată zona glacială de la polul Antarctic, pe o întindere de aproape 20 milioane kilometrii pătrați. Ca și cel precedent, apele sale sunt mai tot timpul înghețate, ba încă s'a constatat că temperatura acestui ocean este și mai rece.

Fundul Oceanului. Fundul acestor oceane prezintă același aspect ca și suprafața uscatului, cu deosebire numai că este mai puțin accidentat. El prezintă deci munți și văi. Unii din acești munți scot vîrfurile lor d'asupra nivelului apei și atunci ni se prezintă sub forma de insule.

Parte din aceste oceane se întroduc prin uscat. Aceste părți mai mici se numesc *Mări*.

O mare, prin urmare este o porțiune din ocean, care udă o parte dintr'un continent. De asemenea mările trimit și ele mici porțiuni din apele lor printre țărmi. Aceste mici porțiuni res-

¹⁾ Se crede totuși că la polul Nord se află o mare liberă de ori-ce ghețuri.

trânse între două uscături se numesc *golfuri* ¹⁾.
Un golf mai mic se numește *baie*. (fig. 18).

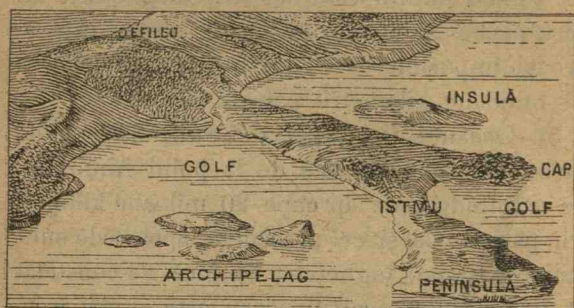

Fig. 18.

Doă mări sau doă oceane se leagă între ele printr'un braț de mare, care se află restrâns între doă uscături. Această fășie de apă se numește *strâmtoare, pas* sau *canal* ²⁾.

§ 5. *APELE CONTINENTALE*. Suprafața uscatului este brăzdată în toate sensurile de niște cursuri de apă, cari iau diferite numiri. Ele izvorăsc de ordinar dintr'un munte și curg prin văile formate de acesta. Un curs de apă care se varsă într'o mare sau ocean ia denumirea de *fluvii*.

¹⁾ Când un golf este format de îmbucătura unui fluvii atunci se mai numește și **Estuar**.

²⁾ Să nu se confunde cu canalul artificial. Vezi mai departe la cursuri de apă.

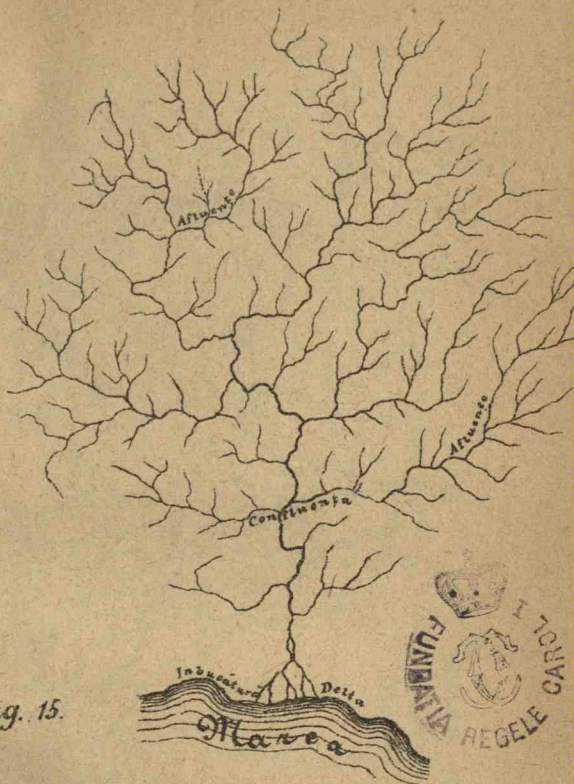

Fig. 15.

Basinul unui Fluviu.

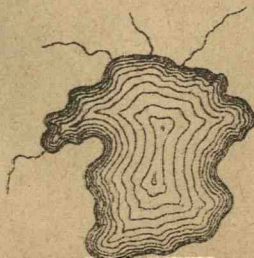
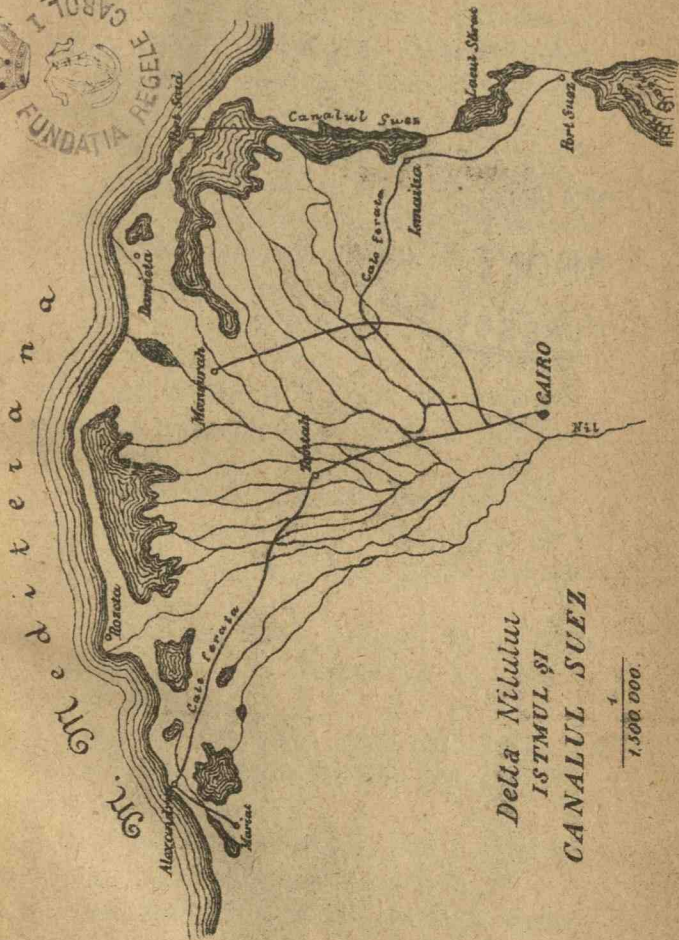

Fig. 16.

**Delta Nilului
ISTMUL ŞI
CANALUL SUEZ**

1
1,500,000.

Cel mai mare fluviu din lume este *Misisipi*, care prezintă o lungime de 6750 kilometri, socotiți de la origina lui *Misuri*. Al doilea este *Nilul*, 6470 kilometrii; al treilea *Iang-ce-Kiang*, 5083 kilometrii; al patrulea este *Amazonul*, 4929 kilometrii etc.

Un curs de apă mai mic, care se varsă într'un fluviu se numește *rîu*. El se mai zice *afluențele* fluviului și punctul unde se întâlnesc se numește *confluență*. Un rîu mai mic care se varsă într'alt rîu se numește *pêrîu*, în fine un curs de apă care străbate văile repezi din munți se numește *torent*. Torentele și pêrîurile seacă mai adese ori în timpul verei, curg însă cu mare repeziciune la epoca ploilor sau a desghețului.

Locul de unde ia naștere un fluviu sau rîu se numește *sorginte*. Ea se găsește mai de ordină într'un munte, într'un ghețar sau chiar într'un lac.

Porțiunea de teren, ocupată de un fluviu dimpreună cu toți afluenții săi se numește *basin* (fig. 15).

Valea pe unde curge apele unui fluviu sau rîu se numește *albie*; iar cele două țermuri se numesc *maluri*.

Un *Canal* este un curs de apă a cărui albie a fost construită de mâna omului.

Locul unde se varsă un fluviu se numește

îmbucătura lui. Când această îmbucătură este mult mai mare de cât lungimea fluviului, atunci se numește *Estuar*.

Unele fluvii se aruncă în mare prin mai multe brațe. Terenul coprins între aceste brațe ia numirea de deltă (fig. 16).

Unele fluvii curg mai repede de cât altele. Repezițiunea unui fluviu depinde de la înălțimea sorgintei sale. Cu cât această sorginte este la o înălțime mai mare, cu atât cursul său va fi mai repede.

Părțile ridicate dintr'o regiune, care trimit cursuri de apă într'o parte și într'alta se numesc *linia de împărțire* a apelor acelei regiuni.

Când un curs de apă, rătăcind prin munți, sau chiar prin locuri mai joase, întâlnește o scobitură, apele sale umple mai întâi această scobitură și pe urmă se scurge pe partea opusă. În acest caz s'a format aceea ce se numește un *lac*. Ast-fel sunt lacurile din Elveția, Scandinavia etc. Aceste lacuri conțin ape dulci.

Unele lacuri nu sunt alt-ceva de cât rămășițele unui braț de mare, care s'a retras în urma ridicărei coastei. Ast-fel sunt lacurile din Finlanda.

Altele se formează din apa de ploaie, care se adună în niște văi mai mult ori mai puțin

circulare, cum sunt lacurile *Balaton* din Ungaria, *Ciad* din Africa etc.

Când apele unui curs de apă cad de o dată de la o înălțime oare care, atunci se formează o *casadă*. Cea mai mare din lume este cascada *Niagara* din America.

CAP. VIII.

GEOGRAFIE POLITICA

§ 1. **OMENIREA.** Totalitatea oamenilor pe întreaga suprafață a globului atinge țifra de un miliard patru sute milioane suflete.

Dupe gradul de civilizație la care a ajuns omenirea se împarte în trei părți deosebite.

1). *Omul primitiv* sau *sălbatic*, care duce încă o viață primitivă, nu cunoaște nici familia, nici asociațiunea, nici vre-una din cunoștințele necesarii pentru o viață mai bună. Acești oameni nu se deosebesc de cele alte animale de cât numai prin forma lor de oameni.

2). *Omul nomad* sau *păstor*. Popoarele barbare, (nomade, păstori) sunt acelea cari au făcut deja un mare pas spre civilizație. Ele cunosc sentimentul binelui și al reului, se conduc dupe niște legi anume și sunt susceptibili de a se civiliza. Ei se ocupă mai de ordinar cu creșterea vitelor, care'i nutresc și i

îmbracă, rătăcind dintr'un loc într'altul dupe pașiuni.

3). *Omul civilizată*. Popoarele civilizate formează națiuni diferite, cari vorbesc fie-care o limbă a parte, practică comerțul, industria științele, artele și sunt constituite în state.

Prin *națiune* se înțelege un număr oare-care de oameni, cari vorbesc o aceeași limbă, sunt conduși de aceleași idei și interese și duc o aceeași viață morală și politică.

Statul este o persoană morală și politică, care conduce interesele unei națiuni.

Prin *guvern* se înțelege diferitele moduri de a organiza și a conduce forțele fizice și morale ale statului.

Când în capul statului se află un singur individ, atunci acel stat este *monarchic*.

Monarchia este absolută, atunci când voința și puterea monarhului este mai pre sus de legile statului; ea este *constituțională*, atunci când voința monarhului este supusă legilor fundamentale ale țării.

Când conducerea statului se încredințează numai reprezentanților națiunii, atunci guvernul se numește *republică*.

Republicele sunt de două feluri: *federale* ca Elveția, Statele Unite etc., și *constituționale*, ca Franța. Republicele federale se numesc astfel pentru că aceste state sunt compuse din

mai multe alte state mici, independente una de alta, și cari nu se leagă între ele de cât numai prin niște legi organice, privitoare la interesul general al națiunii întregi.

§ 2. **RASELE UMANE.** Oamenii se deosebesc între dânșii, atât din punctul de vedere *fisic*, prin culoarea pielii și a părului, și prin forma craniului, cât și din punctul de vedere *moral*, adică prin varietatea aptitudinilor, a caracterului național, a credințelor religioase etc.

Din aceste puncte de vedere, omenirea s'a împărțit în următoarele cinci rase :

1). *Rasa albă*, care coprinde neamurile cele mai înaintate în civilizație. Oamenii din această

rasă au figura ovală, nasul drept, ochii mari, albaștrii sau negrii, fruntea lungă și dreaptă, părul moale și figura proporțională.

Se împarte în următoarele ramuri :

a). *Europeană*, de care țin : *Latinii* (Fran-

cezi, Italieni, Spanioli, Portugezi și Români); *Teutonii* (Germani, Austriaci, Olandezi, Englezi, Danezi și Scandinavi); *Slavii* (Ruși, Sârbi, Slavoni, Cehi, Boemi, Polonezi, Lituanieni, Bulgari ¹⁾ Croați, Bosniaci etc.) și *Greci*;

b). *Aramaică*, de cari țin *Berberii*, vechii locuitori ai Africei de Nord; Tauregii, Egiptenii, Maurii etc.

c). *Semitică*, din care fac parte Arabii, Ebreii, Persanii, Afganii, Kurzii, Armenii etc.

d). *Scitică*, din care fac parte Turcii, Finezii din Rusia și Maghiarii.

2). *Rasa galbenă*. Oamenii cari aparțin a-
cestei rase, au culoarea pielii *galbenă*, umerii

feței ridicați, nasul puțin turtit, ochii mici și oblici, urechile mari și părul gros, negru și rar.

¹⁾ Origina acestora este finică.

Coprinde următoarele ramuri;

a). *Hiperboreană*, compusă din Eschimoși, Laponi, Samoiezi, Ciuzi etc., toți locuitori ai țărmului oceanului înghețat de Nord.

b). *Mongolică*, de care țin Mongolii propriu ziși, Kalmucii, Tungușii și Manciurii.

c). *Sinică*, de care țin Chinezii, Tibetanii, Coreanii și Japonezii.

3). *Rasa brună*, formată din amestecul ra-

sei albe cu cea neagră și cea galbenă cu cea neagră. Coprinde următoarele ramuri :

a). *Etiopiană*, de care țin popoarele din Nord-Estul Africei : Abisiniienii, Galașii, Tibusii, Nubiienii, etc.

b). *Indiană*, de care țin Indienii propriu ziși.

c). *Indochineză*, din care fac parte popoarele din Indochina.

d). *Malaeză*, din care fac parte popoarele din Malaezia.

Primele două ramuri sunt rezultatul amestecului rasei negre cu cea albă, iar cele alte două, indochineză și malaeză, din amestecul rasei negre cu cea galbenă.

4). *Rasa roșie*. Aceștia sunt locuitorii celor două Americi. Ei sunt cunoscuți sub numele

de *Indienii din America* sau *Peile roșii*. Se împart în două ramuri: a) ramura *septentrională*, care coprinde popoarele indigene din America de Nord, și b) ramura *meridională*, care coprinde pe toți indigenii din America de Sud.

5). *Rasa neagră*, coprinde oamenii cei mai înapoiati în civilizație. Printre aceștia se găsesc oameni într'o stare cu totul selbatică.

Coprinde două ramuri :

a). Ramura *Occidentală*: (Cafrii, Hotentoții și Negrii din interiorul Africei;)

b). Ramura *Orientală*: (Papuașii și Negrii *Oceanico-australiani*,) cari locuiesc prin insulele din Melanesia și Polinesia.

§ 3. **LIMBI**. Frumusețea și bogăția limbilor vorbite de oameni stă în raport direct cu gradul de civilizație la care a ajuns.

Popoarele cari duc o viață primitivă vorbesc o limbă monosilabică ¹⁾. Cele cari au făcut un pas spre civilizație, mărindu-li-se ceroul ideilor,

¹⁾ Se observă totuși o eșecție. Chinezii, cari au atins încă din vechime un înalt grad de civilizație, vorbesc încă și astăzi o limbă monosilabică.

au căutat să mărească și numărul cuvintelor prin adăogire de sufixe și prefixe. Ast-fel, limbile monosilabice au devenit aglutinante.

Popoarele civilizate vorbesc fie-care câte o limbă flexionară sau derivată.

Dupe forma lor, așa dar, totalitatea limbilor vorbite de întreaga omenire se împarte în :

Monosilabice, aglutinante și flexionare.

Dupe situațiunea geografică a popoarelor, limbile se împart în următoarele categorii : Limbile *Indo-germanice*, la care se adaogă cele *semitice*, vorbite în Europa, Vestul Asiei și Nordul Africei; limbile *asiatice, africane, oceanice și americane*, vorbite de indigenii continentelor respective.

Numărul limbilor și dialectelor vorbite aproape țifra de 900, dintre cari în Europa vre-o 53; în Asia aproape 160, în Africa 125, în America peste 400 și Oceania 120.

§ 4. **RELIGIUNI.** Popoarele se mai deosebesc între ele și prin modul cum 'și manifestează credința divină, adică dupe religiunile ce profesază.

Religiunile se împart în două mari grupuri :

1). *Monoteiste*, adică acelea care adoară un singur Dumnezeu.

2). *Politeiste*, acelea cari adoară mai mulți Dumnezei.

Din religiunile monoteiste face parte : a) *Cres-*

tinismul, compus din ortodoxi, catolici și protestanți; — b). *Mahomedismul*, compus din două secte: Suniți și Siți; — c). *Mosaismul*, profesat de Ebrei.

Cele politeiste coprind și ele mai multe ramuri: a). *Brahmanismul*, vechea religieune a Indianilor; — b). *Budismul*, care nu este altceva de cât religia Brahmanică transformată; — c). *Sabeismul*, care adoară corpurile cerești; — d). *Panteismul mitologic*, care s fost creștința religioasă a antichității civilizate.

Prin Africa și Australia unele popoare primitive divinizează producțiuni sau chiar obiecte naturali. Această religieune se numește *Fetișism*.

Fetișismul nu trebuie să se confunde cu *Idolatria*, prin care se înțelege adorațiunea imaginilor zugrăvite sau sculptate.

Prin Asia se mai prefescăză religieunea lui *Fo*, sau cultul spiritelor, religieunea lui *Sinto*, prin Japonia și doctrina lui *Confucius*, mai mult filosofică și morală, îmbrățișată den obilii și învățații Chinezi și Japonezi.

Mazdeismul, sau religieunea lui Zoroastru, care a contribuit atât de mult la civilizarea popoarelor orientale antice, a dispărut, iar urmașii lor de astăzi profesează mai toți religieunea lui Mahomed.

CAP. IX.

VIAȚA ORGANICĂ.

Globul nostru nu a fost în tot-d'auna ast-fel cum 'l vedem astă-zi. La început el era o masă incandescentă. Puțin câte puțin și dupe trecere de milioane de ani, atmosfera ce se forma împrejurul său, a contribuit la răcirea materiilor cari ardeau chiar la suprafață, și a început a'i forma coaja. Când s'a format coaja, s'a ales uscatul de o parte sub forma de continente și apa de cea l'altă sub formă de ocean. Dar oceanele au contribuit și contribuiesc încă la modificarea formei continentelor.

De altă parte apa, care se evaporează din ocean și cade pe uscat sub formă de ploaie contribuie și ea la modificarea suprafeței coajei pământești, pentru că a tot rostogolit mereu pietrele de prin înălțimi, presărându-le pe câmpii. Ast-fel peste coaja primitivă s'au depus terenuri noi, clasificate de geologi în modul următor: 1). Terenurile *primare* (azoice și paleozoice), terenurile *secundare*, *terțiare* și *cuaternare*.

Primele straturi ale coajei pământești se numesc *azoice*, cuvânt care însemnează lipsite de viață, (vietăți), pentru că în aceste terenuri nu s'a găsit nici o urmă de vietate.

Straturile cari s'au suprapus imediat se numesc paleo-zoice, pentru că în ele s'au găsit primele manifestațiuni ale vieții organice, răspândită astăzi cu atâta îmbelșugare pe toată suprafața globului.

Viața organică coprinde două regnuri principale: *Plante* și *animale*.

Intreaga suprafață a globului este acoperită cu peste 100,000 specii de plante, începând de la cel mai mare arbore și până la iarba cea mai neînsemnată.

Zona călduroasă este cea mai bogată. În această zonă atât căldura cât și mulțimea ploilor favorizează producțiunea. Cu cât înaintăm spre poli, sau cu cât ne urcăm pe un munte, cu atât vegetația devine mai rară.

Regnul animal este de asemenea foarte răspândit pe suprafața globului. Se cunoaște până astăzi peste 350,000 specii de animale, dintre cari vre o 2000 mamifere, 7000 de paseri, 10,000 pești, 2000 reptile, peste 300,000 de animale articulate, 20,000 molusci și 10,000 de radiate.

Ca și plantele, animalele cele mai numeroase și mai variate se găsesc tot în zona toridă, pentru că nutrindu-se mai de ordinar cu plante sau cu alte animale mai mici, nu găsesc nicăeri o hrană mai abundentă.

Regnul mineral coprinde toate mineralele

cari se găsesc în coaja pământului, prin diferitele straturi ale sale. Mai toate mineralele sunt trebuincioase omului civilizat în industrie, Cele mai trebuincioase metale sunt: Sarea, Fierul, Cărbunii (huilia), Zincul, Petroliul, Mercuriul, Cositorul etc., iar ca metale prețioase: Aurul, Argintul, Cuprul și Platina.

Cel mai scump dintre minerale este *diamantul*.

PARTEA II.
E U R O P A

CAP. I.

GEOGRAFIA FISICĂ

§ 1. **SITUAȚIUNE.** Continentul European este cel mai mic din toate continentele.

Se află situat în emisferul de Nord, în partea de Nord-Vest a Asiei, de care se desparte prin munții Urali, fluviul Ural, marea Caspică și munții Caucas.

Europa se află coprinsă între $10^{\circ} 20'$ longitudine occidentală și 65° longitudine orientală, ¹⁾ și între 36° și $71^{\circ} 10'$ latitudine de Nord.

Suprafața totală a Europei apropie țifra de 10 milioane kilometri pătrați (9,815,125).

§ 2. **MARGINI.** La Nord Europa este udată de Oceanul Glacial, care formează marea *Albă*; la Vest de oceanul Atlantic, care formează marea *Baltică* a *Nordului*, Canalul la *Manche*,

¹⁾ Meridianul Greenwich.

marea *Irlandei* și golful *Gasconic*, sau marea *Biscaia*, iar la Sud de marea *Mediterană*, care formează mările *Tireniană*, *Adriatică*, *Ionică*, *Archipelagul*, marea de *Marmara*, *Neagră* și de *Azof*.

Marea Albă formează golful *Kandelaskaia* și trei estuarii: *Onega*, *Dwina* și *Mezen*. Marea Baltică formează de asemenea trei golfuri: *Botnic*, *Finlandic* și *Riga*.

Marea Nordului formează golful *Zuiderzea*. Marea Irlandei golful *Bristol*. Marea Mediterană formează golfurile *Valența*, *Lyon* și *Genova*. Marea Ionică golfurile *Tarentin* și *Corintic*. Marea Adriatică formează golfurile *Veneția* și *Triest*, iar Archipelagul golfurile *Salonic*, *Casandra Contesa* și *Enos*.

În Oceanul Glacial se găsesc insulele *Kolgujev* și *Nowoie Zemlia* și peninsulele *Kanin* și *Kola*; în marea Baltică găsim insulele *Aland Dago*, *Oesel*, *Gotland*, *Oeland*, *Bornholm*, *Rugen* și archipelagul danez, precum și peninsula *Iutlanda*, udată spre West de marea Nordului. În această din urmă se găsește insula *Helgoland* și altele mai mici, cari se țin lanț pe coastele Olandei și Germaniei; iar mai la Nord grupul *Orkney* și *Sethland*.

În marea Irlandei se află insulele *Man* și *Anglesea* și în canalul la Manche insulele *Wight* și *Anglo-Normande*. În Oceanul Atlantic gă-

sim insulele *Far-Oer* și marea insulă *Islanda*, apoi *Hebridele* lângă Scoția, precum și câte-va insule mici înșirate pe coastele Franței.

Marea Mediterană formează mai întâi grupul *Balearelor* și al *Pitiuselor*, apoi *Corsica*, *Sardinia*, *Sicilia*, *Malta* și *Creta*. Marea Ionică formează insulele *Corfu*, *Maura*, *Cefalonia*, *Zante* și *Cerigo*. Archipelagul este presărat de un grup numeros numit *Cicladele*, apoi de marea insulă *Eubea*, precum și de insulele *Tasos*, *Imbros*, *Samatrache* și *Limnos*.

În marea de Marmara se găsesc insulele *Afsia*, *Marmara* și altele mai mici, iar în Marea Neagră numai una singură, insula *Șerpilor*, situată la gurile Dunărei.

Cele trei mari peninsule din Sudul Europei sunt: *Iberică*, *Italică* și *Balcanică*.

Marea Baltică se leagă cu marea Nordului prin strâmtorile *Skager-rack*, *Kategat*, *Beltul mare* și *cel mic*. Marea Nordului se leagă cu canalul la Manche prin *Pasul de Calais*. Marea Irlandei se leagă cu Oceanul prin canalul *Nord* și canalul *St. George*. Oceanul se leagă cu Mediterana prin str. Gibraltar. Marea Tireniană se leagă cu Marea Balearelor prin strâmtoarea *Bonifacio*, coprinsă între *Corsica* și *Sardinia* și cu Marea Ionică prin strâmtoarea de *Mesina* situată între *Sicilia* și *Italia*. Marea Ionică le leagă cu Adriatica prin Canalul

Otranto. Marea de Marmara se leagă cu Archipelagul prin strâmtoarea *Dardanelele* și cu Marea Neagră prin *Bosfor*. În sfârșit Marea Neagră se leagă cu Marea de Azof prin strâmtoarea *Kerciu*.

În Europa se găsesc numai două istmuri: *Corintul*, care leagă Moreea cu Peloponesul și *Perckop*, care leagă Rusia cu peninsula Crimeea.

Capurile *Nord* și *Nordkyn* sunt vârfulurile cele mai înaintate ale Europei în Oceanul Glacial. Afară de acestea mai sunt printre cele mai importante: *Lindesness*, în Norvegia; *Falsterbo*, în Suedia; *Dukansby*, în Scoția; *Landsend* și *Forcland* în Anglia; *Clear*, în Irlanda; *Hague* și *St. Mathieu* în Franța; *Finister* în Spania; *Roca* și *St. Vicent* în Portugalia. În Sudul Europei, promontoriile cele mai înaintate în mare sunt: *Tarifa* în Spania; *Leuca* și *Spartivento* în Italia; *Matapan* în Grecia și *Atos* în Turcia.

§ 3. **RELIEFUL**. Interiorul acestui continent se poate divide în două părți bine deosebite una de alta. Cea despre Sud-West muntoasă, foarte accidentată și cea de Nord-Est o câmpie întinsă, abia întreruptă ici și colo cu câte-va coline.

La Nordul Italiei, între această țară, Elveția și Franța, se află o mare grămadire de munți, cari poartă numirea de *Alpi*. Ei prezintă vâr-

furile cele mai înalte din Europa, cum e *Mont Blanc*, 4810 metri, muntele *Roza*, *Cenis* etc.

Acești munți trimit ramurile lor în diferite direcțiuni: *Jura* în Franța, *Pădurea Neagră* în Germania, *Apeninii*, în Italia, precum și diferite alte ramuri în Austria.

Afară de acești munți se mai găsesc :

Pirineii, cu munții *Iberici* în Spania;—*Cevenii* și *Vosgii* în Franța;—*Cadrilaterul Boem* și *Carpații* în Austria;—*Balkanii* cu *Pindul* care merge până la capul Matapan, în peninsula Balcanică;—*Grampianii* în Anglia (Scoția) și *Dofrinii* în Scandinavia.

La marginea despre Asia se găsesc munții *Urali* și *Caucas*.

Mai puțin importanți sunt munții *Jura* din Germania și *Ardenii* din Sudul Belgiei.

În Europa se găsesc și trei vulcani în activitate: *Vezuviul* în Italia; *Etna* în Sicilia și *Hecla* în Islanda.

Câmpia în genere se compune din marea câmpie a Rusiei, una din cele mai întinse din lume; câmpia Germaniei de Nord, a Olandei și a Danemarcei; câmpia Dunărei și Tisei din Ungaria și aceea a Padului inferior din Lombardia.

§ 4. *Ape*. Cursurile de apă ale Europei se scurg în patru basinuri maritime: Oceanul Glacial și Oceanul Atlantic, la Nord și Vest; Mediterana și Caspica la Sud și Est.

Linia de împărțire a apelor Europei, pleacă din Gibraltar, se ridică în șira Nevada, străbate lanțul munților Iberici, urmează coama Pirineilor și Cevenilor, trece apoi peste Jura în Pădurea Neagră, urmează peste platoul Boemiei și acela al Moraviei și se sfârșește în muntele Sloicek din Carpați. De aci urmează calea spre Est-Nord-Est până la Urali, printr'o serie de coline, cari străbat Rusia prin centru.

Această linie de înălțimi trimite apele Europei, o parte în oceanele Inghețat și Atlantic și cea l'altă în mările Mediterană și Caspică.

Cele cari merg în Oceanul Inghețat sunt: *Peceora*, *Mezen*, *Dvina* și *Onega*; iar cele cari merg în Oceanul Atlantic, sau mările formate de dânsul sunt: *Neva*, *Dvina occidentală* și *Niemenul* din Rusia; *Tornea*, *Lulea*, *Umea* etc. din Suedia, *Vistula* și *Oderul* din Germania, tributarii mării baltice.

Elba și *Veser* din Germania; *Rinul* și *Meusa* din Olanda; *Escautul* din Belgia; *Tamisa* și *Humber* din Anglia, *Tay* și *Forth* din Scoția, sunt tributarii mării Nordului.

Severn și *Mersey* din Anglia, *Clyde* din Scoția, sunt tributarii mării Irlandeze.

Shanon din Irlanda merge în Atlantica.

Sena, din Franța merge în Canalul la Manche.

Loara și *Garona* cu *Dordona* din Franța, sunt tributarii golfului Gasconic.

Minio, Duro, Taho Guadiana și *Guadalquivir*, din peninsula Iberică, sunt tributari direcți ai Oceanului Atlantic.

În basinul Mediteranean se scurg următoarele fluvii :

Ebrul din Spania și *Ronul* din Franța, tributari Mediteranei.

Arno și *Tibrul* din Italia tributari mării *Tireniane*.

Po, Adigele, din Italia, *Voiusa* și *Drina* din peninsula Balcanică, tributari Adriaticei.

Struma, Vardarul și *Marița*, tot din peninsula Balcanică, tributari Archipelagului.

Dunărea din România, *Nistrul* și *Niprul* din Rusia, tributari mării Negre.

Donul din Rusia, tributar mării de Azof.

Volga, cel mai mare fluviu al Europei, și *Uralul* din Rusia, sunt tributari Caspiceii.

Lacurile din Europa sunt de trei feluri :

1) Cele formate prin munți de diferite cursuri ;
2) Cele formate din ploaie ; 3) Rămășițe ale mării. Printre cele d'ântâi se deosebesc lacurile *Geneva, Zurich* și *Constanța* din Elveția, *Maggiore, Como, Guarda*, etc., din Italia lacurile din munții Scandinavici etc.

Printre cele de a doua categorie sunt lacurile *Balaton* și *Neusiedler* din Austro-Ungaria ; iar prin cea din urmă, sunt cele din Finlanda.

§ 5. **CARACTERE FISICE.** Continentul

European se caracterizează mai întâi prin mica lui întindere, față cu cele alte continente. Legat cum este de Asia, el pare întocmai ca o peninsulă a acestui din urmă continent.

Conturul Europei este foarte complicat, din cauză că marginile sale sunt adânc tăiate de mări și golfuri. De aci rezultă o desvoltare de coaste, ce nu se vede în nici un alt continent.

Adâncimea mărilor din Nordul Europei, este mult mai mică de cât aceea a oceanului și mărilor din Sud. Ast-fel, pe când în Baltica și marea Nordului adâncimea variază între 100 și 200 metri ¹⁾, în Atlantică se găsește 4000 și în Mediterana peste 2000 metrii adâncime. Marea de Azof este cea mai puțin adâncă, 15—30 metrii, ea este și cea mai de curând formată.

Nivelul apelor din Caspica, este cu 25 metrii mai jos de cât nivelul mării Negre.

Relieful solului acestui continent, ale cărui înălțimi nu ajung nici la 5000 metri, formează din Europa două părți deosebite. Partea care ocupă jumătatea Sud-Vestică, este cea ridicată și cea mai accidentată. Altitudinea medie variază între 500 și 1000 metri, și atinge în punctul culminant al Alpilor 4810 metrii.

Platourile Elveției, Spaniei, Franței, Italiei, Germaniei, Boemiei, Transilvaniei și în genere

¹⁾ Pe coastele Norvegiei însă se observă o depresiune repede care atinge pe unele locuri 800 metri adâncime.

acela al peninsulei Balcanice sunt părțile cele mai accidentate. Prin aceste locuri a înflorit cea mai veche civilizațiune în Europa.

Partea despre Nord-Est, conține o câmpie întinsă și unită, întreruptă ici și colo de câte un fluviu, care curge încet, sau de vre un lac, sau de vre-o colină neînsemnată. Această câmpie începe din Olanda, ocupă jumătatea Nord-Estică a Germaniei, toată Danemarca și toată Rusia până la Ural, Caucas și Caspica.

În această câmpie, în special prin Sud-Estul Rusiei se găsesc întinderi mari de stepe, acoperite cu iarbă, pe unde pasc numeroase turme de animale domestice.

Ca particularități fizice în Europa se mai pot menționa următoarele :

Regiunea pădurilor din Scandinavia și Rusia ;
Tundras sau locurile băltoase și înghețate din Nordul Rusiei ;

Regiunea lacurilor din Finlanda și bălțile din Volinia (Rusia) dupe cursul râului Pripet ;

Ghețarii din Elveția, Scandinavia și Caucas ;

Deltele marilor cursuri de apă ca Volga, Dunărea, Rinul, Ronul, Po și altele.

§ 6. **CLIMA.** Clima Europeană este în general temperată. Ea este umedă și încălzită în partea de Vest de curenți calzi ai Atlanticeii și răcită în partea de Nord de curenții polari. Partea de Nord-Est, departe de ori-ce influ-

ență maritimă, este dominată de o climă continentală, friguroasă în timpul iernei și arzătoare în timpul verii.

În partea de Sud însă, în special prin ținuturile udate de Mediterana, domină clima cea mai frumoasă din lume și cea mai priincioasă dezvoltării omului.

În general, una din cauzele care a contribuit la dezvoltarea atât de repede a popoarelor Europei, a fost și clima acestui continent, pentru că aci nu se întâlnește, afară de câteva localități, neînsemnate ca întindere, nici frigul excesiv din Siberia, nici căldurile tropicale din Africa.

CAP. II.

GEOGRAFIA POLITICĂ

§ 1. **POPULAȚIE.** Pe o suprafață de aproape zece milioane kilometri pătrați se află o populație de peste 330 milioane locuitori.

Această populație, socotită în raport cu întinderea ce locuiește, ne dă țifra medie de 33 de locuitori pe kilometru pătrat. Această densitate însă nu e constatată peste toată suprafața. Ast-fel, în Belgia sunt 203 locuitori pe kilometru pătrat;—în Germania 86;—în Franța 72; — în România 42; — în Rusia 17 etc.

§ 2. **ETNOGRAFIE.** Populația Europei

ține de rasa albă, în special ramura europeană, care se împarte în următoarele familii :

1). Familia *latină*, de care țin Francezii, Spaniolii, Portugezii, Italienii, Românii și Belgii *Valoni*.

2). Familia *teutonă*, de care țin Germanii, Austriacii propriu ziși, Olandezii, Belgii (Flamanzii), Englezii, Danezii și Scandinavii.

3). Familia *slavă*, de care țin Rușii, Sârbii, Boemii, Cehii, Moravii, Polonezii, Croații, Esclavonii, Muntenegrenii și Bulgarii ¹⁾.

4). Familia *fineză*, de cari țin Finezii din Rusia, Turcii și Maghiarii.

5). Familia *semitică*, de care țin Arabii în foarte mic număr prin Sudul Europei și Ebreii, așezați mai cu seamă prin centrul Europei.

Prin partea de Sud-Est a Rusiei se află câteva triburi mongolice.

RELIGIUNI. Religia dominantă a popoarelor Europei este Creștinismul, care se împarte în : catolici, protestanți și ortodoxi.

Catolicismul domină mai cu seamă prin Spania, Portugalia, Franța, Italia, Austria, Elveția, Germania de Sud, Belgia și Polonia.

Protestanții sunt mai numeroși prin restul țărilor din Nordul și Nord-Vestul Europei : An-

¹⁾ Aceștia însă s'au slavizat cu timpul. Ei sunt de origine fineză.

glia, Olanda, Germania de Nord, Danemarca, Finlanda și Scandinavia.

Rușii, Românii, Grecii, Sârbii, Bulgarii și o parte din Slavii din Austria profesează religiea creștină ortodoxă.

Se mai înnumără încă vre-o 7 milioane de mahomedani prin Turcia și Rusia și 5 milioane de Ebrei.

§ 3. **DIVIZIUNILE POLITICE:** Europa se divide politicește în următoarele state:

In Vest	{	Reg. Angliei	cap. <i>Londra</i>
		Repub. Franței	» <i>Paris</i>
		Reg. Belgiei	» <i>Bruxel</i>
		» Olandei	» <i>Haga</i>
In centru	{	Imp. Germaniei	cap. <i>Berlin</i>
		» Austro-Ungar	» <i>Viena</i>
		Repub. Elveției	» <i>Berna</i>
In Nord și Est	{	Reg. Danemarca	cap. <i>Copenhaga</i>
		» Suediei și	» <i>Stockholm</i>
		» Norvegiei	» <i>Cristiana</i>
		Imp. Rusiei și	» <i>Petresburg</i>
		Finlanda ¹⁾	» <i>Helsingfors</i>

¹⁾ Finlanda este o țară constituțională, care se guvernează singură. Unica legătură ce o are cu Rusia este că împăratul Rusiei Alexandru I.I, este duce de Finlanda.

In Sud	{	Reg. Portugaliei	cap. <i>Lisabona</i>
		» Spaniei	» <i>Madrid</i>
		» Italiei	» <i>Roma</i>
		Imp. Turciei	» <i>Constantinopol</i>
		Reg. Greciei	» <i>Atena</i>
		» României	» <i>București</i>
		» Sârbiei	» <i>Belgrad</i>
		Princ. Bulgariei	» <i>Sofia</i>
		» Muntenegru	» <i>Cetinie</i>

La acestea vom adăoga următoarele cinci mici state fără nici o importanță politică :

1). Principatul *Monaco*, în Franța ; 2). Republica *Andora* în Pirinei ; 3). Republica *San-Marino*, în Italia ; 4). Principatul *Lichtenstein* în Austria ; 5). Ducatul *Luxenburg* care ține de Olanda.

CAP. III.

ROMÂNIA

(Regat).

§ 1. **SITUAȚIUNE.** România se află situată între $13^{\circ} 30'$ și $29^{\circ} 38'$ longitudine orientală și între $43^{\circ} 45'$ și $48^{\circ} 16'$ latitudine de Nord.

Lungimea de la Est la West, în punctele cele mai depărtate, este de 530 kilometri ; iar lățimea de la Sud spre Nord prezintă o întindere de 520 kilometri.

Suprafața totală este de 129,947 km. pătrați.

§ 2. **MARGINI.** Marginea de Nord și West o formează lanțul Carpaților, cari o despart de Austro-Ungaria, cea despre Vest și Sud, Dunărea care o desparte de Sârbia și Bulgaria. De la Silistra și până la Ilanlîc, lângă Mangalia, este o linie convențională, care stabilește hotarul între Dobrogea și Bulgaria.

Marginea despre Nord și Est o formează mai întâi Prutul, până la vărsarea sa, apoi Dunărea și în fine marea Neagră.

§ 3. **RELIEFUL SOLULUI.** Toată marginea despre Austro-Ungaria este brăzdată de lanțul Carpaților orientali, cari trimit culmele lor până în centrul țerei.

Acești munți se împart în următoarele grupuri: *Mehedințul*, *Vulcanul* și *Parîngul* până în Olt; *Făgărașul*, *Bârsei* și *Buzăului*, până la muntele Giurgea. Aceștia țin de Muntenia. În Moldova găsim grupurile: *Vrancea*, *Oituzul*, *Tarcăul*, *Hangul*, *Dornei* și *Bistriței*.

Vârfurile cele mai înalte sunt: *Parîngul*, *Negoiul* și *Omul* în Muntenia; *Ceahlăul*, *Cilianul* și *Lacăuțul* în Moldova.

Trecători în Transilvania sunt foarte multe; cele mai importante însă sunt: *Vêrciorova*, *Predeal*, *Itzcani*, străbătute de căi ferate; *Turnul Roșu* și *Oituz*, străbătute de șosele și

Buliga, Bran, Buzăul, Uzul, Ghimeș, Tulgheș, Dorna etc., mai puțin importante.

Modul cum sunt dispuse culmile acestor munți determină în Muntenia, cu privire la relieful pământului, trei zone, care se deosebesc foarte mult între ele.

Cea d'întâi este zona *munților*, a căror înălțime variază între 700 și 2000 metrii.

A doua este zona dealurilor, care încinge România ca un brâu, și care este străbătută în regiunea moldoveană de râul Siret.

A treia zonă este aceea a șesului, care constituie o câmpie întinsă și neaccidentată cu nici o ridicătură, afară numai ici și colo de câte o movilă ridicată în alte veacuri de către oameni.

În afară de aceste zone, se mai deosebesc pe lângă Dunăre o fișie de pământ care începe de la Calafat și ține până aproape de Brăila. Această fișie de teren se deosebesc de cele alte zone prin aceea că este mai joasă, nisipoasă și acoperită ici și colo de lacuri, din care cauză este și mai puțin locuită. Această zonă reprezintă vechia albie a Dunărei.

§ 4. *CURSURI DE APA*. Partea de Sud a României este udată de *Dunăre*. Acest fluviu începe a'i face frontiera despre Sârbia de la Vênciorova și până aproape de Calafat. De aci îndreptându-se spre Est, face frontiera despre Bulgaria până la Silistra. De aci intră pe

teritoriul României și desparte Muntenia de Dobrogea până la Reni, de unde începe a despărți Dobrogea de Basarabia până la vărsarea sa în mare. Ceva mai sus de Tulcea, Dunărea se desparte în două brațe. Cel despre Nord se numește *Chilia* și cel despre Sud *Sulina*. Acesta din urmă este singurul navigabil. Mai spre Est de Tulcea, brațul *Sulina* se desparte și el în două brațe, cel despre Sud se numește *Sfântu Gheorghe*. Aceste trei brațe formează aceea ce se numește *Delta* Dunărei.

În fața Deltei, la vre-o câți-va kilometri departe în mare, se află insula *Șerpilor*.

Cursurile de apă din România, izvorăsc din munții Carpați și se varsă în Dunăre. Toate alcătuiesc următoarele basinuri :

1). Basinul *Jiului*. Acest rîu izvorăște din Transilvania, trece în România pe la Lainici, udă orașele Târgu-Jiu și Craiova și se aruncă în Dunăre lângă Bechet. El se încarcă pe dreapta cu *Tismana*, *Motrul* și *Obedeanu* ; iar pe stînga cu *Gilortul* și *Amărădia*.

2). Basinul *Oltului*. Acest rîu vine tot din Transilvania, trece în țară pe la Turnul Roșu-Căineni, udă orașele R.-Vâlcei, Drăgășani și Slatina și se varsă în Dunăre între Islaz și Turnu-Măgurele.

Se încarcă pe dreapta în România cu *Lo-*

trul, Rîmnicul, Bistrița, Luncașul și Olteșul iar pe stînga cu *Topologul, Trepteanca* și altele.

3). Basinul **Argeșului**. Acest rîu isvorăște din vîrfurile Negoii (munții Făgărașului) curge spre Sud și Sud-Est, udă curtea de Argeș, trece pe lângă Pitești și se varsă lângă Oltenița.

Se încarcă pe dreapta cu *Neajlovul* și *Glavaciogul*, iar pe stînga cu *Doamna. Sabarul*, și *Dâmbovița*, care udă capitala regatului.

4). Basinul **Ialomiței**. Acest rîu ia naștere din munții Bucegea, curge mai întîi spre Sud, apoi spre Est, pînă la vîrsarea sa. Udă Târgoviștea, Slobozia și Piuța Pietrei la îmbucătură.

Se încarcă pe stînga cu Prahova, unită cu Teleajănul și cu Cricovul.

5). Basinul **Siretului**. Acest basin ocupă mai toată Moldova. Siretul isvorăște din Bucovina, intră în țeară pe la Mihăileni, se îndreptază spre Sud și Sud-Est pînă la vîrsarea sa. Udă orașul Siret în Bucovina, Lespezile, Roman, Bacău, Adjud, Mărășești și se varsă între Brăila și Galați.

Se încarcă pe dreapta cu mai mulți afluenți cari vin toți din munții Moldovei: *Suceava, Moldova, Bistrița, Trotoșul, Putna, Râmnicul* și *Buzeul*, iar pe stînga nu primește de cît unul singur mai important *Bârladul*.

6). Basinul **Prutului**. Partea de Sud a acestui basin ocupă Nordul Bucovinei și o parte

din Galiția, iar restul se împarte jumătate în Moldova și jumătate în Basarabia. Sorgintea sa este în muntele Cernahora, curge spre Est până la Boian, de unde începe frontiera noastră, apoi spre Sud-Est și Sud până la Dunăre. Udă Cernăuții în Bucovina, Rădăuții, Ungheții și la îmbucătura sa Reni.

Se încarcă în Bucovina cu Ceremușul apoi pe teritoriul nostru, cu *Volovățul*, *Bașeul*, *Jijia*, *Hușul*, *Chineaza* etc.

Afară de aceste mari râuri mai sunt în România altele mai mici cari constituiesc basinuri aparte. Ast-fel sunt: *Cerna* la frontieră; apoi *Bahna*, *Topolnița*, *Drincea* și *Desnățuiul*. Toate aste basinuri se află între frontieră și basinul Jiului. Intre Olt și Argeș se mai află importantul basin al *Vedei*, unită cu *Teleormanul* precum și altele mai puțin însemnate.

De a lungul Dunărei se află mai multe lacuri de apă dulce. Printre cele mai importante sunt: Lacul *Popei*, *Nedeia* și *Potelul* în regiunea Olteană; *Suhaiul*, *Greaca*, *Mostiștea* și *Călărași* în cea Munteană, precum și *Brateșul* cel mai mare, situat la gura Prutului.

§ 5. **POPULAȚIA** României este de 5,500,000 de locuitori, ceea ce dă ca densitate numai 42 de locuitori pe kilometru patrat.

Marea majoritate 4,600,000 sunt Români, iar restul Ebrei, 400,000 locuind mai cu seamă în

Moldova, *Țigani* 200,000, apoi Ruși, Bulgari, Unguri, Turci, Armeni, Germani etc.

Limba vorbită de Români face parte din grupul limbelor neo-latine. Este însă amestecată întru cât-va cu elemente slave, dace și în mică cantitate grece, turce etc.

Religia ce profesează Românii este cea creștină ortodoxă. Șeful religiunii, Mitropolitul, nu depinde de Patriarchul de la Constantinopol.

Guvernul României este format din reprezentării țării.

Monarhia este constituțională.

Marca țării se compune din o *Aquilă*, vechiul semn al Munteniei, un *cap de zimbru*,

vechiul semn al Moldovei; un *leu*, vechiul semn al Olteniei și *doi delfini*, acela al Dobrogei. Culorile naționale sunt *albastru*, *galben* și *roșu*.

IMPARȚIRILE ADMINISTRATIVE.

Din punctul de vedere administrativ România se împarte în următoarele 32 de județe.

Mehedinți	cu capitala	<i>Turnu Severin</i>
Gorjiu	»	<i>Târgu-Jiu</i>
Vâlcea	»	<i>Râmnicu</i>
Doljiu	»	<i>Craiova</i>
Romanați	»	<i>Caracal</i>
Argeșul	»	<i>Pitești</i>
Muscelul	»	<i>Câmpu-Lung</i>
Dâmbovița	»	<i>Târgoviște</i>
Prahova	»	<i>Ploești</i>
Buzeu	»	<i>Buzeu</i>
Râmnicu-Sărat	»	<i>Râmnic</i>
Oltu	»	<i>Slatina</i>
Teleorman	»	<i>Turnu-Măgurele</i>
Vlașca	»	<i>Giurgiu</i>
Ilfov	»	<i>București</i>
Ialomița	»	<i>Călărași</i>
Braila	»	<i>Braila</i>
Putna	»	<i>Focșani</i>
Bacău	»	<i>Bacău</i>
Neamțu	»	<i>Piatra</i>
Suceava	»	<i>Fălticeni</i>
Tecuciu	»	<i>Tecuciu</i>
Covurlui	»	<i>Galățu</i>
Tutova	»	<i>Bârlad</i>
Fălciu	»	<i>Huși</i>
Vaslui	»	<i>Vaslui</i>
Iași	»	<i>Iași</i>
Roman	»	<i>Roman</i>
Botoșani	»	<i>Botoșani</i>

Dorohoi cu capitala *Dorohoi*

Tulcea » *Tulcea*

Constanța » *Constanța*

Capitala regatului este *București* 220,000 locuitori. Acest oraș este situat pe râul Dâmbovița. El este reședința Regelui și a tuturilor autorităților superioare.

Alte orașe mai importante sunt :

Iași (90,000 loc.) Vechia capitală a Moldovei, situat pe râul Bahlui, în apropiere de Prut.

Craiova (40,000 loc.). Vechia capitală a Banatului Olteniei, situată în apropiere de râul Jiului.

Focșani (20,000 loc.) Oraș important situat pe Milcov. *Ploești* (40,000 loc.) oraș comercial.

Botoșani (42,000 loc.) *Bârlad* (28,000 loc.) *Pitești* (11,000 loc.) etc. etc.

România posedă de-a lungul Dunărei mai multe porturi, prin care trimite produsele sale prin alte țări. Cele mai importante sunt :

Galăț (60,000 loc.) situat pe Dunăre. Unul din porturile cele mai importante.

Braila (40,000 loc.) Situat ceva mai la Sud de Galăț. Cel mai mare port pentru exportul cerealelor.

Tulcea, *Călărași*, *Oltenița*, *Giurgiu*, *Turnu-Măgurele*, *Corabia*, *Calafat* și *Turnu-Severin* etc. sunt porturi de al doilea ordin.

Sulina (3,000 loc.) Situat la îmbucătura bra-

țului Sulina și *Constanța* (7,000 loc.) capitala județului cu acest nume, sunt cele două porți maritime ale României.

§ 7. **BOGAȚII.** Cea mai importantă din bogățiile României este producțiunea cerealelor, cari se produc mai cu osebire prin regiunea șesurilor. Se produce în primul rang, *porumbul*, apoi grâul, orzul, rapița, ovězul, secara și meiul.

Dintre plantele industriale se produce cânepa, inul și tutunul.

Prin regiunea dealurilor se produce mari cantități de vinuri, mai cu seamă prin dealurile Drăgășanilor, Odobeștilor, Cotnarilor și Buzelui.

Tot prin aceste regiuni se cultivă și prunii (în special prin Muntenia), din care se fabrică țuica.

Regiunea muntoasă oferă pășiuni întinse și păduri imense, mai cu scamă de brad, care se exploatează în mare parte.

Creșterea vitelor merge în raport direct cu agricultura. Se găscsc peste 5 milioane oi, 3 milioane boi și bivoli, 1 milion de porci, 500,000 cai, iar restul capre și asini.

Mineralele sunt de asemenea abondente în România. Printre cele cari constituie o adevărată bogăție pentru țară, în primul rang este *Sarea*, care se exploatează prin Vâlcea, Pruhova, Buzeu, Râmnicu-Sărat și Bacău.

Apoi vine *Petrolul*, care se exploatează prin județele Dâmbovița, Prahova, Buzeu și Bacău.

Apele minerale sunt atât de bogate, în cât se găsesc mai prin toate județele țării. Stabilementele balneare mai importante sunt: *Călimănești* în Vâlcea, *Băllățești* în Neamțu, *Lacu-Sărat* în Braila, *Slănicul* în Bacău, *Pucioasa*, în Dâmbovița etc. etc.

Industria țării noastre, față cu alte țări civilizate, este încă foarte înapoiată. Industriile cari merită oare care atențiune sunt: Exploatarea sărei și a petrolului, olăria, sticlăria, construcțiunea pietrilor de moară; fabricarea făinei; exploatarea varului și a lemnului; fabricarea zahărului, a uleiurilor; diferite țesături primitive și altele.

§ 8. **CAI DE COMUNICAȚIE.** In ceea ce privește căile ferate, România poate concura cu toate țările înaintate din Occident. Ea posedă o rețea de căi ferate, care străbate țara în toate direcțiunile, ast-fel că, fie-care capitală de județ este egală cu centrul și cu frontiera printr'un drum de fier. Ele stabilesc comunicația cu Austro-Ungaria prin trei puncte: Vênciorova, Predeal și Itzkani; cu Rusia prin Ungheni; iar cu Bulgaria prin Călărași, Giurgiu, Turnu-Măgurele și Corabia.

AUSTRO-UNGARIA

(Imperiu-regat).

§ 1. **SITUAȚIUNE.** Monarchia Austro-Ungară se află situată între $42^{\circ} 10'$ — 51° latitudine de Nord și $9^{\circ} 20'$ — $26^{\circ} 40'$ longitudine orientală.

Se află coprins între Germania la Nord; — Rusia și România la Est; — Serbia, Turcia, Muntenegru și Adriatica la Sud; — Italia și Elveția la West.

De acest imperiu ține și micul principat *Lichtenstein*.

§ 2. **RELIEFUL SOLULUI.** În partea de West această țară este acoperită de munții *Alpii Orientali*, cari se despart în mai multe ramuri: *Alpii Norici* și *Stiriani*, îndreptându-se spre Nord-Est; *Alpii Carnici*, spre Est; *Alpii Julieni* și *Dinarici* spre Sud. Toate aceste ramuri, pleacă din *Vîrful celor trei domni*.

În partea de Nord se află *Cadrilaterul Boemian*, compus din patru șiruri de munți dispuși în formă de patrat. Aceștia sunt: Munții *Metalici*, cari formează laturea de Nord; — Munții *Sudeți*, laturea de Est; — *Pădurea Boemii*, pe cea de West; — *Platoul Moraviei*, cel mai puțin însemnat, laturea de Sud.

În partea de răsărit se află lanțul important al Carpaților, dispuși în formă de cerc. Acest lanț începe de lângă Sudeți și se îndreptează mai întâi spre Est până în Bucovina, de aci se încovoae spre Sud-Est și Sud până la intrarea Buzeului în țara românească, apoi spre West, până în dreptul județului Mehedinți, în fine spre Sud până în Dunăre la Vênciorova.

În centrul acestei țeri, în special între Dunăre și Carpați, se întinde marea *Câmpie* a Ungariei.

§ 2. *APE*. Un singur fluviu important udă Austro-Ungaria în tot lungul său. Acesta este Dunărea, care vine din Germania. Izvorul său este în munții Pădurea Neagră, străbate Germania de Sud, de la West spre Est, intră în Austro-Ungaria pe la *Passau*, și urmează cursul spre Est până la *Weitzen*. Dupe ce a udat orașele *Linz* și *Viena* se îndreptează spre Sud până la confluența lui cu Sava, și apoi spre Est până la Vênciorova, unde formează defileul numit *Porțile de fier*.

Dunărea se încarcă pe dreapta cu: *Inul* care îi formează puțin limita despre Germania și care se varsă lângă *Passau*, apoi *Leita*, *Raab*, *Drava* și *Sava*, care vin din munții Alpii orientali, iar pe stânga cu *Marcia*, care vine din munții Sudiți, *Waag*, din Carpați, *Tisa*, încărcat cu *Sameșul*, *Crișul* și *Mureșul*, cari vin

tot din Carpați și *Timeșul*, care vine din masivul Bănățeanu (Carpați).

În câmpia Ungară se află marele lac *Balaton* situat spre Sud-West de Buda-Pesta, și lacul *Neusiedler*, spre Sud de Viena.

§ 4. **CLIMA.** Spre Sud, în vecinătatea Adriaticei se observă o climă dulce. În tot restul țării o climă temperată continentală, cu ierni friguroase și verzi arzătoare. Această climă se resimte mai mult prin câmpia Ungară. Prin locurile muntoase iarna este mai lungă și mai rece.

§ 5. **POPULAȚIUNEA.** Popoarele care locuiesc în Austro-Ungaria aparțin la mai multe familii ale rasei albe. Ast-fel la Nord sunt *Slavii* (Boemii, Cehii, Moravii și Polonezii); — în centru sunt: *Germanii* (Austriaci), *Finezii* (Maghiarii) și *Latinii* (Români): la Sud-West *Latinii* (Italieni și Istriani); — La Sud *Slavii* (Bosniaci, Croați, Esclovoni, Serbi).

Toate aceste popoare alcătuiesc monarhia Austro-Ungară împărțită în două State: *Imperiul Austriei* și *Regatul Ungar*. Toate provinciile situate spre Nord și West, se numesc provinciile *Cisleitane* și alcătuiesc *Imperiul Austriei* cu capitala *Viena*. Toate cele situate spre Sud și Est, se numesc provincii *Transleitane* și alcătuiesc *Regatul-Ungariei*, cu capitala în *Buda-Pesta*.

Populația totală atinge țifra de 41,700,000 locuitori, reprezentând o densitate medie de 71 locuitori pe kilometru patrat. Cea mai densă este pe lângă Viena (130) și cea mai rară este prin Câmpia Ungară, între Dunăre și Tisa.

Din întreaga populație peste 20 milioane sunt numai catolici, iar restul protestanți, ortodoxi, israeliți etc.

§ 6. **GUVERNUL.** Guvernul monarhiei este constituțional. Ambele state au parlamentele lor, cari se adună în capitalele respective. Împăratul Austriei, Franz Iosef, este și rege al Ungariei.

§ 7. **BOGAȚII.** Bogățiile Austro-Ungariei sunt multe și variate. Cerealele de tot felul se cultivă mai cu seamă prin câmpia Ungariei, Galiția, Boemia și Austria de jos. Spre Sud și prin centru crește *Via*, care dă renumitele vinuri de Tokay. Pe lângă Adriatica crește dudul și maslinul.

Creșterea vitelor este un isvor de bogăție, mai cu seamă prin Moravia și Alpi.

Se exploatează bogate mine de fier prin Stiria și Boemia, sare prin Galiția și aur prin Transilvania.

Industria este întinsă. Se fabrică tot felul de țesături prin orașele mari. Postavurile de Brünn sunt remarcabile. Se deosebește de ase-

menea diferitele stofe de mătase la Viena și prin alte orașe.

Fierul se fabrică mai cu seamă prin Stiria, Boemia și Austria.

Se mai deosebește industria zahărului, a berei și a conservelor de carne.

§ 8. **ORAȘE.** Orașele principale ale Austro-Ungariei sunt: **Viena** (1,104,000 loc.) Situată pe Dunăre Este capitala imperiului. Oraș de cultură întinsă. Renumit pentru fabricile sale.

Buda-Pesta (453,000 loc.) Situat pe Dunăre: Buda pe dreapta și Pesta pe stânga. Capitala regatului Ungar. Oraș cu clădiri frumoase și cu industria întinsă.

Praga (294,000 loc.) Capitala Boemiei. Situat pe râul Moldau, afluent al Elbei. Industrie întinsă, mai cu seamă în mașinării.

Lemberg (122,000 loc.) Capitala Galiției e situat pe un afluent al Nistrului. Este locuit mai cu seamă de Polonezi. Oraș industrial.

Graz (107,000 loc.) Capitala Stiriei, situat pe râul Mur, afluent al Dravei. Se remarcă industria fierului.

Triest (161,000 loc.) Primul și cel mai renumit port maritim al Austro-Ungariei. Este situat în fundul golfului de Triest, format de Adriatica. Face mare comerț maritim.

Cluj (32,000 loc.) Capitala Transilvaniei.

Timișoara, Brașov, Sibiu, Debretzin etc.

sunt orașe importante din ținuturile române, supuse Ungariei.

Comerțul Austro-Ungariei se face mai cu osebire cu țările din peninsula Balcanică, cu Asia Occidentală (Levântul) și cu România.

Căile ferate pleacă toate din Viena și Buda Pesta. Ele brăzdează toată țara și comunică prin diferite puncte cu toate țările limitrofe. Ele ocupă o rețea de 26,000 kilometri.

CAP. V.

R U S I A

(Imperiu).

§ 1. **SITUAȚIUNE**, Imperiul rus ocupă el singur jumătate din Europa. Se află cuprins între 37° — 78° latitudine de Nord; și 17° $50'$ — 70° latitudine orientală.

Se mărginește la Nord cu Oceanul Glacial; —la Est cu Siberia, de care se desparte prin munții Urali, fluviul Ural și Caspica; —la Sud cu Asia anterioară, de care se desparte prin munții Caucas și Marea Neagră și la Vest cu România, Austria, Germania, marea Baltică și Suedia, de care se desparte prin fluviul Tornea și afluențele său Munio.

§ 2. **RELIEFUL SOLULUI**. Terenul acestui vast imperiu se prezintă sub forma unei

câmpii întinsă, fără nici un munte, afară de câte-va coline mici și întrerupte, cari o străbat prin centru de la Est spre Vest.

Acestea sunt colinele *Poloniei*, platoul *Valdai*, *Urali* etc. Înălțimea lor nu trece nică-eri peste 300 metri.

Marginea despre Est însă este formată de lanțul important al *Uralilor*; iar cea despre Sud de acela și mai important al *Caucasului* situat între Marea Neagră și Caspică.

§ 3. *APE*. Toate fluviile care udă Rusia, afară de Ural, Culban, Peciora și Nistru, isvorăsc din micile coline care formează și linia de împărțire a apelor acestei țări.

O parte din aceste fluvii se îndreptează spre Nord și cea l'altă spre Sud.

Cele care se îndreptează spre Nord sunt:

Peciora, care vine din munții *Urali*, se îndreptează spre Nord-Nord-Vest și se aruncă în oceanul Glacial.

Mezen, *Dwina de Nord* și *Onega*, cari curg spre Nord și se aruncă în Marea Albă, formând fie-care câte un mare Estuar.

Newa, fluviu format din lacurile *Onega*, *Ladoga* și *Peipus*. Este scurt dar navigabil. Se varsă în golful Finlandic.

Dwina Occidentală, care curge spre Nord-Vest și se aruncă în golful de Riga.

Niemenul curge în aceeași direcțiune și in-

tră pe teritoriul Germaniei unde se aruncă în marea Baltică.

Cele care pleacă spre Sud sunt:

Nistrul, care pleacă din Carpați și străbate Galiția spre Est, apoi intră în Rusia, se îndreptează spre Sud și se aruncă în marea Neagră, formând limita de Est a Basarabiei.

Niprul, vine din Valdai, are o direcție generală spre Sud și se varsă tot în marea Neagră.

Donul, are aceiași direcțiune ca și Niprul și se aruncă în marea de Azof.

Wolga, cel mai mare fluviu din Europa (3964 kilometri), pleacă tot din Valdai, curge mai întâi spre Est, apoi spre Sud și se aruncă în Caspica, formând o deltă cu vre-o 70 de brațe.

Cubanul, pleacă din Caucas, curge spre Vest și se aruncă în marea Neagră, lângă strâmtoarea Kerciu.

Uralul, izvorește din munții Urali, curge direct spre Sud și se aruncă tot în Caspica. El formează o parte din limita Estică a Rusiei.

În partea despre Nord-Vest a Rusiei și mai cu osebire în Finlanda se găsesc multe lacuri, unele din ele de o mare întindere. Cele mai importante sunt: *Ladoga*, *Onega*, *Peipus*, *Ilmen*, etc.

§ 4. **CLIMA**. Partea de Nord, vecină cu oceanul Glacial, cade în zona glacială, prin urmare aci frigul este foarte mare. Restul apar-

ține climelor continentale celor mai pronunțate. Vara arzătoare și iarna friguroasă, iar trecerea de la una la alta foarte repede. De-a lungul țărmurilor mării Negre clima este mai dulce.

§ 5. **POPULAȚIA.** Populația Rusiei europene, atinge țifra de 92 milioane locuitori. Densitatea mediă este de 17 locuitori pe kilometru pătrat. Prin Polonia este populația cea mai deasă, 64 loc. pe kilom. patrat; restul Rusiei 16, iar prin Finlanda numai 5.

Marea majoritate a populațiunei ruse este de origină Slavă, spre Vest pe lângă Baltica și spre Est și Sud-Est sunt Finezi; în partea de Sud-Vest (Basarabia) Latini (Români); iar spre Nord pe lângă țărmii Oceanului Laponii și Samoiezii duc încă o viață primitivă.

Se mai găsesc Ebrei, Germani, Tătari etc.

Religiunea dominantă este cea creștină ortodoxă. Polonezii sunt catolici. Finlandezii sunt protestanți, iar o parte din popoarele turcomane de pe lângă Caspica sunt mahomedani.

Guvernul Rusiei este o monarchie absolută. Țarul Alexandru III, se întitulează împăratul tuturilor Rușilor.

Rusia se împarte în 75 de guvernăminte, 8 provincii și 9 teritorii.

§ 6. **BOGAȚII.** În Nordul Rusiei nu se produce nici o cultură din cauza frigului. Tot din această cauză și populația este rară.

Mai la Sud începe regiunea pădurilor, care ocupă întinderi colosale de mari. Tocmai în centrul Rusiei, mai cu seamă prin Polonia și prin regiunea Moscovei, se cultivă cerealele, mai cu seamă grâul, care se produce în cantități considerabile.

Partea despre Sud este o steapă nesfârșită, acoperită cu iarbă, unde pasc turme de oi, cai, etc. Pe lângă Caspica se găsesc și Cămile.

În interiorul Rusiei și prin Polonia se găsesc importante mine de cărbuni și fier. Prin Urali se exploatează marmura, aurul, argintul și platina.

Industria Rusiei progresează pe zi ce merge. Regiunea Moscovei și a Petersburgului, apoi prin Finlanda și Polonia sunt părțile pe unde industria a progresat mai mult.

Printre industriile de căpetenie sunt: fabricarea stofelor de lână, bumbac și mătase; fabricarea zahărului, spirtoaselor etc.

§ 7. **ORAȘE.** *St. Petersburg*, (843,000 loc.) situat pe Newa, este capitala Rusiei. Oraș frumos cu clădiri mari. *Kronstadt*, situat mai departe pe o insulă (43,000 loc.) îi servește de fortărețe. Este în același timp mare port comercial și militar pe Baltica.

Moscua, (754,000 loc.) Pe râulețul Moscua, afluent al Volgei. Vechea capitală a Rusiei.

Aci se află Kremlinul, unde se încoronează împărații Rusiei. Industrie întinsă.

Varșovia (454,000 loc.) Capitala Poloniei, situată pe Vistula. Oraș comercial. Industrie întinsă.

Kiev (166,000 loc.) Pe Nipru, împărțit în trei părți. Aci se fabrică tunuri.

Kazan. (140,000 loc.) Pe Volga. Mare târg de cai.

Odesa (240,000 loc.) Cel mai mare port al Rusiei pe marea Neagră. Pe aci se exportă toate cerealele Rusiei.

Astrachan (70,000 loc.) Port pe Caspica, la îmbucătura Volgei. Renumit pentru peile de Astrachan.

Nijni-Novgorod (67,000 loc.) Pe Volga, Renumit pentru târgurile sale anuale.

Kișiněu (120,000 loc.) Capitala Basarabiei, Căile de comunicațiune ocupă în Rusia o rețea de aproape 30,000 kilometri. Ele pun în legătură toate orașele mari ale Rusiei. Centrul lor este Moscua.

Navigația pe fluvii, mai cu seamă pe Volga, este de un mare ajutor pentru comerț.

Comerțul Rusiei se face cu toate țerile. Prin Petersburg comunică cu toate țerile din Nordul Europei, iar prin Odesa cu cele din Mediterana. Mare parte din țesăturile ordinare sunt vândute în Asia centrală.

BULGARIA

(Principat).

§ 1. **SITUAȚIUNE.** Se mărginește la Nord cu România, de care se desparte prin Dunăre, de la îmbucătura Timocului și până la Silistra, apoi cu Dobrogea; la Est cu marea Neagră; la Sud cu Turcia; la Vest cu Sêrbia.

Bulgaria se află coprinsă între $23^{\circ} 30'$ — $28'$ longitudinea orientală și 42° — $44^{\circ} 50'$, latitudine de Nord.

Suprafața totală este de aproape 100,000 kilometri pătrați ¹⁾.

§ 2. **RELIEFUL SOLULUI.** Toată partea de Sud a Bulgariei este dominată de lanțul **Balcanilor**, cari trimet ramurile lor până la Dunăre.

§ 3. **APE.** Cursurile de apă sunt de mică importanță; ele se varsă toate în Dunăre.

Prin cele mai importante sunt *Timokul* care îi face limita despre Sêrbia, *Iskerul*, *Vidul*, *Iantra*. Sunt și două fluvii: *Pravadi* și *Camcicul*, cari se varsă în Marea Neagră.

§ 4. **CLIMA.** În Bulgaria domină clima continentală. Ea pare mai caldă pe marginile Dunărei și mai variată pe înălțimile Balcanilor.

¹⁾ Țifra exactă este de 99,873 kilometri pătrați.

§ 5. **POPULAȚIUNEA** Bulgariei este de 3,150,000 locuitori.

Bulgarii sunt toți de origină *finică*, însă astăzi se consideră printre popoarele slave.

Religia lor este cea creștină ortodoxă.

Guvernul Bulgariei este o monarhie constituțională. Bulgaria a devenit autonomă prin tractatul de la Berlin în anul 1878. Este pusă sub suzeranitatea Turciei.

§ 6. **BOGAȚII.** Bogățiile de căpetenie sunt agricultura și creșterea vitelor.

Industria este încă foarte înapoiată.

§ 7. **ORAȘE.** *Sofia* (30,000 loc.) situată la poalele muntelui Vintoș, pe Isker, este capitala. *Șumla*, *Târnova*, *Plevna*, sunt orașe mai importante. *Vidin*, *Nicopoli*, *Șiștov*, *Rusciuc* și *Silistra*, sunt porturi pe Dunăre, renumite pentru resboaiele dintre Ruși și Turci.

Varna este un port important pe Marea Neagră.

Bulgaria posedă două căi ferate: Una de la Rusciuc la Varna, și alta care trece prin Sofia și merge la Constantinopol.

S E R B I A

(Regat.)

§ 1. **SITUAȚIUNE.** Se mărginește la Nord cu Austro-Ungaria, de care se desparte prin Dunăre și râul Sava; la Est cu România și Bulgaria, la Sud cu Turcia; la West cu Boemia de care se desparte prin Drina, afluent al Sêrbiei. Se află situat între $42^{\circ}15'$ — $44^{\circ}27'$ latitudine de Nord, și între 19° — $22^{\circ}30'$ longitudine orientală.

Suprafața Sêrbiei este de 48,586 kil. pat.

§ 2. **RELIEFUL SOLULUI.** Solul acestei țeri este acoperit mai pe toată întinderea suprafeței sale, cu ramurile Balcanilor. În fața Vênciorovei, una din aceste ramuri (Miroci) formează cu Carpați defileul *Porțile de fier*.

§ 3. **APE.** Basinul *Moravei*, constituie aproape întreaga hidrografie a Sêrbiei. Acest râu se compune din două brațe: Morava *bulgărească*, care vine din Turcia și Morava *sêrbească*, care vine despre West. Ambele întrunite se aruncă în Dunăre lângă Smederevo. Se mai poate cita *Drina*, afluate ale Savei, care 'i face limita despre Bosnia, *Kolubara* și *Timokul*, care 'i face limita despre Bulgaria.

§ 4. **CLIMA** Sêrbiei este continentală.

§ 5. **POPULAȚIA.** Trece de 2 milioane locuitori. Sârbii sunt toți de origină slavă și profesează religiunea creștină-ortodoxă.

Guvernul este o monarchie constituțională.

§ 6. **BOGAȚII.** Cultura cerealelor și creșterea vitelor constituie încă singura bogăție a acestei țări. Industria este încă la început.

§ 7. **ORAȘE.** *Belgrad* (36,000 loc.) situat la îmbucătura Savei, în fața Semlinului. Este capitala regatului.

Niș (16,000 loc.) oraș vechiu, unde se adună parlamentul sârb. Situat pe râulețul Nișava.

Lascovaț (11,000 loc.) *Poșarevêț* (9,000 loc.) etc., sunt orașe mai importante.

Mai tot comerțul Sârbiei se face cu Austro-Ungaria și România.

Sârbia este străbătută prin mijloc de o singură cale ferată, care pleacă din Belgrad și trece în Bulgaria pe la Pirot. Această cale ferată stabilește comunicația directă între Paris și Constantinopol.

CAP. VIII.

TURCIA

(Imperiu)

§ 1. **SITUAȚIUNE.** Se află coprinsă între Sârbia, Bulgaria și Rumelia orientală la Nord; Marea Neagră la Est; Marea de Marmara la

Sud; Marea Adriatică și Muntenegru la West și Austro-Ungaria la Nord-West.

Se află situată între 30° — $43'$ latitudine boreală și între $18^{\circ}50'$ — $29^{\circ}50'$ longitudine de Est.

Insulele *Limnos*, *Imbros*, *Samotrachi*, *Tasos* din Archipelag și *Candia* din Mediterana țin de acest imperiu.

Suprafața Turciei este de 172,224 kil. pat.

§ 2. **RELIEFUL SOLULUI.** Solul Turciei este brăzdat de ramurile munților Balcani, cari trimit spre Sud ramurile *Despoto Dag* și *Rodope* etc., precum și de lanțul *Pindului*, care ocupă partea de West.

§ 3. **APE.** Din acești munți izvorăsc toate cursurile de apă ale Turciei. Ele curg toate spre Archipelag. Cel mai important este *Marița*, care trece pe lângă Filipopol și Adrianopol și se varsă în golful Enos. Apoi *Struma*, *Vardarul*, etc.

§ 4. **CLIMA** Turciei este continentală prin centru și la Nord; este însă foarte dulce pe țărmurile Archipelagului și Mărei de Marmara.

Populația din Turcia este foarte amestecată: Turci, Greci, Albanezi, Români, Sârbi, Ebrei, Armeni etc. Țifra totală se urcă la 4,373,000 locuitori.

Origina turcilor propriu ziși este *turco-fineză*.

Guvernul Turciei este o monarhie absolută. Sultanul Abdul-Hamid este a tot stăpânitor.

§ 5. **BOGAȚII.** Bogățiile Turciei sunt ne-numărate, însă prea puțin exploatate. Se cultivă cereale, mai cu seamă prin Macedonia. Creșterea vitelor, în special a oilor și caprelor, este încă o bogăție.

Prin insulele din Archipelag se cultivă via, care dă vinuri foarte prețuite. Cultura tutunului este generală.

Prin Macedonia, spre Sud, se cultivă lămâiul, portocalul și puțin bumbac, precum și gândacii de mătase.

§ 6. **ORAȘE.** *Constantinopol* (874,000 loc.) situat pe Bosfor, este capitala imperiului. Este situat într'o pozițiune militară și comercială printre cele d'ântâi din lume. Comerț întins.

Salonic (135,000 loc.) port pe Archipelag.

Adrianopol (100,000 loc.) pe fluviul Marița. Singurul oraș important din Turcia dupe Constantinopol. Se mai deosebesc încă :

Janina, oraș grecesc ;—*Toli-Monastir*, oraș locuit în mare parte de Români, și altele.

Calea ferată care vine din Bulgaria prin Filipopol și Adrianopol, stabilește comunicația între Constantinopol și restul Europei. Alte câte-va căi ferate leagă câte-va din orașe cu Archipelagul.

Comerțul Turciei se face cu mai toate ță

rile Europei, Anglia însă reprezintă țifra cea mai mare.

§ 7. **RUMELIA ORIENTALA** situată la Nord între Turcia și Bulgaria, este o provincie pusă sub autoritatea Turciei. Situațiunea ei politică s'a regulat ast-fel prin tractatul de la Berlin. De fapt însă guvernul turcesc a renunțat de a mai avea vre-o înrîurire, de când Rumelioții s'au resculat și s'au încorporat la Bulgari.

Capitala acestei provincii este orașul *Filipopol*, situat pe Marița.

CAP. IX.

G R E C I A

(Regat).

§ 1. **SITUAȚIUNE.** Grecia constituie colțul meridional al peninsulei balcanice. Se mărginește la Nord cu Turcia; la Est cu Archipelagul; la Sud cu Mediterana; la West cu Marea Ionică.

Se află situată între 36°—40° latitudine de Nord și între 19°20'—26° longitudine orientală.

Insulele Ionice: *Corfu*, *Paxos*, *Leucas*, *Kefalonia*, *Zante* și *Cerigo* din Marea Ionică; *Cicladele* și *Eubea* cu *Sporadele de Nord* din Archipelag, fac parte din teritoriul său.

Suprafața totală este de 64,689 kil. patrați.

§ 2. **RELIEFUL SOLULUI.** Mai toată Grecia este acoperită de munții *Pindului* și de mulțimea ramurilor sale. Se deosebesc muntele *Olimp*, care se prelungește până în golful Salonic, și *Taigetul*, care se sfârșește în Mediterana, formând capul Matapan.

§ 3. **CURSURI DE APA.** Sunt de mică importanță. Cel mai însemnat este *Salembria*, care îi face puțin limita spre Turcia și care se aruncă în golful Salonic. Apoi *Rufia*, *Aspropotamul*, etc. care se varsă în Marea Ionică.

§ 4. **CLIMA** Greciei este una din cele mai frumoase după glob, mai cu seamă prin insule. Prin munți se observă o temperatură ceva mai rece.

§ 5. **POPULAȚIA** Aparține familiei *Elene*. Țifra totală trece de 2 milioane locuitori, mai toți de religie creștină ortodoxă.

Guvernul este o monarhie constituțională. Statul se desparte în departamente numite monarhii.

§ 6. **BOGAȚII.** Cereale se produc puține, nici n'ajung pentru consumațiunea locală. Se cultivă bumbacul, tutunul, maslinul, lămâiul, portocalul și via.

Terenul este favorabil creșterii vitelor. Se nutresc cele mai multe capre și oi, asini, câțari, porci etc.

Dintre minerale se exploatează renumita marmoră de Paros și plumbul.

Industria este aproape nulă, ca prin toate țările din peninsula Balcanică. Ooare-care importantă prezintă construcțiunea năvilor prin porturi.

§ 7. **ORAȘE.** *Athena* (105,000 loc.) Situat pe golful de Egyna, este căpitala Greciei. In vechime a jucat un rol principal în civilizația popoarelor. La 12 kilometri depărtare se află portul său *Pireu*.

Patras (25,000 loc.) La intrarea golfului de Lepante. Port comercial.

Corfu (17,000 loc.) In insula Corfu. Port.

Zante (16,000 loc.) *Kalamata* (12,000 loc.)

Nauplia, *Itaka* etc., orașe principale.

Căile sunt într'o stare înapoiată în Grecia. Sunt două mici căi ferate care pleacă din Atena și care o leagă cu Pireu și Eleusis. O a treia linie merge de la Volo la Larisa.

Comerțul Greciei se face cu mai toate țările din Europa, dar mai ales cu Anglia și Franța.

CAP. X.

MUNTENEGRU

(Principat)

§ 1. **SITUAȚIUNE.** Este coprins între Herzegovina la Nord ; — Novibazar, la Est ; — Turcia, la Sud ; — Adriatica la West.

Se află situat între $18^{\circ} 30'$ — 20° longitudine orientală și între $31^{\circ} 58'$ — $43^{\circ} 10'$ latitudine de Nord.

§ 2. **RELIEFUL SOLULUI.** Numele de *Cernagora* însemnează în limbile slave muntenegru, ceea ce însemnează că acest mic principat este o țară esențialmente muntoasă. În adevăr; ea este acoperită de ultimile ramificațiuni ale munților *Dinarici*. — Fiind o țară muntoasă, apoi de mică întindere și învecinată de mare, cursurile de apă vor fi niște râuri și torente fără importanță.

§ 3. **CLIMA** este dulce. Rigoarea altitudinei este temperată prin vecinătatea mării.

Muntenegrenii sunt toți de origine slavă și de religione ortodoxă, afară de vre-o câte-va mii de catolici și mahomedani.

Populația totală atinge țifra de 236,000 locuitori, pe o suprafață de 9030 kilometri pătrați, ceea ce arată o densitate de 26 locuitori pe kilometru pătrat.

Guvernul acestei țări, având ca bază câteva obiceiuri democratice, este totuși o monarhie absolută ereditară.

Principele Nichita, întrunește în mâinile sale toate puterile civile și militare ale statului, lăsând pe cea religioasă în mâinile unui șef ecleziastic. Statul Muntenegrean se împarte în 16 districte, coprinzând vre-o 400 de orășele și sate.

§ 4. **BOGAȚII.** Agricultura este aproape nulă, de oare-ce țara este pretutindeni muntoasă. Ceea ce ar putea constitui o bogăție pentru această țară, este creșterea vitelor și aceea a albinelor. Se cultivă și via.

§ 5. **ORAȘE.** Capitala principatului este orașul *Cettinie* (2000 loc.) Sltuat spre Sud.— *Potgorița* (4000 loc.) și *Niksici* (3000 loc.) sunt orașele mai importante, *Dulcigno* (2000 loc.) *Antivari* (2000 loc.) *Cattaro* (1500 loc.) sunt mici porturi pe Adriatica.

CAP. XI.

ITALIA

(Regat)

§ 1. **SITUAȚIUNE.** Acest regat se mărginește la Nord cu Elveția, de care se desparte prin munții Alpi; — la Est cu Austria și cu Marea Adriatică; — la Sud cu Marea Ionică și

Mediterană; — la West cu Marea Tireniană și cu Franța, de care se desparte prin Alpii Occidentali.

Se află coprins între $36^{\circ} 40'$ — $46^{\circ} 40'$ latitudine Nord și $6^{\circ} 30'$ — $18^{\circ} 20'$ longitudine orientală.

Insulele *Elba*, *Monte-Christo*, *Pontinele Ischia*, *Caprera*, *Liparele*, *Egatele*, *Sicilia* și *Sardinia*, țin de teritoriul acestui Regat.

Suprafața totală este de 286,588 kil. pat.

§ 2. **RELIEFUL SOLULUI.** Doă lanțuri de munți domină Italia. La Nord sunt munții Alpii, care o desparte de Franța, Elveția și Austria; iar prin centru sunt *Apeninii*, care o brăzdează de la Nord spre Sud, lăsându-se mai mult spre Adriatică, până la capul Spartivento.

Italia posedă doi vulcani: *Vezuviul* lângă Neapole și *Etna* în Sicilia.

Se deosibesc câmpiile Lombardiei și Toscanei, renumite pentru fertilitatea lor.

§ 3. **APE.** Doă basinuri mai importante se pot număra în această țară. 1) Basinul fluviului *Po*, care ocupă toată Italia de Nord. Acest fluviu pleacă din muntele Vizo, urmează o direcție generală spre Est, udă provinciile Piemontul, Lombardia și Veneția și se aruncă în Adriatică mai la Sud de portul Veneția. Printre afluenții de căpetenie putem numi pe *Ticino*, care vine din muntele St. Gotard.

Al doilea basin important este acela al *Ti-brului*, care ocupă câmpia Toscani și Romană.

Acest fluviu isvorăște din muntele Cornaro, din Apenini, curge spre Sud și se aruncă în marea Tireniană, dupe ce a udat orașul Roma.

Adigele, care se varsă lângă Po, Arno care se aruncă în marea Tireniană, în apropiere de Livorno, Ofanto în Adriatica, precum și multe altele sunt mai puțin importante.

Prin munții Alpi se formează, de către afluenții fluviului *Po*, mai multe lacuri ca: *Maggiore*, *Lungano*, *Como*, *Guarda* etc., iar pe flancurile Apeninilor, *Bolsena*, *Trasimen* etc.

§ 4. **CLIMA** este una din cele mai frumoase din Mediterana. Pe munți este ceva mai rece. Pe coastele mării Tireniane există un aer nesănătos, produs din băltoace. Partea de Sud și mai cu seamă Sicilia este adese-ori bântuită de un vânt African numit *Siroco*.

§ 5. **POPULAȚIA**. Intreaga populație a Italiei atinge țifra de 30,260,000 locuitori, ceea ce dă o densitate medie de 113 locuitori pe kilometru patrat. Populația cea mai deasă se găsește prin Lombardia (la Nord).

Italianii fac parte din familia *latină* și profesează religiuena catolică.

Guvernul italian este o monarchie constituțională. Această situație politică datează de

la 1861, când Victor Emanoil, tatăl actualului rege Humberto I, a devenit rege al Italiei.

Italia se împarte în 15 provincii, împărțite și ele în departamente mai mici.

§ 6. **BOGAȚII.** Bogățiile Italiei sunt multe și diverse. Cea mai importantă este cultura cerealelor, mai cu seamă aceea a grâului de Toscana și renumitul porumb cinquantin. Se produce de asemenea via, cânepa, inul și gândacii de mătase. Spre Sud se cultivă pe o scară întinsă portocalul și lămâiul. Creșterea vitelor este generală. Printre minerale se exploatează mai cu seamă *fierul*, prin insula Elba și *sulful* pe lângă Neapole.

Industria înaintează pe fie-care zi. Se deosebesc deja tot felul de țesături și în special mătăsăriile, prin orașele mari.

§ 7. **ORAȘE.** **Roma** (401,000 loc.) Situată pe Tibru. Este capitala Italiei. Reședința regelui și aceea a Papei, șeful religiunii catolice. În vechime a jucat un rol mult mai important, fiind capitala imperiului Roman.

Milano (373,000 loc.) În Lombardia. Oraș frumos și foarte industrios.

Turino (306,000 loc.) Mai spre West de Milano în provincia Piemontului. Industrie activă și variată.

Florența (*Firenze*) (168,000 loc.) Situată

pe Arno. A fost cât-va timp capitala regatului. Renumit prin monumentele sale artistice.

BOLONIA. (137,000 loc.) situată mai la Sud. Oraș de cultură și industrie.

Padova (73,000 loc.), *Verona* (69,000 loc.), *Brescia*, *Pistoia*, *Perrugia*, *Regio*, *Piacenza* etc. sunt orașe de oare-care importanță.

§ 8. **PORTURI**. *Neapoli* (490,000 loc.) Portul cel mai populat dupe marea Tireniană.

Genua (187,000 loc.) Cel mai important port al Italiei. Este situat pe golful de Genua.

Veneția (135,000 loc.) Primul port pe Adriatica. Mai renumit în evul mediu.

Livorno (102,000 loc.) Pe Adriatica.

Palermo (253,000 loc.) Mare port în Sicilia.

Cagliari (39,000 loc.) Capitala Sardiniei.

Căile ferate sunt mult mai numeroase în Italia continentală, unde stabilesc comunicații printre toate orașele de oare-care importanță, și străbat frontiera prin mai multe puncte. În Italia peninsulară, două linii principale urmează coastele celor două mări, aruncând și în Sicilia mai multe ramuri.

Comerțul Italiei se face cu toate țările Europei și cu Levantul.

§ 9. **SAN-MARINO**. Intre provinciile *Pezaro* și *Urbino*, pe flancul Apeninilor, se află mica republică *San-Marino*, care de și este încorporată la Italia, totuși duce o viață poli-

tică a sa proprie. Are 85 k. p. suprafață și 7800 locuitori.

§ 10. **MALTA**. De asemenea la Sudul Italiei se află grupul *Malta*, care altă dată a jucat un rol important, și astăzi este posesiune engleză.

CAP. XII.

SPANIA

(Regat)

§ 1. **SITUAȚIUNE**. Spania se mărginește la Nord cu Marea de Biscaya și cu Franța, de care se desparte prin munții Pirinei; la Est cu marea Mediterană, până la strâmtoarea Gibraltar; la West cu Portugalia și cu Atlantica, până la capul Ortegal.

Acest regat se află situat între 36° — $43^{\circ} 45'$ latitudine de Nord, și între $9^{\circ} 15'$ longitudine occidentală și $4^{\circ} 15'$ longitudine orientală.

Grupul *Balearelor* (Maiorca și Minorca) și acela al *Pitiuselor* (Iviza și Formentera) fac parte din teritoriul său.

Suprafața totală este de 497,224 kil. pat.

§ 2. **RELIEFUL SOLULUI**. Solul Spaniei este brăzdat de lanțul *Pirineilor* și de număratele sale ramuri. Lanțul Pirineilor ocupă tot Nordul țării de la Atlantica și până în

Mediterana. Se împarte în Pirineii *Spanioli*, cei dupe teritoriul Spaniei și Pirineii *Spano-Francezi*, cei cari despart Spania de Franța.

Din Pirinei se lasă spre Sud, până la capul Tarifa, un lanț de munți, numiți în genere lanțul *Iberic*, iar aceștia trimit spre apus mai multe șiruri, cari sfârșesc în Portugalia, și printre cari deosebim patru șiruri principale:

Guadarma, Toledo, Morena și Nevada.

§ 3. *APE*. Printre aceste șiruri de munți, se formează cinci mari basinuri:

1). Basinul fluviul *Duro*, între Pirinei și Guadarama. Fluviul Duro, curge spre apus, udă orașul Valadolid și trece în Portugalia.

2). Basinul fluviului *Taho*, între Guadarama și Toledo. Fluviul curge paralel cu cel precedent, udă orașul Toledo și trece în Portugalia

3). Basinul fluviului *Guadiana*, printre șirurile Toledo și Morena. Curge spre apus până la Badajos, unde intră în Portugalia.

4). Basinul fluviului *Guadalquivirul* printre Morena și Nevada. Guadalquivirul curge spre apus și miază-zi, udă orașele Cordova și Sevilla și se varsă în Atlantica, lângă portul Cadix.

5). Basinul fluviului *Ebro*, cel mai important, ocupă întinsa vale dintre Pirineii Spano-francezi și lanțul Iberic. Udă orașele Tudela și Saragosa și se aruncă în Mediterana lângă Tortosa.

Tot în Mediterana se mai aruncă și micile fluvii *Segura*, *Jucarul* și *Guadalaviar*.

§ 4. **CLIMA**. Prin partea de Nord, Spania este dominată de o climă mai rece pe înălțimi și mai dulce pe coastele mării. În centru se accentuează o climă continentală. Către țărmurile Mediteranei clima este de ordinar dulce. Prin Spania suflă din când în când un vânt african numit *Salano*.

§ 5. **POPULAȚIA**. Populațiunea totală arată cifra de 17 milioane locuitori. Densitatea este de 34 locuitori pe kilometru patrat.

Spaniolii sunt de origină latină și profesează religiunea catolică. Bascii din Pirinei sunt urmașii vechilor Iberi.

Guvernul lor este o monarhie constituțională. Statul se împarte în 15 provincii. dimpreună cu Canariile.

§ 6. **BOGAȚII**. Solul acestei țări este destul de productiv, dar nu se cultivă cu destulă îngrijire. Se produce totuși grâu și alte cereale.

Cultura viței, dă renumite vinuri de Malaga, Xeres etc. Pe țărmurile Mediteranei crește lămâiul și portocalul. Se cultivă și tutunul.

Printre animale se deosebesc oile *merinos*, cu lână fină și mătăsoasă și caii de Andaluzia de rasă arabă; apoi catârii, boii, vacile etc.

Se nutrește și gândacii de mătase.

Ca minerale Spania posedă cele mai bogate

mine de plumb din lume. Se mai găsesc de asemenea bogate mine de mercuriu, sare, cărbuni, fier și cupru.

Industria Spaniei era altă dată mult mai activă. Se fabrică totuși diferite țesături, mai cu seamă prin Catalonia. Industriile metalurgice sunt mai dezvoltate, mai cu seamă prin Nord.

§ 7. **ORAȘE.** *Madrid*, (480,000 loc). Situat pe râul Mançanarez, în centrul Spaniei, este capitala regatului. Centrul căilor ferate.

Murcia (92,000 loc.) situat pe Mediterana, posedă încă monumente din timpul Arabilor.

Granada (67,000 loc.) la Sud;—*Valadolid* pe Duero 50,000 loc. *Leon*, *Oviedo*, etc. sunt orașe principale. *Palma* (59,000 loc.) este capitala Balearelor.

§ 8. **PORTURI.** *Barcelona* (242,000 loc.) Primul port comercial al Spaniei pe Mediterana.

Sevila (131.000 loc.) Pe Guadalquivir.

Valencia (141,000 loc.) Spre Sud de Barcelona.

Cadix (57,000 loc.) Primul port militar.

Corunia, *Almeria*, *Cartagena* etc. sunt porturi de al doilea ordin. *Gibraltarul*, la intrarea strâmtorei, este ocupat de Englezi.

Drumurile de fier pleacă toate din Madrid și se îndreptează în toate direcțiunile. Ele stabilesc comunicația cu Franța prin două punte,

cu Portugalia de asemenea, și ating mai multe puncte dupe Atlantica și Mediterana.

Comerțul se face cu toate țările, în special cu Franța și Orientul.

§ 8. **ANDORRA.** În munții Pirinei, pe limita dintre Franța și Spania se află mica republică Andorra. Ocupă o suprafață de 452 kilometrii pătrați și o populațiune de 6000 loc. Sunt toți spanioli și catolici. Este guvernată de un consiliu general ales.

CAP. XIII.

PORTUGALIA

(Regat.)

§ 1. **SITUAȚIUNE.** Se află coprinsă între Spania la Nord și Est, și Atlantica la Sud și Vest.

Se întinde între 37°—42° 3' latitudine la Nord, și între 6° 15'—9° 30' longitudine occidentală.

Insulele Azore și Madere din Nord-Vestul Africei fac parte din teritoriul său.

Suprafața totală atinge țifra de 92,075 kilometrii pătrați

§ 2. **RELIEFUL SOLULUI.** Ca și Spania, această țară este muntoasă. Ramurile munților Iberici, înaintează, până la țermul Oceanului, străbătând Portugalia de la Est spre Vest. Deosebim șirul *Estrella* și *Monșic*.

§ 3. **APE.** *Minio*, este cel mai mic fluviu care vine din munții Galițieni și 'i formează puțin limita de Nord.

Duro, intră în țară pe la Miranda, face puțin limita și se aruncă în Ocean lângă Oporto.

Taho, formează și el puțin limita și se varsă lângă Lisabona, formând un mic estuar.

Guadiana, intră în țară pe la Badajos, curge spre Sud, formând de două ori limita despre Spania și se varsă în golful Cadix.

§ 4. **CLIMA.** Este ca și aceea a Spaniei.

§ 5. **POPULAȚIUNEA.** Țifra totală a populațiunei portugeze se urcă la 4,708,000 loc. Densitatea este 48 loc. pe kilometru patrat. Sunt toți latini și de religie catolică.

Guvernul este o monarchie constituțională. Statul se împarte în 9 provincii.

§ 6. **BOGAȚII.** Cerealele se cultivă prin toate locurile joase. Pe înălțimi se practică creșterea vitelor, mai cu seamă aceea a oilor merinos. Poporul se nutrește mult cu cartofi și castane. Maslinul, lămâiul și portocalul sunt abundenți.

Via dă renumitele vinuri de Porto.

Industria progresează prin câte-va orașe mari.

§ 7. **ORAȘE.** *Lisabona* (243,000 loc.) La îmbucătura fluviului Taho. Este capitala regatului. Portul cel mai important al țării.

Oporto (106,000 loc.) La îmbucătura fluviu-

lui Duro. Renumit pentru vinurile sale, *Braga*, *Funcial* (în Madere) *Coimbra*, *Setubal* etc. sunt centruri de populațiune mai importante.

Portugalia are puține căi ferate în raport cu întinderea suprafeței sale. Lisabona este unită cu continentul printr'o linie ferată, care străbate frontiera prin Badajos. O altă linie merge la Oporto și alta la Evora și Beja.

Comerțul Portugaliei este absorbit mai tot de către Englezi; iar restul de alte națiuni.

CAP. XIV.

FRANȚIA

(Republică).

§ 1. **SITUAȚIUNE.** Republica franceză se mărginește la Nord cu Canalul la Manche și pasul de Calais;—la Est cu Belgia, Germania, Elveția și Italia; — La Sud cu Mediterana și Spania, de care se desparte prin Pirinei; — la West cu golful Gasconiei (marea de Biscaia) și Oceanul Atlantic.

Franța se află coprinsă între $42^{\circ} 17'$ — $51^{\circ} 5'$ latitudine boreală și între $4^{\circ} 47'$ longitudine occidentală și $7^{\circ} 40'$ longitudine orientală.

Insulele Corsica și Hyerele din Mediterana, Belle-Isle, Oleron etc. din Atlantica fac parte din teritoriul său.

Suprafața totală este de 528,885 kil. pat.

§ 2. **RELIEFUL SOLULUI.** In partea de Sud-Est solul Franței, este acoperit de munții *Ceveni*, care se prelungesc spre Nord cu platourile *Côte d'or* și *Langres*, iar prin centru cu masivul *Auvergne*. Spre Elveția se află munții *Jura*, spre Germania *Vosgii*, iar spre Belgia *Ardenii*.

Partea despre oceanul Atlantic este mai mult câmpie, mai cu seamă spre Sud-West unde se află nisipuri.

§ 2. **CURSURI DE APA.** Patru mari basini constituie aproape întreaga hidrografie a Franței. Acestea sunt:

1). Basinul *Senei*. Acest fluviu isvorește din muntele *Côte d'or*. Curge spre Nord-West, udă Parisul și Rouen și se varsă în canalul de *Manche* lângă *Havre*.

2). Basinul *Loarei*. Acest fluviu isvorește din *Ceveni*, curge spre Nord-West și West, udă orașele *Tours* și *Nantes* și se varsă în *Atlantica* lângă *St-Nazaire*.

3). Basinul *Garonei*. Acest fluviu pleacă din *Pirinei*, udă *Tuluza* și *Bordeaux*, unde primește pe *Dordona* și unde se aruncă în marea de *Biscaia*, formând o largă îmbucătură.

4). Basinul *Ronului*. Acest fluviu vine din *Elveția*, intră în Franța dupe ce ese din lacul de *Geneva*, se îndreptează spre Sud, udă ora-

șul Avignon și se aruncă în Mediterană spre West de Marsilia.

O parte din lacul de Geneva se află pe frontiera franceză.

§ 4. **CLIMA.** În partea de Sud a acestei țări domină clima Mediteranei, adică dulce. Prin centru domină o climă continentală și cu cât înaintăm spre Nord cu atât clima devine mai rece.

§ 5. **POPULAȚIUNEA.** Populațiunea franceză atinge țifra de 38,280,000 locuitori, ceea ce dă o densitate de 72 locuitori pe kilometru patrat. Cea mai densă este prin Nord-Est, cea mai rară prin Gasconia (Sud-West).

Francezii fac parte din familia latină. La Nord se mai găsesc încă urme de Gali (Bretoni) iar spre Sud Spanioli și Italieni.

Religiunea dominantă este catolicismul, o mică parte sunt protestanți.

Franța este o republică democrată și reprezentativă. Capul statului este alesul națiunii. El se numește președinte al republicei. Durata însărcinării lui este de șapte ani.

Din punctul de vedere administrativ, Franța se împarte în 87 departamente, la care se mai adaogă și teritoriul Belfort.

§ 6. **BOGAȚII.** Cerealele se cultivă pe toată suprafața Franței.

Cultura viței se face pe o scară întinsă. Se deosebesc vinurile de Champagne Bourgogne,

Bordeaux, de Rhon etc. Se mai cultivă cartofi în mare cantitate; apoi sfecla, hămeiul, inul, cânepa și tutunul. La Sud crește maslinul, lămâiul și portocalul.

Se nutrește de asemenea multe animale domestice, iar prin Sud prosperează cultura gândacilor de mătase.

Producțiunea minerală este de asemenea importantă. Se estrage mult fer și cărbuni. Se estrage de asemenea plumb, zinc și altele, dar în cantități mai mici.

Industria franceză este una din cele mai bogate. Se fabrică tot felul de mașini și arme. Țesăturile de mătase sunt neîntrecute încă în lumea întreagă. Se deosibesc țesăturile de lână, bumbac, in și cânepă. În afară de aceste industrii, cari sunt cele mai principale, în Franța se practică tot felul de industrii.

§ 7. **ORAȘE.** *Paris* (2,261,000 loc.) Situat pe Sena. Capitala republicei, oraș de lux și de cultură. Cel d'ântâi în cea ce privește științele și artele. Posedă o industrie întinsă și variată.

Lyon (402,000 loc.) Situat la confluența Ronului cu râul Saona. Renumit pentru fabricarea mătăsărilor.

Lille (188,000 loc.) Situat pe Escaut, în apropiere de frontiera Belgiană. Renumit pentru fabricarea lânii.

Tuluza (148,000 loc.) Spre Sud, pe Garona;

—*Rouen* (107,000 loc.);—*Nancy* (84,000 loc.);
Amiens (80,000 loc.);—*Orleans* (61,000 loc.);
Montpellier (57,000 loc.) etc., sunt centruri
principale de populație.

§ 8. **PORTURI.** *Marsilia* (376,000 loc.) Pe
Mediterana. Cel dintâi port comercial al Franței.

Bordeaux (241,000 loc.) La îmbucătura Ga-
ronei. Primul port pe Atlantica.

Nantes (127,000 loc.) Aproape de îmbucă-
tura Loarei, port pe Atlantica.

Havre (112,000 loc.) Situat la îmbucătura
Senei. Port important pe canalul la Manche.

Brest (71,000 loc.) In Betania, primul port
militar pe Atlantica. Scoală navală.

Toulon (70,000 loc.) al doilea port militar
pe Mediterana. Tot așa de important ca Brest.

Nizza (78,000 loc.) *Calais* (59,000 loc.) *Cher-
bourg* (37,000 loc.) *Bayonne*, *Cannes* etc. sunt
porturi de al doilea ordin.

Franța este străbătută prin toate părțile de
căi ferate. Totuși ele sunt mai numeroase în
partea de Est de cât în cea de Vest. Parisul
este centrul tuturilor căilor ferate. Ele pun în
legătură Franța cu toate țările și atinge fron-
tiera pe numeroase puncte.

Comerțul Franței, înlesnit în continent prin
mulțimea de căi ferate, iar în restul lumii prin
nenumărate companii de navigațiune, este con-

siderabil. După Anglia, Franța se înnumără în comerțul lumei cu țifra cea mai mare.

Monaco. Lângă Nizza, aproape de frontiera italiană, se află orașelul Monaco, ridicat pe un munte și suspendat d'asupra mării. Acest orașel, de și incorporat la Franța, poartă titlul de principat. Populația lui este de 13,300 loc.

CAP. XV.

ELVEȚIA

(Republică federală).

§ 1. **SITUAȚIUNE.** Se mărginește la Nord cu Germania, la Est cu Austria; — la Sud cu Italia; — la West cu Franța.

Se coprinde între $6^{\circ} 4'$ — $10^{\circ} 27'$ longitudine orientală, și între $45^{\circ} 50'$ — $47^{\circ} 48'$ latitudine de Nord.

Suprafața sa este de 41,390 kil. patrați.

§ 2. **RELIEFUL SOLULUI.** În Elveția se află nodul orografic al întregului sistem muntos al Europei. Aceasta însemnează că munții **Alpi**, cari o domină, ocuipa mai tot teritoriul său, afară de o mică parte spre Nord-West, unde se prezintă puțin loc șes.

Se deosebesc lanțurile următoare :

- 1). Alpii **Bernezi**, cari pleacă din St. Gothard, spre West până la lacul de Geneva;—
- 2) Alpii **Centrali**, de la St. Gothard spre Est

până la Moloia; iar spre Nord și Nord-Est o mulțime de lanțuri și masivuri cari se opresc în valea Rinului, spre a se continua dincolo de acest fluviu.

§ 3. **CURSURI DE APA.** Din St. Gothard isvoresc două fluvii: 1) **Rinul**, care se îndreptează spre Nord-Est și Nord, până la lacul Constanța, pe care 'l formează; apoi spre West făcând frontiera despre Germania până la orașul Bâle (Basel). Se încarcă pe stânga cu *Aar* și *Reuss*. 2) **Ronul**, are aceiași origină, curge spre Vest printre Alpii Bernezi și Penini, formează lacul de Geneva și intră în Franța.

§ 4. **LACURI.** În afară de lacurile spuse Constanța și Geneva, Elveția mai posedă pe munții sei, o mulțime de alte lacuri, formate tot de nenumăratele sale râuri, printre cari cele mai principale sunt: *Neuchatel*, *Biel*, *Tun*, *Brienz*, *Patru cantoane*, *Zurich* și altele.

§ 5. **CLIMA.** Această țară este celebră prin frumusețea pozițiunilor sale. Clima ei, destul de dulce vara prin locurile joase, devine cu atât mai rece cu cât ne urcăm pe munți. Pe coamele acestora este iarnă perpetuă. Totuși clima Elveției este una din cele mai sănătoase dupe glob.

§ 6. **POPULAȚIUNEA.** Țifra populațiunei elvețiane se urcă la 3,000,000 loc., ceea ce dă o densitate de 69 locuitori pe kil. patrat.

Elvețianii sunt parte latini, spre Vest și Sud, parte teutoni, spre Nord și Est.

Cei despre Vest vorbesc limba franceză ; cei despre Sud pe cea italiană ; iar cei despre Nord și Est pe cea germană. Sunt și vre-o 38,000 de Romani, cari vorbesc o limbă ce se aseamănă mult cu limba românească.

Peste 1,700,000 de Elvețiani profesează religiunea protestantă ; 1,190,000 sunt catolici ; iar restul de alte religiuni. Guvernul Elvețian este o republică federală. Țara se împarte în 22 de cantoane. Fie-care canton se guvernează absolut singur, fără să primească vre-o lege de la centru, ast-fel că fie-care din aceste cantoane formează câte o republică deosebită de cele alte, în ceea ce privește organizația ei politică interioară.

Adunarea federală, compusă din reprezentanții cantoanelor, numește pe președinte, care reprezintă întreaga republică față cu cele alte state Europene.

§ 7. **BOGAȚII.** O țară atât de muntoasă, nu poate fi o țara agricolă. Din această cauză cultura cerealelor este restrânsă.

Pe munți însă se află pășiuni bogate, care favorizează mult creșterea vitelor. In adevăr această ramură constituie o adevărată bogăție pentru Elveția.

Se cultivă via, tutunul și cartofii mai pretutindeni, iar spre Sud gândacii de mătase.

Printre minerale se deosebește exploatarea marmurei, cristalului și placa. Sunt și câte-va ape minerale.

Industria este foarte activă.

Se fabrică mai toate țesăturile, mai cu seamă de mătase și humbac. Se lucrează fierul, în special diverse mașini. Dar ceea ce constituie o adevărată bogăție industrială pentru Elveția este fabricarea brânzeturilor și aceea a ceasornicilor. Ambele aceste industrii, sunt recunoscute de lumea întreagă.

§ 8. **ORAȘE. Berna** (46,000 loc.) Situată pe râul Aar. Este capitala republicei.

Basel (78,000 loc.) spre Nord, la cotitura Rinului. Orașul cel mai vechiu din Elveția. Centrul căilor ferate.

Zurich (90,000 loc.) Situat la Nordul lacului. Oraș industrial de prima ordine.

Geneva (72,000 loc.) Pe lacul Geneva. Re numit pentru fabricarea ceasornicelor.

Lausanne, Schaffhausen, Lucerna, etc. sunt orașe importante.

Din cauza munților, sunt puține linii ferate. Totuși muntele St. Gothard este străbătut, printr'un tunel, de o cale ferată ce vine din Germania și trece în Italia. Din orașul Basel, pleacă spre munți mai multe căi ferate, care toate se întrunesc aproape de tunelul St. Gothard. O altă linie urmează pe valea Ronului până la

Geneva, pe unde trece în Franța. Comunicația peste munți este destul de practicabilă.

Comerțul Elveției este întins și se întinde pe aceeași măsură cu dezvoltarea industriei. Relațiunile comerciale ale acestei țări se fac cu toate țările civilizate.

CAP. XVI.

GERMANIA

(Imperiu).

§ 1. **SITUAȚIUNE.** Se mărginește la Nord cu marea Nordului, Iutlanda și marea Baltică; — la Est cu Rusia; — la Sud cu Austria și Elveția și la Vest cu Franța, Belgia și Olanda.

Se află coprinsă între $5^{\circ} 55'$ — $22^{\circ} 50'$ longitudine orientală și între $47^{\circ} 30'$ — $55^{\circ} 30'$ latitudine de Nord.

Suprafața totală este de 540,600 kil. pat.

§ 2. **RELIEFUL SOLULUI.** Partea de Sud-Vest a Germaniei este muntoasă. Din masivul *Fichtel*, pleacă spre Nord Vest munții *Turingiei*, și spre Sud-Vest lanțul *Jura* German, până la cotitura Rinului. De aci spre Nord este lanțul *Pădurea Neagră* și paralel cu acesta munții *Vosgi*.

Partea de Nord și Est constituie o câmpie întinsă, mai fără ondulații, care se confundă cu câmpia Rusiei.

§ 3. **CURSURI DE APA.** Următoarele basinuri acoperă Germania :

1). Basinul **Rinului**. Acest fluviu vine din Elveția. Intră în Germania pe la Basel, se îndreptează spre Nord printre pădurea Neagră și Vosgi, udă orașele Strasburg, Karlsruhe, Colonia etc. și trece în Olanda pe la Emerich.

2). Basinul **Veserului**. Acest fluviu isvoraște din munții Turingiei, urmează calea spre Nord, udă orașul Kasel și se aruncă în marea Nordului lângă portul Brema.

3). Basinul **Elbei**. Acest fluviu vine din Boemia, din munții Sudeți, străbate munții metalici, udă orașele Drezda și Magdeburg și se varsă în marea Nordului lângă Hamburg.

4). Basinul **Oderului**. Oderul isvoraște din Carpații Sileziei austriace. Are aceiași direcție ca cele alte, udă orașele Breslau și Francfurt (pe Oder) și se aruncă în marea Baltică lângă Stettin.

5). Basinul **Vistulei**, care numai în cursul său inferior aparține Germaniei. Vistula ese din Carpați, trece în Rusia, udă Varșovia, trece apoi în Germania pe la Torn și se varsă în marea Baltică lângă Danzig.

§ 4. **CLIMA.** Germania este dominată de o climă continentală. La Nord marea produce ceață multă. Pe țărmii Balticei frigul este mai tare. Cu cât înaintăm spre Sud cu atât clima devine mai dulce.

§ 5. **POPULAȚIA.** Germania atinge țifra de 46,855,000 locuitori, ceea ce dă o densitate de 86 locuitori pe kilometru patrat. Afară de Germanii propriu ziși, cari formează marea majoritate, se mai găsesc 2,500,000 Polonezi, iar restul Francezi, Waloni, Lituani și Danezi.

Religiunea protestantă domină prin toată Germania de Nord; iar cea catolică prin cea de Sud.

Guvernul Germaniei este o monarhie constituțională. Vechea confederațiune germană s'a transformat în 1871, în *Imperiul* german, compus din toate regatele, ducatele și principatele cari alcătuiesc Germania.

Regatele sunt: *Prusia*, cu cap. Berlin

Bavaria, » München

Württemberg » Stuttgart

Saxonia » Drezda

Marele ducate: *Meklemburg* » Schwerin

» *Strelitz* » Strelitz

Oldenburg » Oldenburg

Sax-Weimar » Weimar

Baden » Karlsruhe

Hesa-Darmstadt Darmstadt

Ducate: *Lauenburg, Holstein, Sleswig, Hesa-Nasau* și *Hanovra; Braunsweig, Anhalt, Sax-Coburg, Gota* și *Sax-Meiningen.*

Principatele : *Lippe-Detmold* cap. Detmold
Lippe-Schaumburg » Buckeburg
Waldech » Arolsen
Schwarzburg » Rudolstadt
Schwarzburg » Sonderhausen
Reurs (mare și mic) » Reurs
Provincia Alsacia Lorena » Strasburg.

Orașele libere Hamburg, Lübeck, Brema.

Afară de cele trei orașe libere, toate cele alte state formează monarchii constituționale și toate împreună cu Prusia, alcătuiesc imperiul german.

§ 6. **BOGAȚII.** Cerealele se cultivă cu îngrijire prin centru și miază-zi. Se cultivă și mulți cartofi. Vița dupe malurile Rinului dă vinuri renumite. Sfecla, inul și tutunul se cultivă cu succes.

Creșterea vitelor este o ocupațiune generală.

Germania exploatează mai tot felul de minerale: Cărbuni, fier, plumb, cupru, zink și multă sare, apoi marmură și diferite pietri.

Industria este înfloritoare. In multe ramuri ea poate rivaliza cu cea franceză. In Germania se fabrică tot felul de țesături și dantele.

Fierul se transformă în diferite mașini, tunuri și alte arme.

§ 7. **ORAȘE.** *Berlin* (1,454,000 loc.) Situat pe râul Sprea. Capitala imperiului federal și regatului Prusiei. Oraș de cultură și de industrie întinsă.

Breslau (319,000 loc.) Situat pe Oder. Capitala provinciei Silezia. Târg important.

München (285,000 loc.) capitala Bavariei. Este renumit pentru tablourile sale.

Drezda (264,000 loc.) Capitala Saxoniei. Posedă și acest oraș o însemnată galerie de tablouri. Oraș industrios. Este situat pe Elba.

Colonia (261,000 loc.) pe Rin, renumit pentru apa de colonia. Comerț și industrie întinsă. Posedă o catedrală măreață.

Leipzig (Lipsca, 213,000 loc.) ceva mai la Nord. Renumit pentru librăriile sale.

Hanovra (152,000 loc.) pe unul din afluenții fluviului Weser. A fost mai important în veacul de mijloc.

Stuttgart (126,000 loc.) Capitala regatului Württemberg;—*Karlsruhe* (67,000 loc.) Capitala marelui ducat Baden;—*Posen* (70,000 loc.) *Manheim*, *Coblenz* etc. sunt orașe importante.

§ 8. **PORTURI.** *Hamburg* (520,000 loc.) La îmbucătura Elbei. Cel mai mare port al Germaniei.

Brema (130,000 loc.) La îmbucătura Vese-
rului. Al doilea port al Germaniei pe marea Nordului.

Königsberg (158,000 loc.) Pe gura micului fluviu *Pregel*. Port important pe Baltica.

Stettin (40,200 loc.) La gura Oderului;—

Danzig (119,000 loc.) La îmbucătura Vistulei, *Kiel*, *Stralsund*, *Lubek* etc., sunt porturi de al doilea ordin pe Baltica.

Căile ferate în Germania sunt mai numeroase ca ori unde. Ele leagă toate orașele mari și mici și pune Germania în legătură cu toate țările.

Centrul lor este Berlinul.

Navigația pe fluvii este importantă, iar cea maritimă întinde comerțul Germaniei peste toată lumea.

CAP. XVII.

BELGIA

(Regat).

§ 2. **SITUAȚIUNEA.** Belgia se mărginește la Nord cu Olanda;—la Est cu Germania;—la Sud cu Franța și la Vest cu marea Nordului.

Se află coprinsă între 2° 30'—6° 30' longitudine orientală, și între 49° 30'—51° 31' latitudine de Nord.

Suprafața sa ocupă 29,457 km. pătrați.

§ 2. **RELIEFUL SOLULUI.** În partea de Sud Belgia este acoperită de ramurile munților Ardeni, cari vin din Franța. Restul este șes.

§ 3. **CURSURI DE APA.** Doă mari bazine, ocupă această țară:

1). Basinul *Escautului*. Acest fluviu, izvoarăste din Franța, intră în Belgia pe la Conde,

o străbate în partea de Vest, udă orașul Gand și se varsă în marea Nordului lângă Anvers.

2). **Basinul Meusei.** Acest fluviu vine tot din Franța, intră în Belgia pe la Givet, udă orașul Namur și Liège, străbate Belgia în partea de Est și trece în Olanda mai jos de Maestricht.

§ 4. **CLIMA.** Belgia este dominată de o climă oceanică, care cu toate acestea este mai mult continentală de cât maritimă.

§ 5. **POPULAȚIUNEA.** Belgiei aproprie țifra de 6,000,000 locuitori, ceea ce dă o densitate de 203 locuitori pe kilometru patrat, adică cea mai mare dupe glob.

Belgienii aparțin la două ginți: Flamanzii sunt teutoni și Walonii sunt latini.

Limba oficială este cea franceză.

Religiunea dominantă este cea catolică. Protestanții sunt puțini la număr. Guvernul Belgian este o monarhie constituțională. Se împarte în 9 provincii, împărțite și ele în districte.

§ 6. **BOGAȚII.** Terenul acestei țări este foarte roditor, afară de partea de Sud, pe unde este muntos. În afară de asta el este lucrat cu multă îngrijire. Se produce mult grâu și alte cereale, apoi mulți cartofi, hămeiu, sfeclă, tutun, rapiță și altele.

Creșterea vitelor merge în raport direct cu agricultura

Prin munții Ardeni se exploatează fierul, căr-

bunii și alte minerale, cari se întrebuințează prin fabrici.

Industria Belgiei este foarte dezvoltată. Printre cele mai importante se deosebește fabricarea mașinelor de tot felul, aceea a armelor de foc, aceea a țesăturilor de bumbac, de lână (postavuri) și mai cu seamă aceea a *dantelelor* renumite sub numele de *Bruxeluri*.

§ 7. **ORAȘE. Bruxelles** (472,000 loc.) Este capitala Belgiei. Oraș de cultură și de industrie întinsă și variată.

Gand (151,000 loc.) Situat la confluența Escautului cu Lys. Fabrică mult bumbac. Acest oraș este zidit pe o mulțime de insulețe.

Liège (143,000 loc.) Pe Meusa. Renumit pentru fabricarea armelor de foc.

Bruges (51,000 loc.) **Verviers** (49,000 loc.) **Tournay**, **Namur**, **Mons**, **Charleroi** etc., sunt centruri principale de cultură și industrie.

§ 8. **PORTURI. Anvers** (225,000 loc.) La gura Escautului. Cel mai mare port al Belgiei. Face comerț întins cu toată lumea. Port militar cel mai bine întărit.

Drumurile de fier străbat Belgia în toate direcțiunile și pune în legătură toate orașele sale. Navigațiunea fluvială și maritimă întinde comerțul său peste tot globul.

CAP. XVIII.

OLANDA. (Țările de jos).

(Regat).

§ 1. **SITUAȚIUNE.** Se mărginește la Vest și Nord cu marea Nordului; la Est cu Germania și la Sud cu Belgia.

Se află coprinsă între $3^{\circ} 22'$ — $7^{\circ} 15'$ longitudine orientală, și între $50^{\circ} 30'$ — $53^{\circ} 31'$ latitudine de Nord.

Suprafața este de 32,999 kil. patrați.

§ 2. **RELIEFUL SOLULUI.** Tot teritoriul Olandez se prezintă sub forma unei câmpii, lipsită de ori-ce ondulațiuni. Prin apropiere de mare terenul este chiar mai jos de cât nivelul mării și, pentru ca să nu fie inundat locuitorii au construit diguri enorme.

§ 3. **CURSURI DE APA.** Această țară este udată de brațele cari constituie delta Rinului. Rinul intră în Olanda, pe la Nimega, și se desparte în mai multe brațe: Unul curge spre Nord și se aruncă în golful Zuiderzea; al doilea trece pe lângă Leyda și al treilea, numit *vechiul Rin*, se varsă lângă Rotterdam.

Al doilea fluviu care udă Olanda este *Meusa*, care vine din Belgia, curge spre Nord până aproape de Nimega și apoi se îndreptează spre Vest, pe lângă Rin, până la îmbucătura sa,

care se confundă cu aceea a Rinului. La îmbucătura lor aceste două fluvii formează o întreagă regiune de insule, despărțite prin brațele acestor două fluvii. Această regiune se numește Zeelanda.

Insulele *Texel*, *Vlieland*, *Terschking*, etc., cari înconjură Olanda pe la Nord, fac parte din teritoriul său.

§ 4. **CLIMA**. Olandei este întocmai ca și aceea a Belgiei. Totuși aci influența mării se resimte mai mult de cât în Belgia.

§ 5. **POPULAȚIUNEA**. Olandezilor se urcă la țifra de 4,451,000 locuitori, ceea ce dă o densitate de 135 locuitori pe kilometru pătrat. Olandezii sunt *teutoni* și profesează religionea protestantă. Sunt 1,400,000 catolici. Guvernul este o monarhie constituțională. Țara este împărțită în 11 provincii, despărțite și ele în districte.

§ 6. **BOGĂȚII**. Terenul Olandei produce cereale, tutun, cicoare, rapiță, in și cânepă. Prin locurile joase se află livezi întinse, unde pasc turme numeroase de vite. Aceasta constituie și una din bogățiile Olandei.

Se produce de asemenea și mulți cartofi.

A doua bogăție a Olandei este *pescuitul*, care se practică prin marea Nordului și prin Ocean. Producțiunea minerală este mică.

La industrii se pot deosebi: fabricațiunea

brânzeturilor, a zahărului și construcțiunile maritime. Tăiatul diamantului este o industrie națională a locuitorilor din Amsterdam.

§ 7. **ORAȘE. Haga** (153,000 loc.) Situat în partea de Vest, este capitala Olandei. Este un oraș vechiu.

§ 8. **PORTURI. Amsterdam** (399,000 loc.) pe Zuiderzea. Primul port al Olandei. Comerț întins cu Orientul și America.

Rotterdam (198,000 loc.) La gura Rinului. Al doilea port al Olandei.

Utrecht (83,000 loc.) **Groniuga** (53,000 loc.) **Harlem** (50,000 loc.) **Arnheim** (48,000 loc.) etc. sunt centruri de activitate industrială și de cultură.

Drumurile de fier, fără a fi așa de numeroase ca în Belgia, străbat totuși Olanda în toate direcțiunile, și o pune în legătură cu porturile și cu restul continentului. Navigațiunea este foarte dezvoltată. Comerțul este întins. Bogățiile coloniale, aduse din posesiunile sale, din Oceania, constituie o adevărată bogăție pentru această țară.

§ 9. Marele Ducat **Luxemburg**, situat spre Sud, aparține regelui Olandei, care poartă și titlul de mare duce.

Suprafața lui este de 2857 kil. patrați cu o populație de 213,200 locuitori. Orașul **Luxemburg** 18,000 loc. este capitală.

ANGLIA

(Regat).

§ 1. **SITUAȚIUNE.** Acest regat este format din două insule mari :

Britania mare și *Irlanda*, precum și altele mai mici cum sunt grupurile *Seetland*, *Orkney*, *Hebride* și *Scilly*. Insula *Wigth* și insulele *Anglo Normande* din Canalul la Manche ; *Man* și *Angelesea* din marea Irlandei, fac parte din teritoriul său.

Se mărginește la Vest și Nord cu Atlantica ; la Est cu marea Nordului și la Sud cu Canalul la Manche și pasul de Calais.

Suprafața totală este de aproape 315,000 kilometri pătrați.

§ 2. **RELIEFUL SOLULUI.** Scoția este străbătută de la Vest la Est de lanțul munților *Grampianii*, cari trimit ramurile lor peste tot teritoriul. Și ocupă chiar insulele de prin prejur. Spre Sud-Est se desfac munții *Sevioti*, iar spre Sud de aceștia lanțul *Cumbrian* și masivul *Galic*.

Irlanda este o câmpie, acoperită numai în partea de Est și Nord cu câte-va coline.

§ 3. **CURSURI DE APA.** Anglia este străbătută de o mulțime de cursuri de apă. Mai

toate, sunt scurte în raport cu cele din continent. Principalele basinuri sunt:

1). Basinul *Tamisei*, îndreptat, de la Vest spre Est. Fluviul udă oraşul Londra, unde formează o largă îmbucătură.

2). Basinul fluviului *Humber*, format din două braţe: *Uza* şi *Trent*. Se varsă ca şi Tamisa, în marea Nordului, lângă portul Hull.

Tay, *Forth*, *Tweed* etc., sunt nişte fluvii de mică importanţă în Scoţia. Toate sunt tributari mării Nordului. *Severn*, *Mersey* şi *Clyde*, se aruncă în marea Irlandei.

Irlanda este dominată de basinul fluviului *Shanon*, care curge de la West spre Est şi care se varsă în ocean.

§ 4. **CLIMA.** Clima Angliei este curat maritimă, mai caldă în partea de West din cauza curentului oceanic *Gulfstream*. Este neconţinut umedă şi brumoză, mai cu seamă în partea de Nord-Vest şi în special în Hebride.

§ 5. **POPULAȚIUNEA.** Angliei este de 37,810,000 locuitori, ceea ce dă o densitate de 120 locuitori pe kilometru. Populația cea mai densă este în Anglita propriu zisă. Englezii sunt *teuțoni*. Prin Nordul Scoției și prin insule mai sunt rămășițe de Celți.

Toți Englezii profesază religia protestantă, iar Irlandezii pe cea catolică.

Guvernul Englez este o monarhie consti-

tuțională. Toată Anglia este împărțită în 117 comitate, dintre care 40 în Englitera, 33 în Scoția, 12 în țara Galilor și 32 în Irlanda.

§ 6. **BOGAȚII.** În genere terenul Angliei nu este roditor, dar este cultivat cu multă îngrijire. Se produce toate cerealele afară de porumb. Prin Irlanda se cultivă foarte mult in și prin Scoția cânepă.

Prin regiunile muntoase sunt pășuni întinse, cari înlesnesc foarte mult creșterea vitelor. Din această cauză în Anglia se găsesc vitele cele mai bune și mai frumoase.

În ceea ce privește minele, Anglia este cea mai bogată din lume. Se produce *fierul* și *cărbunii* în cantități considerabile. Se mai produce de asemenea cupru, cositor, plumb și altele.

Din punctul de vedere industrial Anglia stă în fruntea tuturilor țărilor. Țesătura *bumbacului*, a *lânei*, a *inului*, a *mătasei*, ocupă milioane de lucrători. Fabricarea a tot felul de mașinării, arme de foc, cuțitării, diferite instrumente mecanice etc., se cunoaște până în țările cele mai depărtate.

§ 7. **ORAȘE.** *Londra* (4,767,000 loc.) Situat pe Tamisa, este capitala Angliei. Londra este cel mai mare oraș din lume. Nică eri nu se vede o aglomerațiune mai mare de lume și de stabilimente industriale. Clima Londrei este umedă, iarna temperată și vara răcorită prin

prezența mării; din această cauză activitatea locuitorilor săi este fără seamăn.

Birmingham (454,000 loc.) Situat în centrul Angliterei. Renumit pentru fabricarea mașinăriilor și instrumentelor științifice.

Sheffield (327,000 loc.) Situat ceva mai la Nord. Renumit pentru cuțităriile sale.

Leeds (357,000 loc.) Situat pe Humber, renumit pentru fabricarea țesăturilor de lână.

Manchester (596,000 loc.) Reunit cu Salford. Pe Mersey. Renumit pentru fabricarea bumbacului.

Edimburg (276,000 loc.) pe Forth. Capitala Scoției. Oraș de cultură.

Dublin (353,000 loc.) pe țărmul mării Irlandei. Capitala Irlandei.

§ 8. **PORTURI.** **Liverpool** (607,000 loc.) Situat la îmbucătura fluviului Hersey. Primul port al Angliei (afară de Londra).

Glasgow (528,000 loc.) In Scoția la îmbucătura fluviului Clyde. Port mare. Fabrică mult bumbac.

Belfast (230,090 loc.) Port mare in Irlanda.

Suthampton (60,000 loc.) Pe Canalul la Manche, importanța lui crește pe fie-care zi.

Portsmouth (740,000 loc.) Pe Canalul la Manche. Primul port militar al Angliei.

Plymouth (38,000 loc.) **Halifax** (80,000 loc.) **Devenport** (127,000), **Hull** (200,000 loc.)

Dover, Brighton etc., sunt porturi de al doilea ordin.

Drumurile de fier brăzdează Anglia în toate direcțiunile. Cele mai numeroase sunt în *Englita* propriu zisă. Ele pune în legătură toate orașele și orașelele, ba încă și localitățile de exploatare a minelor.

Navigațiunea pe fluvii și pe canale pre-zintă o activitate fără seamăn; cât despre navigațiunea maritimă, mulțimea companiilor de navigațiune cutreeră toate mările și oceanele și vizitează toate țările dupe glob. De aci rezultă că comerțul *Anglici* este mai mare și mai întins de cât al orîi cărei alte țări dupe glob.

CAP. XX.

DANEMARCA

(Regat).

§ 1. **SITUAȚIUNE.** Se mărginește la Vest cu marea Nordului; — la Nord cu *Skager-Rack* și *Kategat*;—la Est cu *Baltica* și la Sud cu *Germania*.

Danemarca se compune din peninsula *Jutlanda* și insulele *Seeland, Fionia, Laland, Langeland, Aroe, Samsoe, Palster, Moen* și *Bornholm*. Toate aceste insule iau numirea de *Archipelagul Danez*.

Se află coprinsă între $54^{\circ} 39'$ — $57^{\circ} 59'$ latitudine de Nord și între 8° — $12^{\circ} 50'$ longitudine orientală.

Suprafața sa este de 38,302 kil. pat.

§ 2. **RELIEFUL SOLULUI.** Această țară este o câmpie întinsă și neîntreruptă de nici un munte, afară numai de câte-va coline a căror înălțime nu trece de 200 metri.

Nu posedă nici un curs de apă important.

§ 3. **CLIMA.** Danemarcei este deja mai riguroasă de cât a Germaniei. Prezența mării totuși o mai temperează.

§ 4. **POPULAȚIUNEA.** acestui regat apropie țifra de 2 milioane locuitori, ceea ce dă o densitate de 51 locuitori pe kil. patrat.

Danezii sunt toți *teutoni* și profesează religiunea protesantă.

§ 5. **BOGAȚIILE** sale constau în creșterea vitelor și în pescuit. Aceasta din urmă este chiar ocupațiunea de predilecție a locuitorilor dupe țărmuri. Prin lutlanda și prin insulele mari se cultivă și câte-va cereale, ca orz, secară și grâu mai puțin din cauza rigoarei climei. Se cultivă mulți cartofi, apoi in, cânepă etc.

Industria daneză nu este de ajuns pentru trebuințele interioare.

§ 6. **ORAȘE.** *Copenhaga* (329,000 loc.) Situat în insula Seeland. Este capitala regatu-

lui și singurul oraș a cărui populație trece de 100,000 locuitori, port însemnat are scoli înalte.

Aarhus (15,000 loc.) în Iutland;—*Odensa* (21,000 loc.) în Fionia;—*Aalborg* (14,000 loc.) pe Limfjord;—*Randers*, *Fridericia* etc. sunt principalele centruri de populație.

Cele două țermuri ale Iutlandei sunt prevăzute cu câte o cale ferată, care pun Danemarca în legătură cu continentul prin Sleswig-Holstein. Prin insule pleacă din Copenhaga o altă linie ferată care se prelungește până în Fionia.

Navigațiunea maritimă, prezintă oare-care importanță. Comerțul se practică mai mult cu Anglia, Germania și Scandinavia.

CAP. XXI.

SUEDIA ȘI NORVEGIA

§ 1. **SITUAȚIUNE.** Se mărginește la Vest cu Marea Nordului; la Sud cu Skager-Rack, Kategat și Marea Baltică; — la Est cu Baltica și cu Rusia, de care se desparte prin fluviul Torneo și afluențele său Munio; — la Nord cu oceanul înghețat.

Se coprinde între $55^{\circ} 10'$ — $71^{\circ} 15'$ latitudine de Nord și $4^{\circ} 45'$ — $31^{\circ} 10'$ longitudine orientală.

Suprafața totală apropiere țifra de 776,000 kilometri patrați.

Insulele *Aland*, *Goeland* și *Otland* fac parte din teritoriul său.

§ 2 **RELIEFUL SOLULUI.** De la Nord la Sud, lăsându-se mai mult spre Norvegia, se întinde lanțul munților *Dofrini* sau *Alpii Scannavici*, a căror vârfuri trece de 2000 metri înălțime. Ei lasă spre Est și Sud-Est o câmpie joasă și prevăzută cu lacuri mari.

§ 3. **CURSURI DE APA.** Mai toate cursurile de apă isvorăsc din acești munți și curg într'o aceeași direcțiune de la Nord-West către Sud-Est. Printre cele mai remarcabile sunt: *Tornea*, *Lulea*, *Pitea*, *Ulmea*, *Angerman*, *Indals*, *Ljusne* și *Dala*, cari se varsă în Baltica lângă orașul *Gefle*.

Afară de acestea, mai este *Glomenul* cel mai mare din toate, curge direct spre Sud și se varsă în golful *Christiania*.

Câmpia *Goția* este prevăzută cu trei mari lacuri: *Wenern*, *Wettern* și *Moelar*, precum și altele mai mici situate spre Sud.

§ 4. **CLIMA.** acestei țări este deja destul de rece, chiar la Sud, totuși prin câmpia *Goției* se poate numi încă o climă temperată. Urcându-ne mai la Nord, ea devine din ce în ce mai glacială. Coastele *Norvegiei* au o climă mai caldă, pentru că sunt udate de curentul *Gulf-Stream*. Pe munți sunt zăpezi eterne.

§ 5. **POPULAȚIUNEA.** Populația am-

belor țări este de 6,704,000 loc. În special pentru Suedia 4,734,900 și pentru Norvegia aproape 2 milioane. Toți sunt de origină *teutonă*, afară de Laponii cari locuiesc la Nord. Densitatea populațiunii dă în Suedia 10 locuitori și în Norvegia 6 locuitori pe kilometru patrat.

Profesează religiunea protestantă.

Ambele state alcătuiesc fie-care câte o monarhie constituțională. Ele sunt despărțite unul de altul. Nu au altă legătură de cât faptul că regele Oscar II-lea este șeful ambelor state. Fie-care din ele au capitalele lor, parlamentele lor guvernul lor și administrația lor a parte.

Ambele aceste regate se împarte în câte patru provincii despărțite și ele în departamente sau districte.

§ 6. **BOGAȚII.** Nici constituția terenului, și mai cu seamă clima, nu permit o cultură întinsă a cerealelor. Se cultivă puțin grâu, apoi cartofi, in și rapiță și în fine orzul și ovézul.

Pășuni însă sunt destule, ceea ce înlesnește mai mult creșterea vitelor.

Dar ceea ce constituie adevăratele bogății ale Scandinaviei sunt: *Pădurile*, cari se exploatează sistematic; *Pescăriile*, cari pe țărmuri constituie o adevărată bogăție a locuitorilor și producțiunea *mineralelor*, mai cu seamă a ceea a *fierului*.

Industria progresează mai cu seamă prin centrurile mari de populație. Industriile metalurgice prezintă o mare dezvoltare. Se mai fabrică țesături, distilării, uleiuri, etc.

§ 7. **ORAȘE.** *Stockholm* (228,000 loc.) Pe lacul Moelar, la țărmul Balticei. Este zidit pe opt insule și două peninsule. Capitala Suediei. Port important și oraș industrial.

Gotenburg (97,000 loc.) pe Kategat. Port întărit. Industrie mare.

Malmo (46,000 loc.) situat pe Sundul, în fața Copenhagei. Port comercial.

Norkoping (30,000 loc.), *Gefle* (22,000 loc.) *Upsala* (21,000 loc.) *Karlskrona* (20,000 loc.) *Olrebro*, *Kalmar* etc. sunt orașe și porturi de al doilea ordin.

În Norvegia găsim următoarele orașe:

Christiania (36,000 loc.) situat la vârful unui golf adânc. Capitala Norvegiei. Mare comerț cu lemne, fier etc.

Bergen (46,000 loc.) Port pe marea Nordului.

Trontjeim (24,000 loc.) Port pe Marea Nordului, situat însă spre Nord.

Stavanger (24,000 loc.) *Drammen* (20 000 loc.) *Kristiansand* (13,000 loc.) etc. sunt orașe sau porturi de o importanță secundară.

Suedia este prevăzută cu câte-va căi ferate în partea de Sud. Ele înaintează până la *Gefle* și formează o rețea completă, stabilind o

comunicație activă între orașele dintre Baltica și Categat.

În Norvegia, din cauza munților, sunt mai puține căi ferate.

Navigațiunea maritimă este activă. Comerțul se face cu Anglia, Rusia, Germania, Danemarca etc.

P A R T E A III.

CAP I.

A S I A

§ 1. *SITUAȚIUNE.* Alături de Europa și situată spre Est de acest continent, se întinde mult mai mare, ca continentul Asiei. El se mărginește la Nord cu Oceanul Glacial Arctic, de la marea de Kara și până la capul Oriental;— la Est cu Oceanul Pacific, până la insula Singapore;—la Sud cu Oceanul Indian, până la insula Perim;—și la Vest cu marea Roșie, canalul de Suez, Mediterana, Archipelagul, Marea de Marmara, Marea Neagră, Caucasul, Caspica, fluviul și Munții Urali.

Asia se coprinde între 1° 80' longitudine de Nord și de la 26° longitudine orientală până la 170° longitudine occidentală.

§ 2. *MAGINILE.* Oceanul Glacial formează

marea de *Kara*, coprinsă între Novoie Zemlia și peninsula Samoiedică, și golful Obi la Est de aceasta. În partea de Est se află insulele *Noua Siberie* sau *Liacov*.

Oceanul Pacific formează: Marea de *Behring*, legată cu Oceanul Glacial prin strâmtoarea de Behring, între Siberia și Alasca; marea de *Okhotzk*, între penintula *Camciatcă*, insula *Sagalin* și Japonia.

Marea *Japoniei*, între China Coreea și Japonia.

Marea *Galbenă* și Marea *Chinei*, care ține până la Insula Singapore și care conține insulele Formoza și Hai-nan.

Oceanul *Indian* formează golful de *Bengal*, coprins între Indochina și India, cu insulele *Adamane*, *Nicobare* și *Ceylan*;

Marea de *Oman* cu golful *Persic*, între India și Arabia;

Marea *Roșie*, cu care se leagă prin strâmtoarea *Bab-el-Mandeb*, între Arabia și Egipt.

În marea Mediterană și Archipelag găsim insulele *Cipru*, *Rodos* și cele alte *Sporade*, iar spre Est de Marea Neagră, marele lacuri *Caspic* și *Aral*.

§ 3. **RELIEFUL SOLULUI.** În centrul Asiei se află un platou înalt, care se cheamă *Pamir*. Din acest platou se lasă lanțuri de munți cari se întinde până aproape de extremitățile Asiei. Ast-fel, spre Sud-Est, se întinde munții

Himalaia, cei mai înalți dupe suprafața globului; spre Est munții *Kuen-Iun* și *Kara-koram*; spre Nord-Est munții *Altai*, prelungiți prin *Stanovoi*, spre Vest munții *Hindu-Kuș*.

Aceștia din urmă fac legătură cu platoșul *Iranul*, care domină Asia Anterioară și care proiectează munții *Mekran* și *Farisistam* în Asia; *Armenian* și *Caucas*, între Marea Neagră și Caspică; *Taurul* și *Libanul* pe țărmul Mediteranei și Archipelagului.

În partea de Est a platoșului central se întinde pustia numită *Gobi*; în peninsula Arabică, pustia *Arabiei*, iar spre Nord întinsa câmpie a *Siberiei* și *Tauranului*.

§ 4. *CURSURI DE APA*. Mai toate fluviile mari ale Asiei isvorăsc din centru.

Cele cari merg spre Nord și se varsă în oceanul înghețat sunt: *Obi*, *Jenisei*, *Lena*, *Indigirca* și *Kolima*, cari isvorăsc din *Altai*.

Cele cari merg în oceanul Pacific sunt:

Amurul, *Hoang-ho*, *Iang-ce-kiang* și *Sikiang*, în China. *Mekong* și *Menam* în Indochina.

Cele cari merg în oceanul Pacific sunt:

Laluenul și *Iraudi*, cari străbat Indo-china; *Brahmaputra*, care vine din Tibet; *Gangele* și *Mahanadi* cari merg în golful Bengal; — *Indul* și *Șat-el-Arab* format din *Tigrul* și *Eufratele*, cari merg în Golful Persic.

În interiorul Asiei mai găsim fluviile *Sirdaria* și *Amudaria*, cari se duc în lacul Aral; *Tarimul*, care merge în lacul *Lob-nor*; iar prin Palestina curge *Jordanul*, care merge în lacul *Asfaltit* sau marea moartă.

§ 5. **CLIMA.** Asia ocupă tot emisferul boreal prin urmare posedă toate climatele. În adevăr spre Nord, clima Asiei este glacială, prin centru domină clima cea mai continentală după glob: ierni lungi și grele, veri scurte și arzătoare. Spre Vest și Sud clima este caldă și dulce. Cea mai frumoasă climă se observă în insula Ceylan.

§ 6. **POPULAȚIUNEA.** Asiei atinge țifra de 800 milioane suflete. Locuitorii din Nord țin de rasa albă și puțin de cea galbenă. Cei din Centru și Est de rasa galbenă; cei din Vest (Asia anterioară) de rasa albă; iar cei din Sud de rasa brună.

O parte din aceste popoare se află sub stăpânirea Europeanilor, altele trăesc în state independente, iar restul nomazi (prin centru) și chiar sălbaticii pe țărmii Oceanului Glacial.

CĂP. II.

ASIA ANTERIOARĂ

§ 1. **SITUAȚIUNE.** Această regiune se coprinde între Marea Neagră, munții Caucas și

Caspica la Nord;—Marele platou central și Indian la Est;—Marea de Oman la Sud;—Marea Roșie, Mediterana, Archipelagul și Marea de Marmara la Vest.

§ 2. **RELIEFUL SOLULUI.** Întreaga regiune este dominată de platoul *Iranului.*

Legat cu platoul central prin lanțul munților *Hindu-kuș*, acest platou este brăzdat prin mijloc de munții *Elburz*, *Farsistan* și *Mekran*, cari înconjură Persia. Platoul se ridică apoi spre Vest prin masivul *Armenian* și se lasă în formă de terasă, spre Archipelag, proiectând munții *Taurul* și *Libanul*. La Sud-Vest se află munții *Nedjed* și *Yemen*, cari împrejmuesc pustia arabică, presărată cu oaze.

§ 3. **CURSURI DE APA.** *Tigrul* și *Eufratul* sunt singurele fluvii importante din întreaga regiune. Ambele isvorăsc din masivul *Armenian*, curg de la Nord spre Sud, și dupe ce se împreună, se aruncă în golful Persiei sub numele de *Șat-el-Arab*.

Afară de acestea mai sunt: *Kizil-Irmak*, și *Eschil-Irmak*, cari merg în marea Neagră; — *Menderek-su* și *Kara-su* în Mediterana și *Jordanul*, care merge în lacul Asfaltit.

§ 3. **CLIMA** în această parte a Asiei, variază dupe altitudine și dupe depărtarea de mare. Pe țărmii mării domină o climă dulce și plăcută; iar în interior domină o vară arzătoare și

o iarnă scurtă. Căldura cea mai mare se găsește prin nisipurile Arabiei.

Din punctul de vedere politic întreaga regiune se împarte în ;

§ 5. **POSESIUNILE TURCEȘTI**, cari cuprind următoarele provincii :

a). *Anatolia*, cuprinsă între Archipelag, marea de Marmara și marea Neagră ;—b). *Siria* situată la Sud de precedenta ;—c). *Armenia* la Est de Anatolia ;—d). *Mesopotamia* spre Est de Siria, între cele două fluvii Tigrlul și Eufratul ;—e). *Yemenul*, de-a lungul mării Roșii ;—f). *El-Hasa*, de-a lungul golfului Persic.

Suprafața totală se urcă la țifra de 1,889,000 kilômetri patrați ; iar populația nu trece de 12,700,000 suflete ; ceea ce dă o densitate de $6\frac{1}{2}$ locuitori pe kilometru patrat. Majoritatea populațiunei sunt Turci, aproape jumătate ; în al doilea rând vin Arabii și Sirianii, apoi Curzii, Grecii, Armenii și alte naționalități europene.

Toți sunt de rasă albă, făcând parte din familiile *Finică*, *semitică* și *aramaică*.

Se cultivă cereale mai pretutindeni. De asemenea orzul, tutunul, opium, humbac, in, cânepă și altele.

Via dă renumitele vinuri tămâioase, mai cu seamă prin insule. Se găsesc de asemenea smochini, curmali, portocali și lămâi.

Munții Siriei dau lemne de construcție. Posedă mine de fer, cărbuni, argint, cupru și sare.

Dintre animale cele mai numeroase sunt: catării, asinii, cămilele, caii, oile și capra de Angora, a cărei lână este foarte căutată. Creșterea albinelor și a gândacilor de mătase este aproape generală. Prin Arabia crește cea mai bună cafea din lume.

Industria este vechiă prin orașele mari. Se fabrică unt-de-lemnul, vinurile și diferitele țesături mai cu seamă covoare și mătăsării.

De-a lungul coastelor mării se află mai multe porturi cari au luat numirea de **Scalele Levantului**. Printre cele mai importante sunt:

Smirna (150,000 loc.) Pe Archipelag. Capitala provinciei Anatolia. Primul port comercial.

Scutari (100,000 loc.) Situat în fața Constantinopolei, la intrarea Bosforului.

Beirut (70,000 loc.) situat mai la Sud. Primul port comercial al Siriei.

Trapezunta, Ismid, Sinope etc., scale de al doilea ordin pe Marea Neagră; *Scala-Nova, Caifa, Iafa* etc. sunt scale de al doilea ordin pe Archipelag și Mediterana.

În interior găsim orașele următoare:

Damasc (150,000 loc.) în dreptul portului Beirut. Este capitala Siriei. Fabrică mătăsării, covoare, arme albe și altele. Comerț întins și târguri anuale la epoca pelerinagiilor la Meca.

Bagdat (100,000 loc.) Situat pe Tigru. Capitala Mesopotamiei.

Ierusalim (34,000 loc.) Altă dată capitala Iudeei. Aci se află mormântul lui Christ.

Erzerum (60,000 loc.) Capitala și orașul cel mai mare din Armenia.

Antiochia și *Alep*, orașe importante în Siria

Meca (45,000 loc.) Capitala Yemenului. Orașul sfânt al Mahomedanilor. Patria lui Mahomed.

§ 6. **POSESIUNILE RUSEȘTI.** Rușii stăpânesc o mică țară situată între munții Caucaș, Armenian și cele două mări : Neagră și Caspică. Această țară se numește *Trans-Caucasia*. Prin văile formate de cele două lanțuri curg miclele fluvii *Kura*, care merge în Caspică și *Rionul* în marea Neagră.

Populațiunea totală totuși trece de 5 milioane locuitori. Este compusă din Georgieni, Cerkezi, Armeni și Ruși. Georgenii și Cerkezii reprezintă tipul cel mai frumos dupe suprafața globului.

Peste 2 milioane sunt creștini; iar restul mahomedani.

Agricoltura și creșterea vitelor sunt bogățiile de căpetenie. Sursele de petroliu constituie însă o bogăție specială a acestei provincii.

Tifis (110,000 loc.) Situat în centru, este capitala provinciei și scaunul guvernatorului.

Petrowsk și *Derbent* porturi pe marea Caspică.
Batum și *Poli* pe marea Neagră.

Statele independente sunt :

§ 7. **PERSIA**, mărginită la Nord cu Transcaucasia, Caspica și Turkestan; spre Est cu Afganistan și Belucistan; spre Sud cu golful de Oman; spre Vest cu golful Persic, Mesopotamia și Armenia.

Suprafața totală este de 1,648,000 kilometri pătrați și o populație de 7,653,000 locuitori, ceea ce dă o densitate de abia $4 \frac{1}{2}$ locuitori pe kilometru pătrat. Populația se compune din Persani, Arabi, Turci etc., toți de rasă albă și de religie mahomedană.

Se produce cereale, tutun, vinuri și alte plante. Se cultivă albinele și gândacii de mătase.

Rozele din valea Șiraz sunt renumite. Din ele se fabrică uleiul de trandafir.

Se nutrește cai, oi, capre, cămile și asini. In golful Persic se pescuește mărgăritare și sedef.

Industria este aceeași ca și în Asia turcească.

Teheran (210,000 loc.) Situat spre Nord, la poalele munților Elburz. Este capitala Persiei.

Ispahan (90,000 loc.) In centru. Fosta capitală.

Mesched (70,000 loc.) Situat către limita Turchestanului. Stațiune de caravane.

Șiraz (70,000 loc.) La Sud și **Tauris** 165,000 loc. la Nord, orașe importante.

§ 8. **AFGANISTAN**. Mărginit la Nord cu Turchestanul;—la Est cu India; la Sud cu Belucistan și la Vest cu Persia.

Suprafața este de 721,600 kil. patrați.

Populațiunea de 4,000,000 loc., ceea ce dă vre-o $5\frac{1}{2}$ loc. pe kil. patrat.

Afganii fac și ei parte din rasa albă. Ei practică mai toți mahomedismul.

Produce puține cereale. Creșterea vitelor este singura bogăție.

Se găsesc și mine de aur, dar nu se exploatează. Industria este înapoiată.

Guvernul este o monarhie despotică.

Kabul (60,000 loc.) Este capitala țării. Reședința emirului.

Chulum (60,000 loc.) *Herat* (50.000 loc.)

Candahar (30,000 loc.) sunt orașele cele mari

§ 9. **BELUCISTAN.** Situat la Sud de Afganistan. Este o țară în mare parte încă sălbatică. Fertilă pe țărmuri și pustie prin interior.

Populația este foarte rară și în mare parte nomadă ; ast-fel, pe o suprafață de 276,500 kil. patr., rătăcesc abia vre-o 350,000 locuitori, ceea ce nu dă nici chiar doi locuitori de kil. patr. Guvernul este negreșit despotic.

Kelat, o grămădire de colibe primitive, care poate număra vre-o 14,000 suflete, se ia drept capitala. *Gondova* spre Nord este un punct de întâlnire al caravanelor.

CAP. III.

ASIA MERIDIONALĂ

§ 1. **INDIA.** Se mărginește la Nord cu munții Himalaya; la Est cu Indochina (o parte) și Golful Bengal; la West cu marea de Oman și la Nord-West cu Afganistan și Belucistan,

Suprafața totală trece de 4,111,000 kil. patr. și populațiunea apropie țifra de 259 milioane suflete; ceea ce dă o densitate de 63 loc. pe kil. patr. Indienii aparțin rasei brune, formată din amestecul rasei albe cu cea neagră.

Afară de Himalaja, care o mărginește spre Nord, India este prevăzută pe coasta occidentală cu lanțul *Gașilor occidentali*, iar pe cea orientală cu acela al *Gașilor orientali*. La Nord de aceștia sunt munții *Vindia*. Toți împreună formează un triunghi cu vârful spre Sud, numit *Decanul*.

India este udată de trei cursuri mari de apă.

1). *Brahmaputra*, care vine din Tibet.

2). *Gangele*, care vine din Himalaia, se unește la gura lui cu Brahmaputra și ambele întrunite se aruncă în golful de Bengal.

3). *Indul*, care pleacă tot din Himalaia, dar care curge în direcție opusă și se aruncă în marea de Oman. *Mahanadi*, *Godaveri*, *Chrisnă* și *Caveri*, tributari ai golfului de Bengal, sunt mai mici.

India este una din cele mai vaste posesiuni engleze, care se împarte în posesiuni directe și indirecte. Cele directe sunt guvernate de funcționari englezi, cele indirecte plătesc tribut.

Bogățiile Indiei sunt nenumărate.

Pe la Nord, în regiunea Indului, se produc cereale. Oile din valea Cașemirului dau o lână mai fină de cât mătasea.

Pe valea Gangelui se produce orez, bumbac, opium și indigo în cantități considerabile.

În regiunea Decanului, cafea, scorțișoare, cuișoare trestie de zahăr etc.

Cai, boi, cămile, oi și elefanți se înnumără cu milioanele. Gândacii de mătase sunt mai cu seamă prin Bengal.

Se exploatează fier, cărbuni, aur și pietre prețioase.

Industria progresează din zi în zi. Cașemirurile de India sunt până astăzi neîntrecute.

Calcuta (685,000 loc.) aproape de gura Gangelui. Este capitala coloniilor engleze. Mare port.

Bombay (773,000 loc.) port pe marea de Oman.

Madras (406,000 loc.) port pe golful de Bengal.

Haiderabad (355,000 loc.) oraș important în centru.

Luknow (261,000 loc.) *Benares* (200,000 loc.) *Delhi* (173,000 loc.) *Patna* (171,000 loc.) etc. sunt orașe principale.

Goa, Diu și Damaun, pe coastele mării de Oman, sunt orașe portugeze.

Chandarnagor, pe Gangele *Ianaon*, *Pondicheri*, *Karical* pe golful de Bengal și *Mahe* pe marea de Oman, sunt franceze.

§ 2. **INDOCHINA**. Indochina se mărginește la Nord cu China; la Est cu marea Chinei; la West cu golful de Bengal și India.

Suprafața acestei peninsule este dominată de un vast platou numit *Laos*, care trimite spre Nord-West lanțul munților *Kang-tan*, până la defileul Brahmaputrei, iar spre Sud munții *Ofir* până la vârful peninsulei Malaca.

Prin văile acestui platou curg patru mari fluvii de la Nord spre Sud: *Me-Kong* și *Menam* cari se varsă în mare Chinei și *Saluenul* cu *Irauadi* în golful de Bengal.

Populațiunea aparține rasei brune, formată din amestecul rasei galbene cu cea neagră.

Din punctul de vedere politic se împarte în state independente, colonii engleze și colonii franceze.

Statele independente sunt două:

§ 3. (1). **BIRMANIA**. propriu zisă, situată la Nord, între China, Tonkin, Siam și Birmania engleză.

Pe o suprafață de vre-o 500,000 kil. patr. trăește o populație de peste 6 milioane suflete.

Cultura grâului, orezului, tutunului și cea-

inului constituie bogățiile principale. Animalele domestice puține. Mine bogate dar neexploatate.

Industria nulă.

Mandalay (100,000 loc.) Este capitala imperiului.

§ 4. (2). **SIAM** la Sud de Birmania, între Annam, Cambodgele, Siam și teritoriul Rangun.

Este locuit de o populațiune de aproape 6 milioane suflete pe o suprafață de 726,800 kil. patr.

Cultura orezului, a trestiei de zahăr și a piperului sunt bogățiile principale. Posedă turme numeroase de animale domestice. Mine bogate ca și Birmania, dar neexploatate.

Bang-Kok (600,000 loc.) situat pe golful Siam este capitala imperiului.

§ 5. **POSESIUNILE ENGLESE** ocupă toată partea de West a Indochinei. Coprinde următoarele guvernăminte: **Birmania britanică**, teritoriile **Aracan**, **Pegu** și **Tenasirim** și guvernământul **strîmtorilor**.

Cele d'ântâi au drept capitală orașul **Rangun**, situat pe delta fluviului Irauadi (180,000 loc.)

Guvernământul strîmtorilor coprinde insula **Paulo-Pinany**, teritoriul **Wellesley** și insula **Singapore**, cu capitala **Georgetown**.

Bogăția de căpetenie a acestor regiuni este cultura orezului, a piperului, a trestiei de zahăr și a bumbacului.

§ 6. **POSESIUNILE FRANCEZE** ocupă toată partea orientală a peninsulei. Ele coprind patru state: *Chochinkina de jos* și *Tonkin*, posesiuni directe: *Anaamul Cambodjele*, puse sub protectoratul francez.

Suprafața totală a acestor ținuturi apropie țifra de un milion kil. patr.; iar populațiunea nu trece peste 15 milioane suflete.

Orez, bumbac, porumb, trestie de zahăr și pescăria constituie bogăția lor principală. Pădurile sunt întinse și nenumărate. Se găsește mine de fier, cupru și saline bogate.

Saigon (65,000 loc.) Capitala Cochinchinei. Este primul port al coloniilor franceze din Indochina.

Penom-penh (35,000 loc.) Capitala Cambodgelui.

Hue (50,000 loc.) Capitala Annamului.

Hanoi (150,000 loc.) Situat la îmbucătura fluviului Si-Kiang, este capitala Tonkinului.

În insulele *Paulo-Condora*, situate ceva mai spre Sud, Francezii au stabilit un penitenciar.

CAP. IV.

ASIA ORIENTALĂ

§ 1. **CHINA** ocupă pe globul pământesc una din cele mai vaste întinderi.

Se mărginește la Nord cu Siberia, de care

se desparte prin munții Altai și fluviul Amurul ; —la Est cu marea Japoniei, marea Galbenă și marea Chinei ;—la Sud cu Indochina și India ; iar toată marginea de Vest se află pe înălțimile platoului central al Asiei.

Suprafața totală a imperiului Chinez se urcă la enorma țifără de 11,574,000 kil. patrați.

Pe această vastă întindere, China prezintă mai toate varietățile de sol. In partea de Vest este dominată de cei mai mari munți dupe glob, anume de ramurile munților *Himalaya*, *Kuen-lun*, *Tianchan* și *Altai*, cari formează între dênșii vastul platou central al Asiei. Un alt lanț de munți, *Ching-han*, mărginește spre Est o vastă pustie, numită *Gobi*, pe o suprafață de peste un milion kil. patr. Spre Sud-Est alte lanțuri de munți *Peling* și *Nanling*, accidentează solul, prelungind ramurile lor până la țărmul mării.

Cinci basinuri principale acoperă toată suprafața Chinei.

1). *Amurul* care curge spre Est formează limita despre Siberia și se urcă în marea de Okotzk.

2). *Pei-ho*, care se varsă în golful Pecili.

3). *Hoang-ho*, urmează aceiași direcțiune și se varsă tot în golful Pecili. Acest fluviu cauzează mari stricăciuni prin revărsările sale, din care cauză Chinezii 'l numesc «nenorocirea» Chinei.

4). *Iang-ce-Kiang*, cel mai mare dintre toate, vine tocmai din Tibet, udă în cursul inferior o regiune fertilă și se varsă în marea Chinei.

5). *Si-Kiang*, mai scurt, udă marele oraș Canton și se varsă tot în marea Chinei.

Prin centru și la Vest clima este continentală în toată puterea cuvântului. Pe țărmurile sudice este mai dulce.

Populațiunea Chinei atinge țifra de 402 milioane suflete, ceea ce în genere ar da o densitate numai de 35 locuitori pe kilometru patrat. Dar imperiul Chinei se împarte în cinci părți și anume: *Tibetul* cu capitala *Lassa*, spre Sud-Vest; *Turkestanul Chinez* spre Vest;—*Mongolia* cu capitala *Urga*; *Mandciuria* cu capitala *Mukden*, spre Nord și China propriu zisă, cu capitala Pecking. În aceasta din urmă, populația trece de 480 milioane locuitori, de unde o densitate de 94 locuitori pe kilometru patrat. Prin cele alte ținuturi, mai cu seamă prin Mongolia, populația este foarte rară.

Toți locuitorii Chinei aparțin rasei galbene. Cei de Vest țin de ramura *mongolică*, iar cei de Est de cea *Sinică*.

Religiunea dominantă este Budismul. Chinezii învățați profesază doctrina lui Confucius, iar o parte din Mongoli sunt mahomedani.

Bogățiile Chinei sunt nenumărate, vorbind în special de China propriu zisă.

Pe la Sud se produce orez, trestie de zahăr, camfor și mai cu seamă **Ceaiul**, care este o producțiune proprie a Chinei. **Gândacii de mătase** sunt o producțiune națională.

Pe la Nord se produc și cereale. Posedă animale numeroase, dar cai puțini.

Dintre minerale se exploatează numai **Kao-linul** și prea puțin fier, cărbuni și cositor.

Industria Chinezilor este foarte întinsă și variată. Se deosebesc înainte de toate **țesăturile de mătase**, de lână, covoarele de Tibet etc.

Porțelanurile Chinei sunt neîntrecute.

Peking (1,600,000 loc.) Pe canalul ce pleacă din Pei-ho. Este capitala Chinei. Industrie întinsă.

Tientsin (950,000 loc.) Ceva mai la Sud. Oraș deschis Europeilor ¹⁾. Reședința ambasadurilor.

Canton (1,600,000 loc.) Pe Sikiang. Port deschis.

Nan-king (500,000 loc.) Pe Yang-ce-Kiang. Industrie întinsă. **Hang-Keu** (770,000 loc.), **Fu-ceu** (630,000 loc.) **Ning-po** (240,000 loc.) etc. sunt porturi deschise Europeilor.

Makao este portugez și **Hong-Kong** este Englez. Ambele sunt situate în câte o insulă spre Sud de Canton.

Orașele din interior prezintă puțină importanță.

§ 2. **JAPONIA**. Acest imperiu este compus

¹⁾ Se numește ast-fel toate porturile în care Europeii au dreptul de a face comerț.

din patru insule mari: *Yezo*, *Nippon*, *Sikoku*, și *Kiu-Siu*. Jumătate din Kurile și arhipelagul Liu-Kiu fac parte din acest imperiu.

Se mărginește la Nord cu marea de Okotzk; la Est cu oceanul Pacific; la Vest cu marea Japoniei și la Sud cu marea Chinei.

Cele patru mari insule sunt acoperite prin centru cu munți vulcanici, din care o mare parte în activitate. Cursurile de apă sunt fără nici o însemnătate.

Ca și Chinezii, Japonezii sunt galbeni și țin de ramura sinică. Pe o suprafață de 382,000 kilometri pătrați, se află o populație de peste 38,507,000 locuitori, ceea ce dă o densitate de 100 locuitori pe kil. patr. O parte dintr'ânșii practică religia lui *Sinto*, restul sunt Budiști.

Guvernul s'a schimbat de curând într'o monarhie constituțională, singura de acest fel care există în Asia.

În ceea ce privește solul și clima, ea este aproape aceeași ca și în China, prin urmare găsim în Japonia cam aceleași bogății.

Ceea ce deosebete pe Japonezi de Chinezii este dorința Japonezilor de a adopta cultura popoarelor Europene și în special pe aceea a Francezilor. Din această cauză și cultura și industria Japonezilor este superioară culturai Chinezilor.

Tokio (Yeddo, 903,000 loc.) Situat pe țărmul

Pacificului, în insula Nippon, este capitala Japoniei.

Osaca (362,000 loc.) Situat mai la Sud. Port.

Kioto (246,000 loc.) *Kanasava* (98,000 loc.)

Yokohama (90,000 loc.) *Hirosima*, *Kagosima*, *Nagasaki*, etc. sunt porturi însemnate.

§ 3. **COREA.** Acesta este un regat, care cuprinde tot ținutul peninsulei ce poartă numele de Coreea.

Suprafața lui este de 218,000 kil. pat. și populația trece de 10,500,000 suflete.

Ca rasă ei se aproprie mai mult de Japonezi și practică în mare majoritate religia Budistă.

Coreanii sunt energici și inteligenți. Ei practică o industrie variată. Hârtia lor este tot așa de bună ca aceea a Chinezilor și Japonezilor. Se remarcă de asemenea preparațiunea pieilor, aceea a porțelanului și alte industrii.

Orașul *Seul* (250,000 loc.) este capitala regatului.

Fusan, pe coasta de Sud; *Gensan*, pe cea de Est și *Jenseu* pe cea de Vest, sunt porturi deschise Europeilor.

CAP. V.

ASIA RUSEASCĂ

Cuprinde tot Nordul Asiei, și se compune din Siberia și Turkestan.

§ 1. **SIBERIA** ocupă singură o suprafață de 12,457,700 kilometri patrați. Afară de partea de Sud și Est, acoperită de ramurile munților Altai și Stanovoi, restul se prezintă sub forma unei câmpii, ale cărei țărmuri se confundă cu golfurile Oceanului.

Marile basinuri *Obi*, *Ienisei*, *Lena*, *Indigirca*, *Kolima* etc., ocupă această câmpie, ducând în oceanul înghețat apelor lor nefolositoare.

Clima este foarte rece. În partea de Nord iarna este perpetuă. Nu se observă puțină căldură de cât prin Sud-Vest și pe malurile Amurului. Prin aceste regiuni se practică puțină agricultură.

Populațiunea totală, care abia trece de 4 milioane suflete, este cea mai rară dupe suprafața globului. Nomazii din Nord nu cunosc alt animal de cât rena. Spre Sud se mai găsesc cai, boi și numeroase turme de oi.

Blănăriile, pescuitul morunului, în marea de Okotzk și minele de aur și argint constituie singurile bogății ale acestei vaste regiuni.

Tobolsk, situat la confluența râurilor Tobol și Irlici, este capitala Siberiei și reședința guvernatorului rus.

Tomsk, *Omsk* și *Semi-palatinsk* sunt orașe importante în regiunea de Sud-Vest.

Nicolaewsk (5000 loc.) la îmbucătura Amurului și *Alexandrowsk*, mai la Nord, sunt porturile Siberiei pe marea de Okhotsk.

§ 2. **TURKESTAN.** Sub această denumire se înțelege ținuturile coprinse între Siberia, Caspica, Persia, Afganistan și platoul Central.

Suprafața acestei regiuni dominată de vas-tul platou central, atinge țifra de 3 milioane kilometri patrați.

Doă mari fluvii curg de la Sud-Est către Nord-Vest. Acestea sunt *Sirdaria* și *Amudaria*. Ele se aruncă în lacul Aral.

Clima în această regiune, este cea mai continentală dupe glob. Situată departe de ori ce influență maritimă, și pe un platou înalt și deschis la toate vânturile, suferă niște ierni lungi și friguroase și niște veri scurte și arzătoare, din care cauză și vegetația este cu totul săracă.

Prin aceste ținuturi locuiesc Mongolii, tipul cel mai desăvârșit al rasei galbene.

O parte dintr'ânșii sunt nomazi și păstori. Alții s'au reunit în chanaturi, supunându-se autorității unor împărați (Chani). Cele mai importante din aceste chanaturi sunt: *Chiva*, *Samarkand* și *Buchara* pe Amudaria; *Taskend* și *Tokand* pe Sir-Daria, chanaturile *Kuldja*, *Kaşgar*, *Jarkard*, situate pe basinul fluviului Tarim, fac parte din Turkestanul Chinez.

Pe șesurile apelor, se cultivă câte-va cereale, restul însă este dominat de pustii aride, presărate cu oaze. Unica bogăție a locuitorilor constă în creșterea vitelor.

Buchara (150,000 loc.) este orașul cel mai important.

Samarcand (33,000 loc.) Posedă scoale musulmane și fabrică renumita hârtie de mătase.

Jarkand, *Chiva*, *Kasgar*, *Merv* sunt principalele centruri de populație din această regiune, pusă deja sub protectoratul rus.

De curând s'a pus în circulație o cale ferată care pleacă din țărmul Caspiceii și strebate Turkestanul până la Samarkand.

PARTEA IV.

CAP. I.

A F R I C A

§ 1. **SITUAȚIUNE.** Spre Sud de Europa, dincolo de Mediterana, se întinde continentul African, pe o suprafață de vre-o 30 milioane kilometri patrați.

Acest continent este străbătut cam pe la mijloc de către Ecuator, ceea ce însemnează că jumătatea despre Sud cade în emisferul austral, iar cea mai mare parte între cele două tropice.

§ 2. **MARGINILE.** Marea Mediterană udă Africa spre Nord, de la Gibraltar și până la Canalul de Suez; ea nu formează de cât un

singur golf de oare-care importanță; acesta este golful *Sirta* la Tunizia.

Spre Est se mărginește cu marea Roșie, de la canalul de Suez până la strămtorea Bab-el-Mandeb și cu oceanul Indian, până la capul Acelor. În acest Ocean se află insula *Socotora*, la Est de capul Guarda-fui, apoi mai spre Sud grupurile *Seișele* și *Amirante* și marea insulă Madagascar tot așa de mare cât Franța. Spre Nord-Est de această insulă se află grupul *Comorinelor* și spre Est acela al *Mascarinelor*.

Partea de Vest a Africei este udată toată de oceanul Atlantic, care formează marea golf al *Guinei*.

În partea de Nord se găsesc grupurile *Azorele*, *Maderele*, *Canarii* și *Capul Verde*; în golful Guinei, insulele *Fernando-Po*, *Anabon*, *Insula Prințului* și *St. Tomas*, iar spre Vest, înăuntrul Oceanului, S-ta *Elena* și *Ascensiunea*.

§ 3. **RELIEFUL SOLULUI.** Din acest punct de vedere Africa prezintă un aspect cu totul diferit de acela al Asiei. Pe când în acest din urmă continent, munții sunt în centru în Africa munții sunt aproape numai pe țărmuri.

Ast-fel, găsim munții *Atlas* spre Nord-Vest, pe țărmul Mediteranei; lanțul *Fota-Djalon*, în Senegambia și terasele *Occidentale*, în Guinea de Sud, pe țărmul Atlanticeii; apoi lanțul

Drakenberg și munții Lupata cu prelungirile lor, pe țărmurile oceanului Indian.

În sfârșit masiful *Abisinian* și lanțul *Arabic*, în Egipt pe țărmul mării Roșii.

În interiorul Africei solul se prezintă sub următoarele trei forme: De la Munții Drakenberg spre Nord se ridică *platoul austral*, până ce trece ecuatorul, imediat solul se lasă în jos și se transformă într'o câmpie întinsă și bogată care domină Sudanul, iar de pe la 15-a paralelă începe pustia *Sahara*, cea mai mare dupe glob, care ține până la poalele munților Atlas.

§ 4. *APE*. Printre cursurile de apă ale Africei se găsesc câte-va de dimensiuni considerabile.

Cel mai mare este Nilul, 6470 kilometri, socotit al doilea fluviu din lume. El ese din lacul Nianza, curge spre Nord și se varsă în marea Mediterană. Cele cari merg în Atlantica sunt *Senegalul* și *Gambia*, cari isvorăsc din Fota Djalon;—*Nigerul* care curge opus cu cele precedente;—*Ogue*, care curge pe lângă ecuator;—*Congo*, care isvorește din platoul Austral și *Orangele*, care vine din munții Drakenberg.

În Oceanul Indian merge două fluvii mai importante: *Limpopo*, care pleacă din masivul Drakenberg și *Zambezul* din platoul Austral.

În regiunea ecuatorială se află o imensă regiune de lacuri întinse, printre cari se pot nota *Albert* și *Victoria Nianza*, *Tanganica*, *Moero*, *Banguela* și *Niasa*.

În Sudan se află de asemenea marele, lac *Ciad*, care nu comunică cu Oceanul.

§ 5. **CLIMA.** Dupe cum cea mai mare parte a acestui continent cade între tropici, urmează să fie dominată în această parte de o climă toridă. În adevăr aci nu se ved de cât două anotimpuri: ploios și secetos.

Prin partea de Sud se observă o climă mai temperată, iar pe coastele Mediteranei, se simte clima dulce particulară acestei mări.

§ 6. **POPULAȚIUNEA** Africei aparține la două rase deosebite: Rasa albă la Nord, de cari țin Semiții și Berberii și rasa Neagră în tot restul. Pe la Sud și prin toate porturile se află Europenii cari sunt albi.

Țifra populațiunei nu se cunoaște în mod exact. S'a evaluat totuși 203 milioane suflete.

§ 7. **IMPARTIREA POLITICA.** Din acest punct de vedere Africa se împarte în colonii europene, State independente și state barbare. În interiorul Africei însă se găsesc milioane de negrii, cari duc încă o viață cu totul primitivă.

CAP. II.

REGIUNEA MEDITERANA

§ 1. **MAROCU** (imperiu). Statele udate de Mediterana sunt coprinse între Mediterana și Gibraltar la Nord;—Algeria la Est;—Sahara la Sud; — Atlantica la Vest. Suprafața este de 812,300 kilometri pătrați.

Populația 6,140,000 loc., ceea ce dă o densitate de aproape 8 locuitori pe kil. p.

Apartține familiei *semitice* și *berberă*. Religiunea dominantă este cea mahomedană. Guvernul este o monarhie absolută.

Munții Atlas care domină partea de Sud trimite câte-va cursuri mici de apă, ca *Muluia*, *Sebu* și *Tensift* în oceanul Atlantic.

Bogățiile acestei țări constau din cultura cerealelor, a orezului, bumbacului și alte plante. Migdalul, Curmalul, Maslinul, Portocalul și via cresc cu îmbelșugare.

Se găsesc mulți cai de rasă arabă, asini, cătâri, oi, capre și cămile. Industria e înapoiată.

Fez (150,000 loc.) pe *Sebu*, este capitala imperiului. *Maroco* (50,000 loc.) oraș important. *Tanger* (20,000 loc.), *Mogador*, *Rabat-Saleh* etc., porturi pe Atlantica. *Tetuan*, *Ceuta* și *Melila* pe Mediterana sunt ale Spaniei.

§ 2. **ALGERIA** posesiune franceză, este coprinsă între Maroco la Vest;—Mediterana la

Nord; — Tunis și Tripoli la Est; — Sahara la Sud. Suprafața este de 667,000 kilometrii pătrați și populația aproape 4 milioane locuitori, adică șase locuitori pe kilometru pătrat. Este însă mult mai densă pe țărmii Mediteranei.

Această populație compusă din Arabi, Kabilie, Mauri, Francezi, Turci și Ebrei, fac parte din rasa albă.

Munții Atlas trimit în Mediterana micile fluvii, *Ued-el-Kebir*, *Ued-el-Berber* etc.

Bogățiile acestei regiuni constau în cereale, cari se produc în abundență, tutun, bumbac, in, via, maslini, portocali, lămâi, curmale etc. cari se înnumără cu milioanele. Se găsește mulți cai de rasă arabă, oi, capre, asini, boi și mai cu seamă cămile.

Se nutresc și mulți gândaci de mătase.

Minele sunt abundente. Industria progresa.

Alger (75,000 loc.) Port pe Mediterana. Reședința guvernatorului francez. *Oran* (68,000 loc.), situat spre Vest port. *Constantina* (45,000 loc.) *Bon*, *Filipevil* sunt orașe importante.

§ 3. **TUNISIA.** Posesiune franceză, protectorat. Se mărginește la Nord și Est cu Mediterana, la Sud și Vest cu Algeria.

Este acoperit la Sud cu ultimile ramificațiuni ale munților Atlas, cari trimit spre Nord câte va mici cursuri de apă.

Suprafața sa este de 116,300 kilometri pătrați

trați. Populațiunea, identică ca aceea a Algeriei se urcă la 1,500,000 locuitori, adică 13 locuitori pe kilometrul patrat. Tunisul este guvernat de șeful său propriu, dar pus sub protectoratul Franței.

Bogățiile sale sunt identice cu acelea ale Algeriei, adică cereale, maslinul, portocalul, curmalul, tutunul etc. Ca animale sunt oile cu coada groasă, cai, cămile etc. Multe mine de fier, cupru și alte minerale. Industria este încă la început.

Tunis (145,000 loc) Situat pe golful Tunis, în locul unde erea altă dată Cartagina. Reședința beiului și a reprezentantului francez etc.

Kairuan (15,000 loc.) In interior. Oraș sfânt al musulmanilor. *Sfax*, *Susa* și *Hamamet*, porturi mici.

§ 3. **Tripolis**. Stat vasal Turcilor. Se întinde de a lungul Mediteranei, între Algeria, Sahara și Egiptul.

Suprafața totală este de 1,033,300 kilomeetri patrați. Este în mare parte pustiu și nisipos și nu e locuit de cât pe țărmii mării și prin oazele din interior *Fezan*, *Barcah*, *Hamadan*, *Murzuk*, *Gat* și *Gadames*.

Prin aceste regiuni se cultivă grâu și arbori fructiferi ca curmalul, portocalul etc. Caii, oile și cămilele sunt animalele domestice. Sarea este

bogată prin lacurile secate. Industria este cu totul primitivă.

Tripolis (50,000 loc.) Port pe Mediterana și capitala statului. **Bengazi** (22,000 loc.) situat mai spre Est. Prin oaze se găsesc orașele Murzuk, Gat și Gadames.

Din aceste oaze, pleacă marile călătorii cu caravanele, cari străbat Sahara.

§ 5. **EGIPTUL.** Vice regat tributar imperiului turcesc. Egiptul este statul cel mai important din Africa. La Nord se mărginește cu Mediterana; la Est cu canalul de Suez și cu Marea Roșie; la Sud cu Abisinia și cu Sudanul Egiptean și la Vest cu pustia Saharei, fără o anume limită determinată.

Partea de Vest este aridă, nisipoasă și acoperită cu numeroase oaze. Pe litoralul mării Roșie se întind un șir de coline mici, cari constituie lanțul munților *Arabici*.

Prin mijloc curge marele fluviu *Nilul*, care izvorăște din lacul Albert Nianza. Direcțiunea lui este de la Sud la Nord la *Kartum* primește pe Nilul *albastru*. La Cairo începe Delta, care se compune din mai multe brațe dintre care două mai importante, Rozeta și Damietta.

Suprafața Egiptului este de 1,021,350 kilometri pătrați; iar populația apropiată țifra de 7 milioane locuitori, densitatea prin urmare nu e nici de 7 locuitori pe kilometru patrat.

Locuitorii Egiptului sunt foarte amestecați, Egiptul fiind locul de trecere al tuturilor popoarelor cari au năvălit din Asia. Sunt negreșit toți de rasa albă, dar domină ramura aramaică, apoi cea semitică, libică și chiar europeană. Religionea dominantă este cea musulmană.

Se deosebește Egiptul propriu zis, până la Kartum și Sudanul Egiptean, spre Sud.

Cultura grâului este istorică în Egipt. În vechime grânele din Egipt nutreau și pe Greci și pe Romani. Debordările periodice ale Nilului fertilizează cu prisosință solul.

Se cultivă cu succes bumbacul și trestia de zahăr. Legumele și orezul sunt abundente.

Se găsesc în cantități numeroase cai, asini, boi și mai cu seamă oi și cămile.

Bogățiile minerale sunt de asemenea numeroase. Se găsesc cariere de porfir, marmură, natron și sarea care se exploatează.

Industria este înapoiată.

Cairo (375,000 loc.), la vârful Deltei este capitala vice-regatului. Oraș comercial.

Alexandria (231,000 loc.) Cel mai mare port al Africii. Importanța lui datează din vechime.

Tantah (34,000 loc.) **Zagazig** (20,000 loc.) târguri importante în deltă, **Port-Said** (17,000 loc.) și **Port-Suez** (11,000 loc.) sunt niște porturi așezate la căpătâele canalului de Suez.

Sudanul Egiptean se compune din provin-

căile: Darfur, Senaar și Cordofan. Orașele principale sunt: *Kartum*, la confluența celor două brațe ale Nilului, *El-Obeid* și *Kasala* situate mai spre Sud.

CAP. III.

AFRICA CENTRALA

§ 1. **SAHARA.** Este o pustie vastă, care se întinde pe o suprafață de peste 6 milioane kil. pătrați. Mai pretutindeni este acoperită de un nisip mărunț și așa de ușor în cât la cea mai mică adiere de vânt se ridică în valuri

La distanțe destul de mari se află răspândite locuri cari sunt acoperite cu vegetație, mai cu seamă iarbă și palmieri. Aceste locuri se numesc oaze. Cele mai principale sunt: *Adrar*, *Tuat*, *Air* sau *Azben*, *Tibesti* etc.

Prin aceste oaze locuiesc Maurii spre West, către Atlantica, Tuaregii în centru și Tibușii spre Est către Egipt. Mare parte dintr'ânșii duc o viață de nomazi. Practică toți fără escepție mahomedanismul. Numărul lor nu atinge nici trei milioane.

Palmierul și puține cereale, sunt singurele bogății vegetale. Cămila, caprele și oile sunt singurele animale. Se vînează struțul și se estrage multă sare, care se vinde în Sudan.

§ 2. **SUDANUL.** Se mai numește și *Nigriția* sau țara Negrilor. Se află situat la Sud de Sahara între Senegambia, Giunea Nordică, platoul Austral, Egiptul și Abisinia.

Este o câmpie întinsă, susținută la West de masivul *Djalon* și la Est de cel *Abisinian*.

Este udat în partea de West de marele fluviu *Niger*, care pleacă din munții Djalon, se îndreptează spre Nord până la nisipurile Sahariei și apoi, în forma unui cerc, spre Sud, până la vărsarea sa în golful Guinei. În centrul Sudanului se formează marele lac *Ciad*, alimentat de câte-va cursuri mici de apă.

Pe o suprafață de vre-o 4,386,000 kil. patr. trăește o populație de Negrii, care atinge țifra de 81,700,000 suflete.

Ei sunt împărțiți în mai multe state, având fie-care șefii sau sultanii lor proprii, se înțelege despoți. Printre aceste populațiuni se deosebesc Felahii sau Peulhii, cari domină mai tot Sudanul occidental și central.

Statele principale sunt *Socoto* cu capitala *Socoto* (20,000 loc.) Orașul cel mai mare este *Yacobo* (150,000 loc.) *Bumbara* cu capitala *Segu. Masinia* cu capitala *Timboctu*, situat pe Niger, la limita Saharei și punctul unde se reunesc caravanele cari străbat Sahara.

În partea de Est, pe lângă lacul Ciad, se află statele *Bornu*, cu capitala *Kuka*; *Kanem*

cu capitala *Mao*; *Uadai* cu capitala *Uarah* și altele mai mici.

§ 3. **ABISINIA** (regat). Se află situată la Sudul Egiptului și învăluită de cele alte părți cu Sudanul, ținuturile *Galas* și *Somali*.

Suprafața acestei țări este de 333.280 kil. patr. Este acoperită de masivul *Abisinian*, ale cărui ramuri se întind în toate direcțiunile.

Clima este temperată pe înălțimi și arzătoare prin locurile joase.

Se produc cereale, fructe diferite, cafea, bumbac și altele. Se nutrește cai, asini, oi, cămile și boi. Conține mine de aur, fier etc.

Industrie puțină.

§ 4. **SENEGAMBIA**. Senegambia se află situată la Vestul Africei, între fluviul Senegalul și Guinea de Nord și Oceanul Atlantic.

Este brăzdată la Est de ramurile masivului *Fota-Djalon* și udată de două mari fluvii: *Senegalul*, care curge spre Vest și se varsă lângă portul St. Louis și *Gambia*, care curge în aceeași direcțiune mai la Sud și se varsă lângă S-ta Maria de Baturst.

Toată regiunea este stăpânită de două națiuni europene.

Partea de Nord, numită *Senegalul*, stăpânită de Francezi, iar cea de Sud, de Englezi.

Populațiunea din întreaga regiune este neagră.

Spre ocean domină o climă toridă. Către munți este ceva mai recorită.

Bogățiile acestei regiuni constau în gomă arabică, arachide, piper, tutun, bumbac, etc. Vegetațiunea este puternică din cauza abundenței ploilor. Pădurile constituie o bogăție fără seamăn. Atât animalele domestice cât și mai cu seamă cele sălbatice abundă cu prisos.

St. Louis (15,000 loc.) la gura Senegalului și *Goreea* într'o insulă aproape, sunt principalele stabilimente franceze din Senegal.

St. Maria de Baturst (8,000 loc.) Este capitala coloniilor Engleze din Gambia.

Archipelagul Bissagos și cele două mici porturi *Cacheo* și *Bissao* sunt ale Portugezilor.

§ 5. **GUINEA.** Această regiune care se prelungeste pe literalul Atlanticei până la fluviul Orangele, se împarte în două:

1). *Guinea de Nord*, coprinsă între Senegambia și ținutul Camerun.

Această regiune este acoperită spre Nord cu ramurile munților Fota Djalon ¹⁾. Din aceste ramuri curg spre Sud numeroase cursuri de apă mici și fără importanță. In partea de Est însă este udată de cursul inferior al fluviului Niger.

¹⁾ Relațiunea dată în ultimile timpuri de exploratorul *Binder*, arată că lanțul munților Kong, care se vede în toate geografiile, nu există, și că nu e alt-ceva de cât un șir de coline, ramificări ale munților Djalon.

Clima este caldă cu deosebire, și pe multe locuri nesănătoasă pentru Europei. Populațiunea indigenă este neagră.

Bogățiile sunt cam aceleași ca în Senegambia.

Se află mulți elefanți, rinoceri și ipopotami cari dau fildeşul.

Toate stabilimentele înșirate pe această coastă sunt stăpânite de Englezi, Francezi și Germani.

Stabilimentele Engleze cele mai importante sunt: *Free-Town* (4,000 loc.); *Monrovia*, capitala republicei *Liberia*, înființată de Englezi pentru negrii liberați din America, *Harper*, *Cap-Coast*, *Lagos*, *Axim* și *Elmina*.

Cele franceze sunt: *Grand-Bassan*, *Asinia*, *Uidach* și *Porto Novo*. Germanii stăpânesc câte-va sate, situate între *Uidach* și *Lagos*.

În interior se află mai multe sate barbare; *Dahomey* cu cap. *Abomey*. *Achantis* cu capitala *Cumasia* și altele.

2). *Guinea de Sud*, care coprinde următoarele regiuni:

a). Ținutul *Camerunului*, dominat de muntele *Camerun*, care este stăpânit de Germani.

b). Ținutul *Loango*, cu capitala *Gabon*, stăpânit de Francezi. Ambele aceste ținuturi sunt despărțite printr'un mic fluviu, *Del Campo*.

c). Statul *Congo*, care ocupă tot basinul acestui fluviu pe o suprafață de 2,735,500 kilometri pătrați, cu o populațiune de peste 27

milioane suflete. Capitala acestui stat, fondat numai din 1885, este *San-Salvador*. El posedă, d'a lungul fluviului, mai multe stațiuni ca *Stanleypool*, *Brazzaville*, *Leopoldville*.

d). *Angola* și *Bengolue*, stăpânite de Portugezi, cu orașele *San Paul de Loanda* și *San Filip de Benguela*.

e). Țara Hotentotilor, negri cei mai primitivi, stăpânită de litoral de Germani, unde și-au stabilit portul *Angra-Pequena*.

Intreaga regiune este foarte bogată în producțiuni vegetale și minerale.

În statul Congo agricultura face progrese. Pe acest fluviu circulă deja bastimente. S'a început deja construcțiuni de căi ferate.

CAP. IV.

AFRICA DE SUD

Această parte a Africei coprinde următoarele ținuturi :

a) *Colonia Capo*, cu *Natulul* și *Cafre-ria engleză*.

b) Republicele *Orangele* și *Transvalul*.

Intreaga regiune este dominată de masivul *Drakenberg*, cel mai important din Africa. Acest masiv trimite ramurile sale până la țărmurile Oceanului, proiectând colțul meridional al Africei.

Din acești munți isvorăsc două mari fluvii:

Orangele, care curge spre Vest și *Limpopo*, care curge spre Est. Ambele mărginesc întreaga regiune spre Nord.

Clima acestor regiuni este temperată și destul de sănătoasă. Ploile sunt foarte rari, ceea ce pe unele locuri împiedică vegetațiunea.

Flancurile munților prezintă pășuni întinse, iar prin văi se cultivă cu succes cerealele și via.

Bogăția principală constă în creșterea viteilor, mai cu seamă a oilor cari se înnumără cu milioanele, și în lemnele de construcțiune.

Se exploatează diamantul în ținutul Griquasilor.

Capo (60,000 loc.) Situat lângă capul de Buna Speranță, este capitala Coloniei.

Port-Elisabet (18,000 loc.) *Port-Natal* (17,000 loc.) *East London*, etc. sunt porturi.

§ 2. **ORANGELE**. Intre cursul superior al fluviului Orangele și un afluent al său *Vaal* se află republica *Orangele*, locuită de Olandezi.

Suprafața este de 107,439 kil. pat., iar populația 133,518 locuitori, afară de Negri. Bogăția de căpetenie, constă în creșterea vitelor.

Blömfountain (35,000 loc.) este capitala republicei. *Wingurg* (2000 loc.) oraș principal.

§ 3. **TRANSVAAL**. La Nord de Orangele, până la țărmul fluviului Limpopo și până la oceanul Indian, se întinde republica *Trans-*

vaal. Suprafața sa este de 315,590 kilometri pătrați și populațiunea 375,000 locuitori, tot olandezi, afară de Negrii.

Posedă aceleași bogății ca și Orangele.

Pretoria (3000 loc.) este capitala. *Potchefstrom* (2000 loc.) *Heidelberg* (2000 loc.) etc. sunt orașe.

La Nord de peninsula Natal, între munții Drakenberg și oceanul Indian se coprinde țara *Zulușilor* sau *Cafreria*, care se întinde până la fluviul Limpopo. Ea este populată de mai multe triburi de Cafrii Zuluși, cari dupe mai multe lupte cu Englezii, parte dintr'înșii au fost supuși și țara lor anexată la coloniile Engleze.

CAP. V.

AFRICA ORIENTALĂ

§ 1. *MOZAMBICUL*. Spre Nord de țara Zulușilor, regiunea Negrilor se urmează fără întrerupere până la Zambez, sub numire de ținutul *Gaza*, iar de aci spre Nord, până la limita Zanghebarului, se întinde *Mozambicul*, locuit și el de Negrii și Cafrii, supuși în partea dominațiunei Portugezilor.

Spre Vest se ridică munții *Lupata* sau în genere *Terasele orientale*.

Zambezul, cel mai important din tributarii Oceanului Indian, străbate acești munți pe la

Sud, dupe ce primește o parte din apele lacului *Niasa*, situat spre Nord. Clima este foarte umedă.

Orașul *Mozambic*, situat într'o insulă este fără nici o importanță.

§ 2. **ZANGHEBARUL** se întinde spre Nord de Mozambic. Această regiune colonizată de curând de Germani, n'are o limită determinată nici spre Nord nici spre Vest. De ambele părți se află ținuturi locuite de Negrii, cari duc o viață primitivă.

Cei despre Nord se numesc Sömali și țara lor nu este încă bine cunoscută.

Orașul *Zanzibar* (85,000 loc.) situat în insula ce poartă același nume, este capitala țării și reședința Sultanului, a cărui domnire se exercită mai numai asupra acestei insule.

Din Zanzibar au plecat mai toate expedițiunile cari au explorat interiorul Africei.

Mombaza (15,000 loc.) *Quiloa* (10,000 loc.) *Bagamoio* (10,000 loc.) sunt porturi de oarecare importanță, al căror comerț stă în mâna Germanilor și a Arabilor.

CAP. VI.

INSULELE

Toate grupurile de insule, cari țin de continentul African, sunt stăpânite de Europei. Ast-fel: *Azorele* cap. *Angra* și *Maderele* cu cap.

Funcial, archipelagul *Capul-Verde*, cu cap. *St. Vicent*, archipelagul *Bisagos*, precum și insulele *Prințului* și *St. Tomas* din golful de Biafra, sunt stăpânite de Portugezi.

Grupul *Canarii* cu capitala *Santa-Cruz* și insulele *Fernando-po* și *Anobon* din golful de Biafra, sunt stăpânite de Spanioli.

Sânta Elena și *Ascensiunea* din Atlantica; Insula *Mauriciu*, cu capitala *Port-Louis* din Mascarine, *Seiselele*, *Amirantele* și insula *Socotora*, situate în oceanul Indian, sunt stăpânite de Englezi.

Marea insulă *Madagascar*, cu capitala *Tananarive*, restul *Mascarinelor* (*Reuniunea* și *Rodrigo*), și *Comorele* sunt stăpânite de Francezi.

PARTEA V.

CAP. I.

A M E R I C A

§ 1. **SITUAȚIUNE.** Continentul american ocupă ambele emisfere. El se împarte în două părți: *America de Nord* dimpreună cu *America centrală*, în emisferul boreal, și *America de Sud*, în cel austral. Ele sunt legate printr'un istmu, numit *Panama*. Se coprinde

de la 56° și între 20° și 160° longitudine occidentală.

§ 2. **MARGINI.** Marginea de Nord este udată de oceanul Glacial Arctic, care formează marea de *Bafin*, legată cu Atlantica prin strâmtoarea *Davis* și golful *Hudson*.

El coprinde mai multe grupuri de insule înghețate, ca insula *Bank*, *Principele Albert*, archipelagul *Parry*, Țara *Bafin* și *Groenland*. Toate aceste insule sunt înghețate și poartă numirea de *țările polare*.

Partea de Est este udată de oceanul Atlantic, care formează golful *Mexic* și marea *Antilelor*, legate prin strâmtoarea *Yucatan*.

Acest ocean formează insula *Terra-nova*, coasta Labradorului și *Bermudele* mai la Sud; apoi archipelagul *Bahama* și *Antilele*, cari fac parte din America centrală.

Marginea de Vest este udată de oceanul Pacific, de la strâmtoarea de *Behring* și până la Țara de foc. El prezintă în apropiere de coaste mai multe insule, stâncoase, rupte din continent, printre care notăm pe cele următoare: *Kadiak*, *Carlota*, *Vancouver* și marea peninsulă *Californiană* în America de Nord; grupul *Galapagos* pe Ecuator, mai la Sud, ninsula *Chiloe* și *Wellington*; iar la Sud, formând vârful meridional al continentului, se află marea insulă *Țara de foc*, terminată prin

capul *Horn* și despățită de continent prin strămtorarea *Magelan*.

§ 3. **RELIEFUL SOLULUI.** Laturea despre oceanul Pacific este brăzdată de un lanț de munți, cari pleacă din Alasca și se termină în Patagonia, fără a se întrerupe.

În America de Nord, ei poartă numele de munții *Stâncoși*, iar în cea de Sud, de la istmul Panama, ei se numesc *Anzii Cordilieri*. Pe țărmul Atlanticei se ridică de asemenea câte un șir de munți, însă mai puțin însemnați. Ast-fel sunt *Aleganii* din America de Nord și masivul Guanei, cu masivul Brazilian din America de Sud. Prin mijlocul continentului, de la Nord la Sud se întinde o câmpie întinsă, acoperită cu ierburi și păduri și udată de cursuri mari de apă.

§ 4. **APE.** Apele însemnate din continentul American, sunt tributarii la două Oceane: Cel Glacial și Atlantic. Cele cari se duc în oceanul pacific sunt mici și fără importanță.

Cele cari se duc în oceanul Glacial sunt: *Makenzie*, care curge spre Nord; formând lacurile *Atabasca*, *Sclavul* și *Ursul*; *Churchil* și *Nelson*, cari merge în golful Hudson.

Cele cari merg în oceanul Atlantic sunt :

1). *Laurentiu*, format din apele celor cinci lacuri: *Superior*, *Michigam*, *Huron*, *Erie* și *Ontario*. Este fluviul cel mai larg din lume.

2). *Misisipi*, care, socotit de la origina afluentului său *Misuri*, are o lungime de 6750 kilometri. Este socotit prin urmare ca cel mai lung fluviu din lume. El curge de la Nord la Sud și se varsă în golful Mexic.

În America de Sud sunt fluviile:

3). *Orenocul*, care curge spre Nord-Est și se varsă în marea Antilelor.

4). *Amazonul*, (4929 kilometri). Al patrulea fluviu din lume, ce se varsă în ocean, și:

5). *La-Plata*, care curge de la Nord la Sud și formează la îmbucătura sa un vast estuar.

Prin munții Stâncoși se găsesc mai multe lacuri, printre cari se deosebesc lacul *Utah*, cu apă sărată; iar în Anzi, marele lac *Titicaca*.

§ 5. **CLIMA**. Ca și Asia continentul American coprinde toate climatele. La Nord domină frigul polar, cu ghețuri perpetui; mai la Sud clima temperată și la mijloc cea toridă. În America de Sud Țara de foc este mai mult timp în iarnă și urcându-ne spre Nord, clima devine mai întâi temperată apoi caldă. Pe coaste domină clima maritimă, care se simte mai cu seamă în America centrală; dar prin interiorul continentelor iarna este friguroasă, vara călduroasă și trecerea de la una la alta scurtă și repede.

§ 6. **POPULAȚIUNEA** indigenă a celor două Americi prezintă o mulțime de tipuri, cari

s'ar putea deferența unele de altele, toate însă alcătuiesc neamurile cari compun rasa roșie. Ei se mai numesc și *Peile roșii*. Ei sunt mai inteligenți de cât Negrii și chiar de cât galbenii din Turkestan.

Continental american este locuit astă-zi, în mare parte prin imigrație, de popoare europene, cari aparțin rasei albe, precum și de o mulțime de Negrii aduși din Africa. Aceste trei rase amestecându-se, au dat naștere la: *Mulatrii*, adică născuți din tată alb și o mamă americană.

Eskimoșii din Nord fac parte dintr'o rasă asiatică.

Populațiunea totală nu trece de 105 milioane suflete.

Din punctul de vedere politic, continentalul American se împarte în state independente, cari sunt toate republici federale, și în colonii europene.

CAP. II.

AMERICA DE NORD

(Posesiune engleză).

§ 1. **CANADA**. Se mărginește la Nord cu oceanul Glacial;—la Est cu oceanul Atlantic;—la Sud cu statele Unite;—la Vest cu oceanul Pacific și marea de Behring.

Suprafața totală se urcă la țifra de 882,583 kilometri patrați.

În partea de Vest această vastă regiune este brăzdată de primile ridicături ale munților *Stâncoși*, cari conțin între alte vîrfuri pe *St. Elie*. Partea de Est e prevăzută cu câte-va coline sub numele de munții *Laurentizi*, iar restul este o câmpie joasă, care se pleacă foarte ușor spre oceanul Glacial.

Pe această câmpie curge de la Sud la Nord un mare fluviu *Makenzie*, care pleacă din lacul *Atabasca*, comunică cu alte două mari lacuri, *Sclavului* și *Ursului* și se aruncă în Ocean, formând o mare deltă.

Fluviile *Churchil*, care formează lacul *Dear* și *Nelson*, care formează lacul *Vinipeg*, sunt tributarii golfului Hudson. Cel mai important însă este fluviul *Laurentiu*, care vine din lacul Ontario.

În partea de Nord și prin peninsula Labrador domină o climă foarte rece; devine mai temperată cu cât înaintăm către limita meridională. Prin centru domină o climă continentală. Spre Vest frigul munților este temperat de curenții calzi ai Oceanului.

Populațiunea Canadei atinge țifra de abia 5 milioane suflete, ceea ce dă până astăzi un locuitor pe kilometru patrat. Din această populațiune aproape un milion sunt numai Fran-

cezi; iar majoritatea Englezi. Populația europeană s'a așezat în partea de Sud-Est.

Bogățiile acestei regiuni constau în cereale, cari se cultivă în partea de miază-zi. Se mai cultivă cartofii, inul, cânepa etc.

Pădurile Canadei sunt imense. Exploatate, ele ar deveni bogăția de căpetenie. Prin vastele pășuni și livezi cresc turme numeroase de oi, boi și cai, al căror număr se mărește din zi în zi.

Minele de *hUILIE* și fier se exploatează și dau un mare rezultat. Dar ceea ce constituie până astăzi adevărată bogăție a Canadei este *pes-cuitul* morunului pe lângă Terra-Nova.

Industria merge progresând.

Otava (35,000 loc.) Situat pe râul *Otava*, afluent al fluviului Laurentiu, este capitala Canadei și reședința guvernatorului englez.

Montreal (186,000 loc.) pe Laurentiu. Port și oraș industrial.

Quebek (65,000 loc.) situat ceva mai la Nord. Port întins.

Halifax (40,000 loc.) port mare în peninsula Noua Scoție.

Partea de Sud a Canadei este străbătută de un drum de fier care pune în legătură directă Oceanul Atlantic cu cel pacific.

§ 2. *STATELE-UNITE* republică federativă. Se află coprinsă între Canada la Nord;

Oceanul Atlantic la Est;—golful Mexic și Mexicul la Sud și oceanul Pacific la West.

Se află coprins între 24° — 49° latitudine boreală și între 125° — 74° longitudine occidentală.

Teritoriul *Alasca* din Nord-Westul Americii face parte din teritoriul republicei.

Suprafața totală este aproape cât Europa, ea se urcă la 9,068,272 kil. patr.

Partea de West este străbătută de lanțul munților *Stăncoși*, cari se desfac în două ramuri deosebite: Șira *Nevada*, pe țărmul Pacificului și *Stăncoșii* cari se ridică mai la Est.

Aproape de țărmul Atlanticei se ridică munții *Alegani*, de o înălțime mai mică.

Intre aceste două lanțuri muntoase se întinde vasta câmpie centrală, udată în toată întinderea sa de basinul fluviului *Misisipi*, cel mai mare dupe glob. Acest fluviu isvorăște de la Nord, în apropiere de un lac și curge direct spre Sud până la vărsarea sa lângă Noul Orleans. La St. Louis se întâlnește cu *Misuri*, care vine din munții Stăncoși, iar ceva mai la Sud se încarcă pe stânga cu Ohio.

Potomacul, *Delaware* și altele cari se duc în oceanul Atlantic, precum și *Rio Colorado* care merge în golful Californian, sunt mai puțin importante. Se mai notează și *Rio Grande del Norte*, care face cât-va limita despre Mexico. In partea de Nord-Est se află cele cinci mari

lacuri: *Superior*, *Michigam*, *Huron*, *Erie* și *Ontario*. Ele se leagă între ele prin râuri și cascade. Cele două din urmă comunică prin cascada *Niagara*, cea mai mare din lume.

Clima Statelor Unite este temperată în centru și la Nord, caldă în părțile despre Sud, continentală prin centru, iar pe ținuturi umedă și brumoasă.

Populațiunea Statelor Unite crește foarte mult prin imigrație. Pe fie-care an sosesc în Statele Unite sute de Europei, cari capătă aci dreptul de cetățeni.

Astăzi ea numără aproape 63 milioane (în care țifără nu intră nici Pieile Roșii nici locuitorii din Alaska), ceea ce dă în genere 10 locuitori pe kil. patr. Este însă mult mai densă în partea de Est de cât prin centru și mai cu seamă prin regiunea munților Stâncoși, unde nu e nici un locuitor pe kil. patrat.

Populațiunea se compune din Europei și Pieile Roșii. Totuși aceștia din urmă dispar încetul cu încetul în fața invaziunii rasei albe. Neamul dominant în populațiunea europeană este cel englez, apoi imediat cel german.

Guvernul este o republică federală, compusă din 38 de state, 10 teritorii și un district federal. Fie-care stat se administrează singur. Președintele este ales pe patru ani.

BOGAȚIILE Statelor Unite sunt imense.

Agricultura și creșterea vitelor tinde a deveni generală. Cerealele se cultivă mai cu seamă în regiunea Nord-Estică. Se exportă în cantități considerabile.

Spre Sud se găsesc culturi întinse de orez, bumbac, tutun, trestie de zahăr și cafea. Se extrage mari cantități de fier, cărbuni și petrol. Se mai găsesc încă urme de aur și argint prin California și Colorado. Pescuitul joacă de asemenea un rol important.

Industria americană s'a dezvoltat atât de mult în cât poate concura cu cea europeană, mai cu seamă în ceea ce privește mașinăriile.

ORAȘE. *Vashington* (230,000 loc.) Situat pe fluviul Potomak, este capitala Statelor Unite, de și nu este orașul cel mai populat.

Chicago (1,100,000 loc.) pe lacul Michigan. Mare centru de industrie și comerț.

St. Louis (450,000 loc.) la îmbucătura lui Misisipi cu Misuri.

Cincinnati (300,000 loc.) pe râul Ohio. Centru de industrie însemnat prin ferăriile sale.

Pitsburg (156,000 loc.) *Louisville* (140,000 loc.) *Milwaukee* (170,000 loc.) etc. sunt centruri comerciale și industriale de prima ordine.

PORTURI. *New-York* (1,700,000 loc.) situat pe fluviul Hudson. Este cel mai mare port din toată America, și al doilea din lume.

Filadelfia (1,040,000 loc.) pe Delaware. Al doilea port al Statelor Unite pe Atlantica.

Noul Orleans (248,000 loc.) primul port pe golful Mexic. Este situat la îmbucătura fluviului Misisipi.

San-Francisco (300,000 loc.) Aproape singurul port important pe Oceanul Pacific.

Porturile *Boston* (417,000 loc.) și *Baltimore* (500,000 loc.) sunt de asemenea importante.

Statele Unite posedă deja o rețea de căi ferate care le străbate în toate direcțiunile. Liniiile ferate sunt însă mult mai numeroase în partea de Est de cât în cea de West. O linie care pleacă de la New-York și se termină la San-Francisco, pune în legătură cele două Oceane. Se numește linia ferată a Pacificului.

§ 3. *Mexicul*. (Republică federală). Se mărginește spre Nord cu Statele Unite; spre Est cu golful Mexic; spre Sud cu Gutamela și spre West cu Oceanul Pacific.

Suprafața totală este de 1,946,300 kil. patr. Este brăzdată de la Nord la Sud de lanțul munților Stâncoși, cari se desfac în două ramuri: Sira *Verde* spre West și Sira *Madre* spre Est. Cele două șiruri se recunosc la Sud spre a și continua calea mai departe.

Fiind-că munții se întind până la mare, cursurile de apă sunt de mică însemnătate.

Clima acestei țări este foarte variată. Pe țer-

mul Pacificului este umedă și sănătoasă. Pe țărmii golfului este arzătoare și pe unele locuri nesănătoasă.

Populația Mexicului atinge țifra de 10,500,000 loc., adică o densitate de 5 loc. pe kil. patr. Mexicanii de astăzi sunt urmași ai Spaniolilor. Ei vorbesc limba spaniolă și practică religiuinea catolică. Majoritatea populațiunei o formează Pieile roșii.

BOGAȚII. Prin locurile temperate cresc cerealele, via, inul și cânepa etc. Prin câmpii crește cafeaua, orezul și trestia de zahăr.

Boi, oi și porci sunt numeroși.

Minele de aur sunt bogate; cele de argint cele mai bogate din lume.

Industria se desvoltă cu repeziciune prin orașele mari.

Mexico (350,000 loc.) situat spre Sud este capitala republicei.

Puebla (112,000 loc.) ceva mai la Est, oraș important.

Guadalajera (95,000 loc.) spre Nord-West.

Vera-Cruz (21,000 loc.) cel mai important din porturile Mexicului. Este situat pe golful Mexic.

Merida (40,000 loc.) **Quertaro** (30,000 loc.) etc. sunt orașe importante cari se desvoltă pe fie-care zi.

CAP. III.

AMERICA CENTRALĂ

America centrală se compune din partea continentală și cea insulară.

Partea continentală cuprinde următoarele 5 republici :

§ 1. **GUATEMALA**. Coprinsă între Mexic. peninsula Iucatan, Honduras, San Salvador și Oceanul Pacific.

Suprafața 121.140 kil. patr. și populațiunea 1,394,200 loc., ceea ce dă 11 loc. de kil. patr. majoritatea indigeni. Profesează religiunea catolică.

Bogățiile vegetale ale acestei republice sunt cafea, trestie de zahăr, cacao, vanilie, tutun și bumbac. Creșterea vitelor prosperează. Se găsesc și cai sălbatici. Producțiunea minerală este importantă.

Guatemala noă (59,000 loc.) este capitala republicei.

§ 2. **HONDURAS**, coprins între Guatemala San-Salvador. Nicaragua și Marea Antilelor.

Suprafața este de 20,480 kil. patr. și populația 333,000 loc. adică 3 loc. pe kil. patr. Toți sunt de religie catolică. Posedă aceleași bogății ca și Guatemala.

Tegucicalpa (12,000 loc.) este cap. rep.

§ 3. **SAN-SALVADOR**, coprins între Gua-

temala, Honduras, Nicaragua și Oceanul Pacific.

Suprafața este de 18,720 kil. patr.

Populația 651,000 locuitori. adică 34 loc. pe kil. patr.

Este o țară mai mult muntoasă. Posedă pășiuni cari favorisează creșterea vitelor. Producțiunile vegetale ca și în Guatemala.

San-Salvador (16,000 loc.) este cap. rep.

§ 4. **NICARAGUA**, coprinsă între Honduras, Marea Antilelor, Costa Rica și Oceanul Pacific.

Suprafața sa este de 133,800 kilometrii patr.

Populația 262,400 loc., adică 2 loc. pe kil. patr. Se află marele lac Nicaragua.

Aceleași producțiuni, plus bogate mine de aur cari atrage mulți streini.

Managua (18,000 loc.) este cap. republicei.

§ 5. **COSTA RICA**, coprinsă între Nicaragua, Marea Antilelor, istmul de Panama și oceanul Pacific.

Suprafața este de 51,760 kil. patr.

Populația 213,800 loc., ceea ce dă 4 loc. pe kil. patr.

Produce mult tutun, cafea și trestie de zahăr. Posedă bogate mine de aur, argint, fier, cupru și cărbuni.

San Jose (13,000 loc.) este capitală.

§ 6. **HONDURAS BRITANIC**, care se află în partea de Sud-Est a peninsulei Jukatan

pe o suprafață de 19,000 kil. patr., este stăpânit de Englezi. Populația totală 27,000 loc.

Balize (3,000 loc.) este capitala coloniei.

§ 6. **ARCHIPELAGUL COLUMBIAN.**

Partea insulară a Americii centrale se compune din două mari grupuri de insule:

1) Archipelagul *Bahma* sau *Lucaiele*, în număr de peste 550, dintre cari numai câte-va locuite. Capitala *Nasau*.

Aceste insule sunt stăpânite de Englezi.

2) *Antilele*, împărțite în Antilele *mari* și Antilele *mici*.

Antilele mari sunt în număr de patru. Acestea sunt: 1). *Cuba*, cea mai mare, cu capitala *Havana*. Populația 1,522,000 loc.

2). *Puerto-Rico*, cea mai mică, cu cap. *San-Juan de Puerto-Rico*. Populație 784,700 loc. Ambele sunt stăpânite de Spanioli.

Produc trestie de zahăr, bumbac, cafea, tutun etc. Posedă mine bogate și păduri întinse.

3) *Haiti*, singura dintre Antile, care este independentă.

Aproape aceleași producțiuni ca cele de mai sus. Conține două republici: *Haiti*, cu capitala *Port-au-Prince* și *San-Domingo*, capitala *San-Domingo*.

4) *Jamaica*, situată la Sud și stăpânită de Englezi. Populația este 615,000 locuitori.

Bogăția principală este trestia de zahăr și

fabricarea romului ce îi poartă numele, apoi tutun, cafea, bumbac etc. *Kingstown* este capitala acestei colonii.

Din Antilele mici Englezii stăpânesc pe cele mai multe: *Trinidad*, *Grenada*, *San-Vincent*, *Santa Lucia*, *Tapago*, etc. În total vre-o treisprezece.

Populația totală vre-o 500,000 locuitori.

Georgetown și *Spanishtown* sunt principalele stabilimente din aceste insule.

Francezii stăpânesc: *Guadelupa*, *Martinica*, *Desirada*, *Maria Galanta* și altele mai mici; în total vre-o șapte. *Basse-terre* și *Pointe-à-Pitre* sunt principalele stabilimente franceze.

Olandezii stăpânesc: *Curasao*, *San-Eustaciu*, *Sabo* și împarte cu Francezii pe *San-Martini*. *Vilhelmstadt* în *Curasao* este capitala coloniei.

Danezii stăpânesc: *Santa-Cruz*, *San-Tomas* și *San-Juan*.

Cristianstadt este capitala coloniei.

CAP. IV.

AMERICA DE SUD

Această parte a continentului American se compune din zece state, trei colonii europene și un ținut locuit de triburi selbatice.

Ca și cele din America de Nord, toate aceste state sunt niște republici federale.

În Brazilia se vorbește limba portugeză.

În toate cele alte limba spaniolă; iar prin fie-care din cele trei colonii se vorbește limba națiunii care o stăpânește.

În genere se practică religia catolică, afară de Guiana olandeză și engleză unde sunt protestanți.

Statele din care se compune America de Sud sunt cele următoare :

§ 1. **COLUMBIA**, coprinsă între istmul de Panama, marea Antilelor, Venezuela, Brazilia, Ecuador și Oceanul Pacific.

Este udată de basinul fluviului *Magdalena* care ese din Anzii Cordilieri și se varsă lângă Santa Marta.

Suprafața sa este 1,118,100 kil. pat.

Populația aproape 4,000,000 locuitori, adică aproape 4 locuitori pe kil. patrat.

Produce cafea, tutun, bumbac, orez, grâu și trestie de zahăr. Prin Anzi pășuni întinse cari favorisează creșterea vitelor. Mine bogate. Industria progresează. Istmul de Panama 'i aparține.

Bogota (84,000 loc.) este capitala republicei. *Colon d'Aspinval*, pe marea Antilelor și *Panama* (25.000 loc.) pe Pacific, sunt două porțiuni situate de cele două părți ale istmului.

§ 2. **VENEZUELA**, coprinsă între Marea Antilelor. Guiana Engleză, Brazilia și Columbia.

Este udată de marele fluviu *Orenocul*, care ese tot din Anzi, o străbate de la Sud-West

la Nord-Est și se varsă prin mai multe guri în fața insulei Trinidad.

Suprafața este de 1,539,400 kil. patr. Populația numai 2,200,000 loc., adică abia $1\frac{1}{2}$ loc. pe kil. patr.

Produce cafea, trestie de zahăr, cacao, bumbac și porumbul, care constituie nutrimentul populațiunii.

Caracas (70,000 loc.) este capitală.

Valencia (36,000 loc.) *Maracaibo* (32,000 loc.) orașe principale.

§ 3. **ECUADOR**, cuprins între Columbia, Brazilia, Peru și Oceanul Pacific.

Suprafața sa este de 650,938 kil. patr. Populația de 1,504,600 loc., ceea ce revine la $2\frac{1}{3}$ locuitori pe kilometru patrat.

Această țară este străbătută de ecuator.

Produce orez, chinchină, cacao, vanilie, tutun, cafea etc. Posedă poduri și pășuni imense. Creșterea vitelor constituie bogăția principală.

Quito (8000 loc.) port important.

Guiaquil (40,000 loc.) Port important.

§ 4. **PERU**, cuprins între Ecuador, Brazilia, o mică parte din Chili și Oceanul Pacific. Este mai tot acoperit cu munți.

Suprafața sa este de 1,049,270 kil. patr. Populația 3 milioane loc., ceea ce dă aproape 3 loc. pe kil. patrat.

Prin locurile joase produce bumbac, trestie de zahăr, tutun, orez, chinchină etc.

Pe dealuri și munți sunt pășuni cari ajută creșterea vitelor. Pe aci se cultivă și cereale.

Posedă mine de argint, cupru și mercuriu.

Lima (101,000 loc.) oraș important. Este capitala republicei. *Arechipa* și *Cuzko* orașe principale. *Callao* (34,000 loc.) *Truxillo* (8000 loc.) porturi.

§ 5. **BOLIVIA**, coprinsă între Peru, Brazilia, Argentina și Chili.

Suprafața sa este de 1,139,255 kil. patr. Populația 1,432,300 loc., adică abia $1\frac{1}{4}$ loc. pe kilometru patrat.

Sirul Anzilor cordilieri, prezintă aci cele mai înalte vîrfuri (Ilimani 7,314 metri).

Principala bogăție constă în creșterea vitelor. Se mai produce trestia de zahăr, cafeaua, bumbacul, porumbul, caociucul.

Posedă bogate mine de aur, argint, cupru etc.

Sucre (15,000 loc.) este capitala.

La-Pâz (60,000 loc.) este orașul cel mai important.

§ 6. **CHILE**. Această republică este restrînsă între oceanul Pacific, Argentina și Peru.

Este toată muntoasă. Clima temperată și pe înălțimi rece.

Suprafața 753,216 kilometri patrați. Populația 2,527,300 loc., adică $3\frac{1}{2}$ loc. pe kil. patr.

Se cultivă cereale și via prin văile Anzilor.

Creșterea vitelor se practică cu succes prin mulțimea pășunilor din Anzi. Principala bogăție însă constă în bogatele mine de cupru, argint și cărbuni, precum și în depozitele de guano ¹⁾ care se găsește pe coasta Pacificului.

Industria merge progresând.

Santiago (188,000 loc.) este capitala republicei. *Valparezo* (105,000 loc.) *Concepcion* (24,000 loc.) etc., sunt porturi principale.

§ 7. **ARGENTINA.** Este coprinsă între Bolivia, Brazilia, Paraguay, Uruguay, Oceanul Atlantic, Patagonia și Chile.

Această țară este muntoasă numai în partea de Nord și West; restul se prezintă sub forma unei câmpii, udată de fluviul La Plata și de afluenții săi: Pilcomayo, Salada și Vermejo.

Suprafața sa este de 2,830,000 kil. patr. Populațiunea 3,895,000 loc. ceea ce revine la $1\frac{1}{3}$ loc. pe kil. patr. Imigrațiunea însă este foarte puternică, atrasă fiind de câmpiile acestei țări, cari sunt foarte roditoare.

Se cultivă deja cereale, dar bogăția principală constă de o cam dată în creșterea vitelor, cari sunt numeroase prin vastele câmpii din interior. Se exploatează deja multe păduri cari se transportă pe La Plata.

Buenos-Ayres (474,000 loc.) situat pe estua-

¹⁾ Un îngrășăment pentru agricultură

rul fluviului, este capitala republicei și cel mai mare port din America de Sud.

Cordoba (66,000 loc.) *Rosario*, *Tucuman*, *La-Plata*, etc. sunt orașe de curând formate dar înfloritoare.

§ 8. **PARAGUAY.** Este înconjurat de Brazilia și republica Argentină.

Această republică se coprinde într'o câmpie întinsă udată de râul *Paraguay* și de afluențele său *Parana*, care îi face limite despre Brazilia.

Suprafața sa este de 238,290 kil. patr. Populația de 330,000 loc., ceea ce dă aproape 1 $\frac{1}{2}$ loc. pe kil. patrat.

Bogățiile acestei republici constau în lemnele ce se estrag din întinsele păduri. Produce ceaiul american, tutun și puține cereale. Creșterea vitelor prin întinsele pășuni constituie de asemenea o bogăție.

Asuncion (25,000 loc.) este capitala republicei *Vila Pilor* (14,000 loc.) *Carepegua* (15,000 loc.) etc. sunt orașe principale.

§ 9. **URUGUAY** se află coprins între Brazilia, Argentina și Oceanul Pacific. Râul *Uruguay* îi formează limita despre West.

Este o câmpie prevăzută cu mici coline.

Suprafața sa este de 186,920 kil. patr. Populația de 651,000 loc., adică aproape 3 $\frac{1}{2}$ loc. pe kilometru patrat.

Singura bogăție a acestei țări este creșterea

vitelor mari, a oilor și a cailor, cari se nutresc prin câmpiile (savane) din interior.

Montevideo (134,000 loc.) situat pe estuarul la Plata, este capitala republicei.

§ 10. **BRAZILIA.** Această republică ocupă tot Estul Americii de Sud. La Nord se mărginește cu Venezuela și cele trei Guiane; la Est cu oceanul Atlantic; la Sud cu Uruguay, la West cu Argentina, Paraguay, Bolivia, Peru, Ecuador și parte din Columbia.

Suprafața Braziliei este de 8,387,200 kil. patr. Populația este de 14,602,300 loc. dintre cari Indieni numai 600,000.

Brazilia posedă pe întinderi mari un sol roditor și o climă temperată.

Culturile cele mai importante cari constituie bogăția acestei țări sunt: cafeaua, trestia de zahăr, tutunul, cacao, vanilie, indigo și diferite plante medicinale. Apoi orezul și porumbul. Prin Sud, unde clima devine temperată, crește grâul, ceaiul american și alte culturi europene.

Pădurile sunt imense. Se estrag esențe rășinoase și cauciucul.

Prin câmpii cresc numeroase turme de vite.

Minele de aur, argint, diamant și cărbuni sunt dintre cele mai bogate. Se mai găsește și fierul, marmora etc.

Rio-de-Janeiro (409,000 loc.) cel mai mare

port din America de Sud, pe oceanul Atlantic, este capitala republicei.

Bahia (sau Salvador, 140,000 loc.) spre Nord; *Para* (Belem, 40,000 loc.) *Pernambuco* (140,000 loc.) *San-Paulo* (40,000 loc.) *Porto-Alegro* (40,000 loc.) *Maranhao* (35,000 loc.) etc., sunt porturi principale pe Atlantica.

CAP. V.

POSESIUNI EUROPENE

§ 1. **GUIANELE.** Cele trei guiane se află situate la Nordul acestui continent, pe marea Antilelor.

Cea despre West, mărginită de Venezuela, este *Guiana Engleză*, pe o suprafață de 221,200 kil. patr., cu o populație de 277 000 loc.

Georgetown (49,000 loc.) capitala coloniei.

Noul Amsterdam (8,000 loc.) Port.

Cea din mijloc, coprinsă între Guiana engleză și cea franceză, este *Guiana Olandeză*.

Suprafața 119,321 k. p. Populația 84,141 loc.

Paramaribo (25,000 loc.) este cap. coloniei.

A treia și cea despre Est, se numește *Guiana Franceză*. Suprafața sa este de 121,400 kil. patr. Populația 27,000 locuitori.

Guiana franceză este o colonie penitenciară.

Cayenne (8000 loc.) Este capitala Coloniei.

CAP. VI.

PATAGONIA. INSULE

Afară de insulele situate pe coasta Pacificului, bogate în guano, se află la Sudul continentului marea insulă numită *Țara de foc*, care înaintează în ocean prin capul Horn. Această insulă este despărțită de *Patagonia*, care formează unghiul meridional al Americii de Sud, prin strâmtoarea *Magelan*.

Atât în Patagonia cât și în Țara de foc, clima este rece, și solul arid și neproductiv.

Ambele sunt locuite de o rasă de oameni, *Patagoni* și *Fuegieni*, cari duc încă o viață cu totul primitivă.

Spre Est de Țara de foc se găsesc insulele *Falkland*, cu portul lor *Stanley*, stăpânite de Englezi. Aceste insule nu sunt alt-ceva de cât un punct de odihnă al vapoarelor, cari pescuiesc balena în apele australe.

PARTEA VI.

CAP. I.

OCEANIA

Acest continent coprinde toate insulele spre Sud-Est de Asia, între oceanul Indian și cel Pacific.

El ocupă cea mai mare parte din emisferul de Sud.

Se coprinde între 19° latitudine de Nord și ține până la 55° latitudine de Sud și între 95° longitudine orientală și 135° longitudine occidentală.

Printre mulțimea de insule cari compun acest continent se găsește una, care, prin întinderea ei, ia numire de continent. Aceasta este **Australia**.

Cele alte sunt mai toate vulcanice sau madreporice.

Toată Oceania se compune din patru mari diviziuni: **Malaesia**, **Melanesia**, **Micronesia** și **Polinesia**.

CAP. II.

M A L A E S I A

Se află situată în partea de Nord-Vest și se compune din următoarele grupuri:

§ 1) **Filipinele**, situate spre Est de Indochina și compuse din insulele **Luçon**, **Mindanao**, **Palauan** și altele mai mici.

Sunt stăpânite de Spanioli.

Capitala **Manila** (11,000 loc.) situată în insula **Luçon**.

§ 2. **SONDELE**. Situate spre Sud și Sud-Est de Indochina și compuse din: **Sumatra**, **Java**, **Bali**, **Lomboc**, **Sumbava**, **Sumba**, **Flores**

și *Timor*. Spre Est de acestea mai sunt *Celebes* și *Molucele*.

Ele sunt în mare parte stăpânite de Olandezi.

Capitala este *Batavia* (96,000 loc.) situată în insula Java. O parte din insula Timor, cea de Est, o stăpânește Portugezii.

§ 3. Marea insulă *BORNEO*, situată între Java și Filipine. Este cea mai mare insulă din Oceania, dupe Australia.

Populațiunea indigenă face parte din rasa brună; produsă din încrucișarea rasei galbenă cu cea neagră australiană. Este rasa cea mai inteligentă din toată Oceania.

Mai toate insulele sunt vulcanice. Numai în Java sunt peste 40 de vulcani, toți în activitate.

Solul este foarte roditor. Se produce multă cafea (Java) tutun (Filipine) trestie de zahăr, piper, vanilie, cuișoare, scortisoare, orez, bumbac, camfor, ceaiu etc.

Pădurile dau cantități considerabile de lemne.

Se extrage mult cositor, fier, sulf și chiar diamante.

CAP. III.

MELANESIA

Se compune din: § 1. *AUSTRALIA*, a cărei suprafață este de 8,216,500 kil. patrați cu o populație de 3 milioane locuitori ¹⁾.

¹⁾ În această țifără nu intră populația neagră care rătăcește prin Vest și Nord-Vest, încă nu destul de bine cunoscută.

Acest continent este străbătut de lanțul *Alpilor Australieni*, cari se prelungesc pe litoralul Pacificului de la Nord spre Sud, până la golful australian.

Partea de Est și Sud este cea mai populată și prin urmare cea mai cunoscută. Pe aci curge fluviile *Darling* cu afluențele său *Murray*, în direcțiune generală de la Nord-Est către Sud-Vest, și se aruncă în golful Australian.

Intregul continent este o colonie Engleză. Se împarte în cinci provincii.

a) *Quensland*, la Nord, cu capitala *Brisbane* (74,000 loc.)

b) *Noua Galie de Sud*, la Sud de precedentă, cu capitala *Sydney* (350,000 locuitori.)

c) *Victoria*, la Sud-Estul Australiei, cu capitala *Melburn* (410,000 loc.)

d) *Australia meridională*, la Sudul Australiei, cu capitala *Adelaida* (128,000 locuitori.)

e) *Australia occidentală*, la Sud-Vestul Australiei, cu capitala *Perth* (6000 locuitori.)

§ 2. *TASMANIA*, situată la Sud în formă de triunghiu, și despărțită de Australia prin strâmtoarea Bass. Capitala *Hobartown* (25,000 loc.) Tasmania este stăpânită tot de Englezi.

§ 3. *NOUA GUINEE*, situată la Nordul Australiei, de care se desparte prin strâmtoarea Torres.

Partea de Vest este stăpânită de Olandezi;

cea de Sud de Englezi și cea de Nord de Germani.

Archipelagurile *Bismarck*, *Noua Pomeranie*, *Noul Meklemburg* și *Sulomo*, sunt stăpânite tot de Germani.

Archipelagul *Luisiada*, la Est de Noua-Guinee, este stăpânit de Englezi.

§ 4. Mai spre Sud întâlnim grupul *Noile Hebride*, *Noua Galedonie* și *Loyalty*. Aceste două din urmă sunt stăpânite de Francezi *Noumea* (6,000 loc.) este capitala.

Noua Caledonie este o colonie penitenciară.

§ 5. Insulele **NORFOLK** și **LORD-HOVE** sunt tot Engleze, sunt însă de mică importanță.

§ 6. Grupul **NOUA ZELANDA**, situat spre Sud-Est de Australia, este compus din două insule mari, despărțite prin strâmtoarea Cook, și una mică situată la Sud.

Sunt stăpânite de Englezi.

Aukland (20,000 loc.) Este capitala coloniei.

Populația indigenă aparține rasei negre, ramura australiană. Ca și cei din Africa, Negrii din Oceania sunt foarte înapoiați. Unii dintre ei chiar duc o viață de selbatec prin întinsele păduri.

Bogățiile Australiei variază dupe latitudine. Prin Quensland, situat în regiunea tropicală, se produc cafea, bumbac, trestie de zahăr și tutun. Se mai produce porumbul și via.

Cele alte provincii cad în zona temperată și produc multe cereale, mai cu seamă grâu.

Bogăția principală însă constă în creșterea vitelor, mai cu seamă boi și oi, care se înnumără cu milioanele.

Se găsesc mine de aur, de argint, cupru, cositor, fier și cărbuni, cari dau venituri mari.

Industria progresează pe zi ce merge.

Prin Noua-Zelandă crește cereale, via, in și un fel de cânepă, care a căpătat renume.

CAP. IV.

MICRONESIA

Se află situată la Nordul Oceaniei și se compune din patru grupuri de insule și insulețe vulcanice și madreporice.

Marianele și *Carolinele*, în număr de vre-o cinci-sute, sunt stăpânite de Spanioli. Au o populație de 44,600 loc.

Mai la Nord se află micul grup *Bonin*, stăpânit de Japonezi; iar la Nord-Est de Caroline, se găsește archipelagul *Marschal*, stăpânit de Germani. Are o populație de vre-o 8000 suflete.

Populația acestor insule este de asemenea neagră, coprinzând încă și o mică parte de sânge malaez.

Vegetațiunea prin aceste insule este considerabilă. Clima este foarte plăcută și sănătoasă.

Aceste insule stau în drumul curentului equatorial. Locuitorii lor se nutresc cu pește. Ei sunt de ordinar navigatori abili.

CAP. V.

POLINESIA

Se află situată la Estul Oceaniei și se compune din următoarele grupuri :

1) *Sandwik* sau Hawaii, situat spre Nord, pe drumul ce duce de la Sydney la San Francisco. Este compus din mai multe insule dintre care cea mai mare parte este Hawaii. Suprafața acestor insule este de 17,000 kil pat.; iar populația atinge 80,600 loc.

Aceste insule formează un regat independent, cu capitala *Honolulu* (20,000 loc.)

Spre Sud de archipelagul Marschal se află grupurile: *Gilbert*, *Elice* și *Fidji*. Aceste din urmă, stăpânite de Englezi, sunt în număr de 255.

Mai spre Est, pe a doua linie, întâlnim grupurile *Phönix*, *Samoa* (Navigatorilor) în număr de 9, și *Tonga* (Amicilor) în număr de 100.

Aceste două grupuri din urmă, formează și ele niște state independente.

Spre Est de acestea pe a treia linie, întâlnim insulele *Marquese*, cu cea mai mare insulă *Nukahiva*, insulele *Tahiti* (Societății) și

Tuamatu sau *Pomotu*, în număr de vre o 120, toate sub stăpânirea Francezilor. *Papeiti*, (3000 loc). în insula Taiti este capitala coloniei. Câte-va insulețe izolate mai spre Nord sunt ocupe de Englezi.

Populația din Polinesia, aparține rasei negre, ramura polinesiană. Limba lor, mai cu seamă spre Nord-Vest este amestecată cu câte-va elemente malaeze.

Insulele mari sunt vulcanice; cei mai mare vulcani în activitate sunt în insula Hawai.

Inconjurate de ocean, clima lor este una din cele mai plăcute. Vegetațiunea este abondentă în cocotieri, banani, cafea și bumbac.

Pescuitul însă constituie singura bogăție a acestor insule. Prin interiorul insulelor mari se află pășuni unde se nutresc oi, boi, capre și cai.

Insula *Paștelui*, situată spre Est arată drumul către America de Sud.

Toate insulele din Polinezia sunt străbătute de la Vest spre Est de marele curent ecuatorial al Pacificului.

VERIFICAT
2017

FINE

